

Non erit apud te sterilis vtriusq; sexus tam in hominibus quam in gregibus tuis: repulit Deus Helia, Heliseu, Hieremia, & Danielē ob virginitatē seruata: immo collaudat illos, & mirificē Spū sancto repleuit & zelo suo firmanit. Quippe illa prædicta sunt ad augmētū populi. Licebat igitur, prout ex præcedētibus liquet, vota emittere & castitatē seruare, qđ semper laudabile fuit, præsertim in euāgelica lege: cū ab apostolis præceptū sit sacerdotibus, diaconis & subdiaconis, post quā promoti fuerint, ne vxores accipiāt, quod solū cātoribus et lectoribus concessum est. Si enim beatus apostolus Paulus pri. Cor. cap. 7. cōsultit viris & vxoribus ad tēpus a se discedere, vt magis pure & attētiori animo orationi incūbant, quanto magis puritas necessaria est illis, ad quorū officiū attinet, Deo semper vacare? diuinū sacramētū corporis & sanguinis dñi in singulos dies Deo offerre. Disiectis igitur tenebris hæreticorū, quorū Deus venter est, & ebrietas pater & libido mater, ecclesiæ sanctæ cōuersatio, quæadmodū in cælis est, ita in suis sacerdotibus cælebs est, permanebitq; semper innixa in illo qui dixit: Sunt Eunuchi, qui se castrauerunt propter regnum cælorum: cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS TERTIVS.

In XIX. cap. beati Matth.

TVnc oblātū sunt ei paruuli, vt manus eis imponeret, & orāret. Discipuli autē increpabāt eos. Iesus vero ait eis: Sinite paruulos, & nolite eos prohibere ad me venire: Taliū est enim regnū cælorū. Et cū imposuisset eis manū, abiit inde. Tractatu decimo superioris cap. diximus hāc autoritatē ad cōfirmationis sacramētū pertinere. Nūc verò cōsiderandū est, quod laudabilis illa ecclesiæ cōsuetudo, qua sacerdotes manus imponit super paruulos & sacrū euāgeliū legit, ab isto dñi exēplo initiū sumptū: tū etiā religionis ingressus nō est prohibēdus alicui, qui velit ingredi, quātūcūq; paruulus sit: dūmodo professio fiat in decimoquarto anno. Quin infidelīū paruuli, etiā inuitis parētibus sunt baptizādi, dūmodo aliquod dispendiū fidei, ex eorū baptismo nō cōsequatur: si qui dē eorū animæ Dei sunt, quæ pars in homine præstātissima est. Igitur ad Deū illos adducere magis decet: quā, quia parētes ius habēt in filios, sub potestate illorū eos dimittere æterna luce priuādos. Quos et baptizare licet, etiā si infideles ob id eos sint occisuri. Nā corpore multo est præstātior anima, cuius semper ratio haberi debet. Immo in illa occisione res agitur puerorū, ex q̄ illa cōmodum eorū attēditur: quoniā tunc occisi in limbū puerorū vadūt, qui viuētes postea æterno infernali igni tradēdieffent. Cæterū si ob baptismū huiusmodi infidelīū puerorū, ipsi parētes obdurarētur, ita vel nolētes fidē suscipere, vel trucidarēt Christianos inter eos habitātes siue captiuos, à paruulorū baptismo tūc cessandū est. Alia quoq; adhibēda est li ma baptismo paruulorū infidelīū inuitis parentibus: videlicet vt post baptismum illico inter Christianos collocētur. Nā si relinquātur inter infideles, peiores eo reddētur quod sint baptizati, parētū monitis et apostasiæ crimine. Eodē iure licet, nisi maius dispendiū fidei suboriatur, infidelīū pueros, et infidelibus ipsis inuitis, rapi & baptizari, & illos ad terras Christianorū deducere, vt baptizētur. Possūt et Christiani p̄cipes à suis domicilijs infideles pellere, et ab illis possessa vi arripere: si terræ quas colūt fuerūt Christianorū, si eorū primæni fuerūt Christiani: si fidē illis p̄dicatā audire nolūt, & si datis indutijs & p̄dicatiōe euāgelij sæpi⁹ repetita, cōtumaciter aduersātur. Qđ in baptismo paruulorū, et salubri cōsilio obseruatur. Cū enī nolūt illos

los Christo adducere, quinimo sacro euāgelio sepe inculcato, Christi fidē negligūt: tunc si nō
 inde pullulet aliquod dispendiū fidei inuitis parētibus sunt paruuli baptizādi, & ab eorū ty-
 rannica possessione eripiēdi, & ad gregē dominicū deducēdi: quoniā in utroq; casu res infide-
 lium bene agitur, & melius illis cōsultur: ne quoad vixerint, peccata peccatis accumulā-
 do, iā duriori inferni pœna plectātur. Tūc enim liberē infideles increpare licebit & dicere:
 Sinite paruulos venire ad me, & nolite eos prohibere: taliū est enim regnū cœlorū. Quod si
 infideles volūt fidē suscipere & baptizari, qui eos suis bonis spoliauerit, ad restitutionē tenē-
 tur. Et ecce vnus accedēs, ait illi: Magister bone, quid bonū faciā, vt habeā vitā
 æternā? Audierat dominū dicentē, quod oporteret regnū Dei accipere velut paruulus, qui
 eo potiri cupit. Quapropter voluit hic adolescēs verbis clarioribus viā, qua in regnū cœlorū
 itur, audire. Eoq; animo accessisse ad Christū tradit beatus Marcus cap. 10. quoniā addit:
 Et inuitus eū Iesus dilexit eū. Qui dixit ei: Quid me interrogas de bono? Vnus
 est bonus, Deus. Quoniā inuenis hic Iesu nō credebat diuinitatē, docet illū dominus omnē
 bonitatē esse à Deo, qui totius boni est origo & fons, à quo cœtera bona manāt: illūq; essenti-
 aliter bonū à seipso esse, cœteraq; ab illo quæ bona sunt bonitatē accipere. Vtilis re verā omni-
 bus hæc domini sentētia est, vt nemo de se gloriatur, nisi quēadmodū beatus apostolus Paulus
 ait: Qui gloriatur in domino gloriatur. Et beatus Iacobus: Omne datū optimū, & omne do-
 nū perfectū de sursum est, descēdēs à patre luminū. Si aut vis ad vitā ingredi serua mā-
 data. Dixit illi: Quæ? Iesus autē dixit: Nō homicidiū facies. Non adulterabis.
 Nō facies furtū. Nō falsum testimoniū dices. Honora patrē tuū, & matrē. Dili-
 ges proximū tuū sicut te ipsum. Dicit illi adolescēs: Omnia hæc custodiui à iu-
 uētute mea, quid adhuc mihi deest? Ait illi Iesus: Si vis perfectus esse vade, vē-
 de oia quæ habes, & da pauperib⁹, & habebis thesaurū in cœlo: & veni, teque-
 re me. Consiliū hoc euāgelicum perfectissimū est, & hominē in statu perfectionis collocat.
 Nec proinde quis existimet, si omnibus relictis dñum sequatur: quæ pauperibus donat amit-
 tere. Ait nāq; dñs: Et habebis thesaurū in cœlo. Omnia tibi retribuētur in æterna bea-
 titudine. Optimi sunt nūmularij pauperes, qui nō Romæ apud illos repositas pecunias red-
 dūt, sed ã æterna potē beatitudine quædam illis donasti, cum latiori fœnore exhibēt. Cū audis-
 fet autē adolescēs verbū, abiit tristis: erat enī habēs multas possessiōes. Inueni ser-
 uor facile extinguitur. Accessit iste querēs quid opus sit factō, vt habeat vitā æternā: cūq;
 illi status perfectus & securior esset ostēsus, plus amauit terrena quā cœlestia. Iesus autē di-
 xit discipulis suis: Amē dico vobis, quia diues difficile intrabit in regnū cœlo-
 rū. Et iterū dico vobis, facilius est camelū per foramē acus transire, quā diuitē
 intrare in regnū cœlorū. Similiter & beatus Marcus & Luc. difficile & nō impossibi-
 le referūt dixisse dñum. Nā quēadmodū per foramē acus funis, quo anchora in pfundū ma-
 ris imittitur, nisi id miraculo fiat, trāsire nō pōt: ita ēt Dei adiutorio diues arētabitur, vt in-
 trare possit in regnum cœlorum. Auditis autem his, discipuli mirabantur valde di-
 centes: Quis ergo poterit saluus esse? Aspiciens autem Iesus, dixit illis: Apud
 homines hoc impossibile est: apud Deum autem, omnia possibilia sunt. Gra-
 tia namq; diuina vbi cor diuitis tangit, ita illum afficit, quemadmodum beatus apostolus sig-
 nificabat, 1. Cor. 7. dicēs: Et qui emunt, sint tanquā nō possidētes: et q̄ vt ūtur hoc mūdo, tā-
 quam

quā nō vtātur. Et pri. Tumo. vlt. Diuitibus hui⁹ seculi præcipe, nō sublime sapere, nec spera-
 re in incerto diuitiarū, sed in Deo viuo (qui præstat nobis oīa abūdē ad fruēdū) benè agere,
 diuites fieri in bonis operibus, facile tribuere, cōmunicare, thesaurizare sibi fundamētū bonū
 in futurū, vt apprehendāt verā vitā. Quod & beatus Marcus cap. 19. vnico verbo ex ore
 domini sūpto cōcludit, dicēs: Filioli, quā difficile est cōfidēs in pecunijs, in regnū Dei intro-
 ire? Quibus verbis stupefactus beatus Petrus, tūc respōdēs, dixit ei: Ecce nos reliqui-
 mus omnia & sequuti sumus te: quid ergo erit nobis? Qui oīa reliquisse dicit, etiā
 se reliquisse arbitrādus est. Frustra enim oīa dicerētur relicta, si quis adhuc intra se manea-
 ret. In nullo nāq; loco maiori cū periculo versari quis potest, quā in se ipso. Amici vera &
 bona amicis cōsulant, & à plurimis animæ & corporis auertūt periculis. Inimici cū detrac-
 tionibus & persecutionibus suis inimicos sæpe cautiores reddūt, vt de futuris dānis sibi prof-
 piciant. At verò si tibi te ipsum tradas, ac totus in te verseris, & quæcūq; voles libera tibi sit
 faciēdi licētia, heu quāta peccatorū fece, quot malorū vorticibus indies obrueris? Quod Da-
 uid psal. 80. vaticinatus est, dicēs: Dimisi eos secundū desideria cordis eorū: ibūt in adinuē-
 tionibus suis. Dū vtīq; dimittūtur in manibus desideriorū, currūt peccatores in adinuētio-
 nibus suis. Qui omnifera facti crudeliores se ipsos præcipientes suribūdo impetu in infernū deij-
 cūt. Igitur qui dño velit cū Petro dicere: Ecce nos reliquimus omnia: seipsū relinquat, à se-
 ipso discedat, nihilq; aliud velit præterquā Deū, à quo totus pēdeat, & cuius voluntatē sū-
 mā semper cū alacritate perficiat. Quapropter dñs ferē in medio eius quā nos docuit precatio-
 nis, hanc petitionē. fiat voluntas tua, cōstituisse videtur: tanquā ab illa cetera illustrarētur
 ac perficerētur. Ita & sol inter cœlestes orbis mediū tenet, vt suo lumine superiora & inferi-
 ora collustret sydera. Ita & cor mediū corporis occupat, quoniā ab illo vita deriuatur: estq;
 primū mēbrū quod organizatur, vltimū quod anima exciēs desinit informare. Iesus autē dī-
 xit illis: Amē dico vobis, quod vos qui secuti estis me in regeneratiōe, cū sede-
 rit fili⁹ hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis & vos super sedes duodecim,
 iudicātes duodecim tribus Israel. Et oīs qui reliquerit domū, vel fratres, aut
 sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorem, aut filios, aut agros, propter nomē
 meū, cētuplū accipiet, & vitā æternā possidebit. Multi autē erūt primi, nouissi-
 mi: & nouissimi, primi. Beatus Hieronymus quærit, quare dñs ad secundā partē propo-
 sita à beato Petro sentētiæ respōdit, nihil dicēs de prima? Vos qui reliquistis oīa: sed, Amē
 dico vobis, quod vos qui secuti estis me, & cæ. Quod inde arbitramur factū, quoniā cōtinge-
 re potest, quod aliquis relinquat oīa seipso seruato, & sic nō sequitur Christū. Alij postquā
 reliquerūt, ad relicta iterū reuertūtur, sine amissorū affectu & desiderio, seu retro aspiciē-
 tes cū vxore Lotb. Et quoniā in imitatione Christi religio vera cōsistit, cuiuscūq; status &
 cōditionis sit homo: propterea dñs ad illud, quo homines perfecti reddūtur, primo respondet
 apostolis: deinde de relinquētibus oīa loquitur: Vos igitur, inquit, qui secuti estis me, in re-
 generatione vltimæ resurrectionis: cū sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, sedebitis
 & vos super sedes duodecim, iudicātes duodecim tribus Israel: quia noluerunt credere tot
 a me visis operibus, quæ alius nemo fecit, tāta ac tali audita doctrina, quæ nemo ali⁹ docuit,
 & post Spiritus sancti aduentū ex ore apostolorū euangelicā legē audierunt, & mirabilia et
 signa oculis perspexerūt: propterea igitur vos iudices eorū eritis. Iudiciaria potestas Chri-
 sto

scio est data, & ipse iudicabit orbem terrarum: quoniam pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit filio. Sedes autem apostolorum & iudicium, quo iudicabunt duodecim tribus Israel, approbatio sententiæ iudicis est: cum & ipsi beati apostoli referent quæ quid fecerunt, ut Iudæi redemptoris fidem amplecterentur. Qui & comparationis iudicio illos iudicabunt. Ait namq; beatus Hieronymus: Quia vobis credentibus, illi credere noluerunt. Quæ admodum & dñs intelligit supra cap. 12. *Viri Niniuitæ surgēt in iudicio cū generatione ista, & cōdēnabūt eā, quia pœnitentiā egerūt in prædicatione Ionæ: & ecce plus quā Ionas hic. Regina Austri surget in iudicio cū generatione ista, & cōdēnabit eā: quia venit à finibus terræ audire sapientiā Salomonis: & ecce plus quā Salomon hic.* Porro illud est aduertēdū, quod totū euangelij pōdus in vera imitatione Christi cōsistit, præcipuè verò in humilitate, paciētia, & charitate, præsupposita castitate. Superbia enim Lucifer & affecta eius superbissimi & nequissimi spiritus corruerūt: Superbia etiā primus homo deiectus est: ea propter totū in humilitatē euangelij fertur. Discite à me, inquit dominus, quia mitis sum & humilis corde. Itē, exaltauit humiles, & Qui se exaltat humiliabitur, et qui se humiliat exaltabitur. Nūc ad primā partē propositæ sententiæ Petri dñs respondet, dicēs: Et omnis qui reliquerit domū, vel fratres, aut sorores, aut patrē, aut matrē, aut vxorē, aut filios, aut agros propter nomen meū, cētuplam accipiet, & vitā æternā possidebit. Hæc relictio temporalium primo loco signat actualē relictionē omnium, & soli Christo vacare. Quod autē de vxore ait, accipiendū est ex cōsensu eius, & ipsa religionē ingrediente, vel in loco tutissimo & omni suspitione carente amore diuino recedēte, & votū castitatis emitte. Largissimè autē extenditur ad relinquentes omnia, secundū animi præparationē: & Deū semper præponētes parentibus, vxoribus, filiis, & possessionibus. At qui quæ admodum supra cap. 5. diximus: Beati pauperes spiritu, quoniā ipsorum est regnū cælorū, de illis qui omnia reliquerūt, & nihil amplius cōcupierūt, recte interpretari. ita & hic accipiendū opinor. Huiusmodi datur hic cētuplū: quoniā ille verò diues est, qui nihil habēs, solo Deo cōtentus ac faciat ut omnia possidet. Cæterū aduertendū est, inter cætera diuinitatis opera nimium gratitudinē relucere: Sæper enim dominus plura reddit, quā pro meritis: cētuplū enim promittit & vitā æternam, in qua ad dexteram patris regnat Christus: cui cum eodem patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS QVARTVS.

In XIX. cap. beati Matthæi.

Multū sane relinquit, qui se omnium temporalium rerum affectu abdicat: & iā verè seculo abrenūciās, soli Deo intēdit. Resecato igitur desiderio quicquā possidendi, ac totus in Deū cōuersus beatus Petrus, simul & beati apostoli, ipse hinc sumpta fiducia pro omnibus loquitur, dicēs: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis: Qui voluntatē à terrenorum desiderio cohibet, nihil omnino vouens præter Christū, is verè dicitur omnia reliquisse, quāuis actu exigua possideret: voluntate siquidē magna, & plura velle potest. Abscisio igitur desideriorum res ingēs est ad Christi verā imitationē. Cuius rei causa hæc assignari potest. Nā cū anima iusti se des sit sapiētiae: ea quā dñs est habitatur, intra cordis claustra nihil admittet, præterquam Deū, qui consortem minime capit. Hinc ergo necessario fit, ut quisquis Deū intra sui domicilium cordis excipere velit, ab omni desiderio

siderio inani habeat omnino vacuū. Alioquin quæ conuentio dabitur lucis ad tenebras, Chri-
 sti ad terrena? nulla prorsus. Ab omni igitur desiderio terrenorū defecato corde rectè dici-
 tur: Ecce nos reliquimus omnia, & secuti sumus te. Quid ergo erit nobis? Hæc est vera spi-
 ritus paupertas, prout latius supra cap. 5. explanauimus: quādo anima omnib⁹ relictis actu
 tēporalibus, ac refecata voluntatis concupiscētia nihil præter Christū desiderat: excelsa pro-
 fectio & apostolica, sed rara virtus. His quippe dicitur: Amen dico vobis, quod vos
 qui secuti estis me: Qui sic reliquistis terrena, vt nihil vnquam concupiscatis. Qui mei
 veri sectatores facti, patientiam, humilitatem, charitatem, & cæteras virtutes imitamini
 non tantū socij mensæ, sed & laborū, anxietatū, persecutionum, crucis, & mortis: in rege-
 neratione, non quidē illa qua spiritaliter in baptismo regeneramur, sed cū ad iudiciū om-
 nes corporaliter suscitabuntur: cū federit filius hominis in sede maiestatis suæ, sede-
 bitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel. Multi-
 pliciter secundū beatum Thomā in 4. dist. 47. dicitur in scriptura diuina iudicare: hoc est
 cōparatiuè, quando vnus eodē vel minori adiutorio præditus melior altero euadit. Quemad-
 modū dominus dixit de Iudæis respectu Niniuitarū & reginæ Saba: Viri Niniuite sur-
 gent in iudicio cū generatione ista, & cōdemnabunt eā: quia pœnitentiam egerunt in prædi-
 catione Ionæ: & ecce plusquā Ionas hīc. Regina austri surget in iudicio cū generatione ista,
 & condēnabunt eam: quoniam venit à finibus terræ, audire sapientiam Salomonis: & ecce
 plusquā Salomon hīc. Quoniam igitur Iudæi supremum habuerunt prædicatorem Christū
 dominum, nec conuersi sunt à vjs suis pessimis, dicent illis viri Niniuite: Nos conuersi su-
 mus vno verbo Ionæ, quomodo vos non estis conuersi tot verbis domini? Itidem regina Au-
 stri dicet: Ego à finibus terræ veni audire sapientiam Salomonis, quomodo vos nolulistis au-
 dire ipsum sapientiæ fontem Christū dominū? Iustissime ergo trademini æternis supplicijs:
 iustissima & sanctissima iudicis sententia est. Siue id dominus acturus sit, ostendens Nini-
 uitas & reginā Austri Iudæis, ac ita illis exprobrans: Ecce hi conuersi sunt prædicatione
 Ionæ, quare & vos non estis conuersi, & credidistis tot verbis meis? Regina Austri venit
 à finibus terræ audire sapientiam Salomonis, ego à summo cælo veni docere vos, nec credi-
 distis nec conuersi estis? Iusto ergo iudicio traditi estis cruciatibus sempiternis. Hoc autem
 dicitur iudiciū comparationis, atq; isto modo omnibus est cōmune beatis iudicare, quādo per
 cōparationē aliquorū alij dānantur, quibus ad salutē vel eadē vel potiora dona largita sunt,
 quæ neglexerūt, nec meliores inde effecti sunt. Alio modo dicitur iudicare approbatiuè, quā-
 do sancti approbāt sententiā latā à domino, & omni cū reuerētia proclamāt: Iustus es dñe, et
 rectū iudiciū tuū. Omnibus etiā beatis hoc modo iudiciū proferre, cōmune est. Et sic dicitur
 Sapientiæ cap. 3. Indicabūt sancti nationes. Alio modo dicitur iudicare pro sessione: cū quis
 sedente iudice, sedet & ipse in loco eminenti: quod iā apostolorū est propriū, quanquā adhuc
 sessio illa apostolica iudiciaria vltra sessionē eminentē denotat sententiā latā à iudice auctorita-
 tuè, postquā ab ipso prolata fuerit, alys etiā promulgandā fore per illos. Et isto singulari mo-
 do dicitur beatis apostolis: Sedebitis super sedes duodecim. Ecce eminentiā loci & ho-
 norē seclis, iudicātes duodecim tribus Israel. Id est, omnibus palā faciētes, quā iustè &
 rectè Iudæi damnantur, quibus missū est verbū Dei. Cū omnibus sanctis iudicabunt beati
 apostoli cōparatiuè & approbatiuè, sed sedere & sententiā à iudice latā in notitiam aliorum
 proferre

proferre, solis apostolis concessum est, & voluntariae paupertati verè sequentium Christum. Quod vniq; maxima etiam sit iustitia, cū sessio hæc promittitur voluntariae paupertati verè sequentium Christum. non autem paci, aut patientiæ, aut castitati, vel alicui cæterarū virtutū. Adeò enim qui omnibus renunciauit, & nihil amplius concupiuit liber est animo, vt nullo possit modo in aduersam iustitiæ partem flecti: & qui verè sequitur Christum, adeò diligit veritatem, vt nunquam ab illa discedat. Quæ duo cum in iusto iudice magnopere desiderantur, & in beatis apostolis maximè reperiuntur, tum & in illis qui spontanea paupertate verè imitantur Christum: propterea huic virtuti præ cæteris promittitur sessio & iudiciū super duodecim tribus Israel. Ne autem quis opinetur, omnibus qui se abdicauerint possessionibus, hanc sessionem & iudicium dari, sed tantum apostolis, & si quis eorum assequutus fuerit meritum & consortium: continuo dominus subiicit, dicens: Et omnis qui reliquerit domum, vel fratres, aut sorores, aut patrem, aut matrem, aut uxorem, aut agros propter nomen meum, centuplum accipiet, & vitā æternā possidebit. Non dicit, sedebunt super sedes iudicantes: at qui, centuplum accipient, & vitam æternam possidebunt. Adnotanda sunt in calce huius tractatus, iudicis recti virtutes. Hæ sunt, veritatis amor, & nihil velle terrenum: defectu quarum, plurimæ proferuntur iniquæ sententiæ. Quapropter principibus & quibus reipublicæ demandata est cura, nimium inuigilandum: vt seligant viros probos ad ius dicendum, quibus insit & veritatis amor, & diuitiarum despectus. Cæterum cum iudices laici uxores, liberos & seruos alant, ferè contingit, vt egestate penuriaq; coacti à verò iustitiæ tramite abducantur. Proinde reges cohortari decet, vt stipendia iusta illis constituent, ne vnquam penuria à verò discedere compellantur. Tales profecto viros, Ietro consulebat Moyse eligere, qui populi causas definirent, Exo. 18. cap. dicens: Provide autem de omni plebe viros sapientes, & timentes Deum, in quibus sit veritas, & qui oderint auaritiam, & constitue ex eis tribunos, & centuriones, & quinquagenarios, & decanos, qui iudicent populum omni tempore. Quatuor virtutes requiri in vero iudice ostendit Ietro. Prima est scientia, ne ex defectu iuris oberret, & iniquam proferat sententiam. Secunda est, Dei timor. Nam quantumcūque scientia abundet iudex, nisi Dei timor adsit, ad iniustitiam facile commouebitur. Qui enim mendatijs delectatur, nunquam mentiri verebitur, quemadmodum lingua, ita pariter & scripta sententia. Quarta est, & qui oderit auaritiam: quod ita dictum accipe, vt non modo iudex non sit auarus, sed vt auaritiam etiam abominetur & fugiat, ne vnquam muneribus corrumpatur, & peruersum iudicium proferat. Inuigilent ergo Christiani proceres tam ecclesiastici quam seculares, vt tales habeant iudices, si velint à iusto verissimi iudicis domini nostri Iesu Christi iudicio liberari: cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

Tractatus primus in XX. cap. beati Matthæi.

Quum tanta dominus illis pollicetur, qui parentes, fratres & agros relinquunt propter nomen eius, intulit: Multi autem erunt primi nouissimi, & nouissimi primi: ac si diceret, hoc modo multi sanctorum noui testamenti erunt in præmio primi, & multi sanctorum veteris testamenti erunt nouissimi.

Quomā

Quoniam illi relinquentes omnia praeferuntur antiquis possidentibus omnia, et si cor de puro. Perfectius quippe est, omnia pro Christo actu relinquere: quam possidere omnia corde puro: Diuitiae si affluant, inquit Dauid, nolite cor apponere. Haec namque erat gratia praeursorum sanctorum. Diuites fuere Abraham, Isaac, Iacob, Iob, Dauid, & plurimi alij, habueruntque uxores: caeterum omnibus bene utebantur, & sincero corde possidebant, & plurimis bonis vacabant. Atqui viri perfecti in nouo testamento, omnibus reiectis & pauperes pro Christo effecti, illi soli adherent nihilque arbitrantur se habere praeter Christum dominum: Ideoque primo collocantur loco. Ad manifestationem igitur huius praedictae sententiae adducit dominus hanc praesentem parabolam, in qua ostendit iustissime agere cum his nouissimis, si eadem praemia illis reddat in breuissimo tempore, quae spectauerunt iusti Abel usque in illum diem: & hoc praehabito parabola plana redditur, quae multipliciter a plurimis explanatur: Simile est, inquit, regnum caelorum homini patri familias, qui exijt primo mane conducere operarios in vineam suam. Conuentione autem facta cum operarijs ex denario diurno, misit eos in vineam suam. Et egressus circa horam tertiam, vidit alios stantes in foro otiosos, & dixit illis: Ite & vos in vineam meam: & quod iustum fuerit dabo vobis. Illi autem abierunt. Iterum autem exijt circa sextam, & nonam horam, & fecit similiter: Circa vndecimam vero exijt, & inuenit alios stantes, & dixit illis: Quid hic statis tota die otiosi. Dicunt ei: Quia nemo nos conduxit. Dicit illis: Ite & vos in vineam meam. Cum sero autem factum esset, dicit dominus vineae procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedem, incipiens a nouissimis usque ad primos. Cum venisset ergo qui circa vndecimam horam venerat, acceperunt singulos denarios. Venientes autem & primi, arbitrati sunt quod plus essent accepturi: acceperunt autem & ipsi singulos denarios. Et accipientes murmurabant aduersus patri familias, dicentes: Hi nouissimi vna hora fecerunt, & pares illos nobis fecisti, qui portauimus pondus diei, & estus? At ille respondens vni eorum, dixit: Amice, non facio tibi iniuriam: nonne ex denario conuenisti mecum? Tolle quod tuum est, & vade: volo autem & huic nouissimo dare sicut & tibi. An non licet mihi, quod volo, facere? an oculus tuus nequam est, quia ego bonus sum? Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi. Non habent quid huic parabolae obijciat Lutherani, cum homines mercenarij sint laborantes & operantes, non autem desides & ignaui credentes. Voca operarios, dicit pater familias. Tales enim Christus credentes quaerit, qui operentur: atque illis retribuitur merces, non otiosis. Optime autem ad literalē quae dicimus sensum vineae ecclesiae typum gerit: & ille horae dicuntur mundi aetates, in quibus electi & sancti vocati sunt. In die autem prima hora dicitur quando sol oritur, tertia verò, tribus deinde decursis horis: quae more Hispanico dicitur hora nona. Sexta in meridie computatur. Nona, hora est tertia post meridiem. Vndecima autem vna hora est ante solis occasum. Hora igitur prima ad sensum parabolae, in quo a saluatore inducitur, est prima aetas: quae decurrit ab Adā usque ad Noe. Tertia, a Noe usque ad Abraham. Sexta, a Abraham usque ad Moysē. Nona, a Moysē usque ad aduentum domini. Vndecima a Christo domino usque ad finem mundi. Alio etiam modo annumerantur mundi aetates, & horae huius parabolae. Prima mundi aetas fuit ab Adā usque ad Noe. Secunda, a Noe usque ad Abraham. Tertia ab Abraham usque ad Moysē. Quarta a Moysē usque ad Dauid. Quinta a Dauid usque ad Christum dominum. Sexta a Christi

sto dño vsq̄ ad mūdi exitū. Horæ aut̄ parabola modo supra dicto dicuntur, quoniam dñs in
 ònitpore excoluit vineā suā, semper operarios misit, semper suos sc̄tōs edidit. In òni nēpe eta
 te vocavit suos, & sua gratia iustificavit: & quot sc̄tōs ecclesia reddidit, quasi tot palmites
 ptulit. Porrò cū sc̄tī vsq̄ ad Christi aduētū multis curis disturbaretur, possiderēt q̄ terrena,
 nimis erant anxij cū Christū veluti prospicerent à lōgissima venientē regiōe: qui etiā exuti
 hac corporali vita nō Deū videbāt, priusq̄ Christus dñs in cruce moriens denariū visionis di
 uinæ illis redderet. Sc̄tīs enī post Christi dñi mortem statim redditur diuina visio fruitioq̄,
 dūmodo expiati ònino ex hac vita discedāt: alioquī in purgatorio expiātur. Illis aut̄ de qui
 bus agit parabola, qui scilicet sp̄retis ac relictis omnibus Christū dominū sequuti, & pro vi
 ribus imitati sūt, denarius cōtinuo datur. Labores igitur diuturni t̄poris patres portātes, &
 diei & æstus legis tot ceremonijs totq̄ præceptis onustæ iugo adacti, cū vident gētes creden
 tes, aduersus patrē familiā murmurabāt, disceptātes ob eā causā cū beato Petro eo qđ præ
 cepisset baptizari Cornelii & domū eius, qui erat ex gentibus, vt traditur Acto. 11. his ver
 bis: Audierūt aut̄ apostoli, & fratres qui erāt in Iudæa, quoniā & gētes receperūt verbum
 Dei. Cū aut̄ ascendisset Petrus Hierosolymā, disceptabāt aduersus illū qui erant ex circūci
 sione dicētes: Quare introisti ad viros præputiū habētes, & māducasti cū illis? Multa namq̄
 admiratiōe repleti sunt Iudæi, cū audirēt gētes ad fidē vocatas circa vndecimā horā, & pa
 rcs fieri illis qui portauerūt pōdus diei & æstus. Ceterū cū beatus Petrus illis exponeret,
 quēadmodū sp̄s sc̄tūs venerat super Cornelii & cæteros ex gētibus audientibus verbū, ta
 cuerūt & glorificauerūt Deū, dicentes: Ergo & gentibus pœnitentiā dedit Deus ad vitā?
 Quid aut̄ dicerent sc̄tī patres in libo, si audirent vocem dñi ad latronem, dicentis: Hodie me
 cū eris i paradiso? Illa erat vox expectata & super oīa à sc̄tīs desiderata: quā prius audiuit la
 tro, quā sc̄tī ab initio mūdi præcreati. Cōsultò dixi, audiuit latro, & nō suscepit: quoniā dñs
 hora nona expirauit: & sc̄tōs patres in libo illū diuinæ visiōis denariū ab initio seculi expe
 ctātes receperūt, latrone adhuc vino i cruce existēte, vsq̄ quo illi et socio fracta sūt crura. Qui
 cū expirauit & si modico t̄pore laborauit, cōtinuo factus est denarij visiōis diuinæ particeps.
 Etiā meminisse oportet aliud esse accipere denariū p̄ visiōe diuina obiectiua, aliud aut̄ pro
 graduali, iuxta illud qđ dñs ait: In domo patris mei mansiōes multæ sūt. Et quēadmodū, in
 quit beatus apost. Paulus, stella differt claritate ab alia stella, sic & resurrectio mortuorū
 quoniā denarius tantū sumendus est pro visiōe & fruitione diuina, nō pro modo videndū
 & fruendū, quo vnus differt sanctus secundū merita ab alio. Sic igitur prout prædictum est:
 Erūt nouissimi primi, & primi nouissimi, gratia domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre
 & sp̄ritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS SECVNDVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Quoniā quādoq̄ cōtigit in ipsa etiā euangelica lege, aliquē sero cōuersū tanto rapi
 fernore, tantūq̄ bonus opibus insudare, vt coæquari mereatur à iuuetute segniter
 operāti, merito prædicta parabola ad hoīum vocationē moraliter adducitur. Sūt igitur, qui
 à primo ratiōis initio in vineam vocati veniūt cōuersi ad Deū, volūtq̄ bene viuere & òne
 malū vitare. Sūt rursus alij, qui i iuuetute oībus sp̄retis, religionē aliquā appbatā ingreāu
 tur. Sūt etiā qui media ætate hora sexta, & qui nona, & qui iam senes vndecima hora vo
 cantur

cantur ut à malo recedant, p̄ patrefamiliàs mittuntur in vineã. Tãtumq̄ aliquis iam decre-
 pitus vna hora p̄ot operis impendere, qđ per totã vitã deside laborãti qui portauit p̄odus d̄i
 ei & æstus, æquetur. Qua p̄pter haud superbire licet, qui primo mane in vineã veniunt, nec
 desperare, qui iã senes vineã cœperunt excolere: adeo siquidẽ possunt in senectute cumulo bo-
 norũ operũ abundare, vt cœteris à iuuentute operantibus cœquentur. Magna igitur Dei
 p̄uidentiã & æquissima iustitia fit, dum tempus nõ tantũ attenditur, quin etiã ad præmiũ cõ-
 putatur opus. Da igitur qui sero cõuersus es, & in vineam dñi sole iã occidete venisti, tot elee-
 mosynas in vno anno, quot alter quã diu vixit: tot itẽ ieiunia totq̄ orationes multiplica, tot
 te flagellis afflige, & sic idẽ faciẽs, idẽ tibi reddetur præmiũ, & eris in nouissimis primus, et
 primus erit nouissimus. Nullũ ergo ocio sũ vult paterfamiliàs habere seruũ. Propterea õni
 hora exiens quot quot reperit, ad laborandũ cõducit. Mercenarius verò qui nõ laborat, præ-
 miũ sero sibi retribuifalso expectat. Nemo enim quisq̄ tam est ipudens, qui ab illo denarium
 postulet, in cuius opus nunq̄ manũ admouit. Vnde & beatus Iob hois õnimodam vitã cõple-
 tens ait: Et sicut mercenarij dies eius. Mercenarius siquidẽ operis & laboris mercedẽ capit,
 in quo magna clementia Dei est consideranda. Nam si mercenarius propter opus sibi inũ-
 ctũ qđ in suũ ipsius cõmodum vergit, p̄miaretur à patrefamiliàs, magna illius profecto esset
 liberalitas. Sic cum dñs operarios tanq̄ mercenarios recipit, & oĩa quæ fecere in vnus cu-
 iusq̄ operantis vtilitatẽ cõuertit: nec ideo dñs õnipotens ditior est factus aut potentior, sed ip-
 se homo laborans inde redditur gloriosior. Magna vtiq̄ clementia Dei id factũ est: magnaq̄
 & inexhausta m̄ia eius ostenditur. Sic nãq̄, & ipse ait: Cũ feceritis oĩa quæ præcepta sũt vo-
 bis, dicite serui inutiles sumus: qđ debuimus facere fecimus. Licet igitur oĩa præcepta custo-
 dias, licet eremũ habites, & corpus ieiunij & vigilijs affligas, seruus inutilis es: quoniã nihil
 horũ in vtilitatem dñi vertitur, qui nullius eget: sed in tuũ ipsius incõmodũ cedit. Nec enĩ
 qui seruũ misit in agrũ, quot sulcos vertit, quot glebas cõterit perscrutatur, vt vberius illi
 præmiũ reddat, sed quoniã seruus eius est victũ illi tribuens operibus satisfacit. Dñs verò no-
 ster cum serui simus, opa attendit, muneratur & p̄miat: & cũ nostris nõ egeat oĩa in nostrã
 vtilitatẽ quæ opati sumus cõuertit. Propterea paterfamiliàs ait: Redde illis mercedẽ. Vnus
 quisq̄, nãq̄, (ait beatus apostolus Paulus pri. (Cor. 3.) p̄priã mercedẽ accipiet secũdũ suũ labo-
 rẽ. Et cũ gratia Dei fiat bona opera nostra meritoria, ipse dñs Deus apponit gratiã, & mer-
 cedẽ reddit merencarijs. Nec enĩ si nõ esset opera nostra libera præmiarentur, nec sine gra-
 tia essent meritoria ad præmiũ consequẽdũ. Pater enim familiàs oēs hos à prima vsq̄ ad vno-
 decimã horã vocauit, & oĩbus laborantibus p̄miũ reddi iussit, qđ appellauit mercedẽ: in ma-
 gnã hæreticorũ cõfusionem negantiũ operũ bonorũ meritũ, et pijsimi Dei donatã mercedẽ.
 Omnes igitur ex hoc euãgelio ad laborem vocamur, incitatur ad opus, docemurq̄ bonis ope-
 ribus mereri vitã æternã. Siue igitur puer existas, postq̄ ad ãnos discretionis pueneris, siue
 adolescens hora tertia, siue iuuenis hora sexta, siue vir hora nona, siue senex hora vndecima
 sume ligonem, vade in vineã dñi, labora bona opera, eaq̄ multiplica: neq̄ te hæretic⁹ quisq̄ de-
 cipiãt, nec persuadeat sine labore & bonis operibus aliquẽ saluari posse. Voca operarios dicit:
 nõ aut eos qui vacuã ab operibus fidem tenent: atq̄ õnino extinctã: sed operarios vocat & red-
 de illis mercedẽ. Vade igitur in vineã dñi & opa charitatis multiplica. Nã in via hac nõ p̄-
 cedere, retrocedere est, inquit beatus Bernardus. Si filij tibi sunt, curua illos à pueritia, eos

in vinea operari doce. Nunq̄ eorū inueniatur manus sine sarculo ad opandū: vt semper operibus intēdat adoleſcētes, iuuenes, viri & enes. Boni sint ōnes & vigilantissimi operarij: quādo dñs iubet operantibus reddi denariū diurnū, dicēs: Voca oparios, & redde illis mercedē. Suspecta etiā ōibus sit hora vocationis eorū. Cū sero aut factū esset dixit dñs vineæ pcuratori suo: Voca oparios. Quid? si vt promissū redderet, vocaret citius? Proinde vnusquisq̄ vigilet, quoniam nec diē nec horā scimus. Sentētia Dei incōcussa manet: In quacūq̄ hora comederis ex eo morte morieris. Quādo enī cuiq̄ sit exeūdū ōnino incertū est, vt de incerta hora suspectiores reddamur: cū in ōni ætate, ōni diē, ōniq̄ hora ad exeūdū possumus cōpelli. Nec enim arbitriū nostrum expectandum est, nec cū volumus exiemus: sed qua hora nō putatis, filius hominis veniet. Numerosā annorū copiā fore sibi fingebat ille, de quo habetur Luc. cap. 12. cuius vberes fructus ager attulit, dicēs: Quid faciā, quia nō habeo quo cōgregē fructus meos? & dixit: Hoc faciā: destruā horrea mea, & maiora faciā, & illuc cōgregabo ōnia quæ nata sunt mihi, & bona mea, & dicam aiæ: Anima, habes multa bona posita in annos plurimos, requiesce, comede, bibe & epulare. Dixit aut illi Deus: Stulte, nullo alio nomine eū magis dignum indicauit dñs, qui sibi ānos plurimos vitæ annumerauerat, quā in isto ignominioso stultum vocās. Stultus quippe caret rationis vsu, ab omnibus irridetur, a pueris insequitur, atq̄ ipse omnes lapidibus impetit. Stulte, hac nocte aiā tuā repetent a te: quæ aut parasti, cuius erunt? Ecce quo clauditur fine hæc labilis vita, & natura hoīs vitrea. Ob vitæ igitur incertitudinē, & violentæ mortis suspiciōnē pater familiās omni hora operarios ad vineā suam vocat, excitatq̄ ad opus: ne quisq̄ vacuus bonis operibus vbi ad discretionis annos peruenerit, reperiatur, ne & hinc vacuus exiens, in stultorū locū vacuus cōijciatur. Iā igitur a domino satis præmoniti in vinea eius nunq̄ nō laboremus, et bonis operibus exerceamur: vt cū sero sit factā, nobis vera merces donetur. Quod vni post decēniū, alteri post vigesimū, alij post centesimū seu quadragesimū annū vel etiā amplius cōtingere potest. Vnusquisq̄ suū habet solus occasum, & tūc illi sero iam fit cū morte præuentus amplius operari nō valet. Denarius merces est, vt vnicā diuinitatē ostendat: & si tres sint diuinae ac semper beatissimæ trinitatis psonæ, in visione diuinæ essentiaē ōis nostra merces posita est. O diuinissimū pmiū, o inenarrabile donū, o inæstimabile preciū: Quis enī laborē fastidiat? quis se lassum dicat? quis operari negligat? cū audit dñm ipsum ōium bonorū nostrorū operū futurū præmiū? Videbimus eū sicuti est, inquit beatus Ioānes. Et beatus apost. Paulus: Videmus nūc per speculum in ænigmate, tūc aut facie ad faciē. O quādo id videre licebit? quādo frui dabitur? Pater, quos dedisti mihi, volo vt vbi sū ego, & illi sint mecū: vt videant claritatē meam, quam dedisti mihi. Io. 17. Verbo viso videtur & pater: Philippe, qui videt me, videt & patrem meum, Ioan. 14. Videtur & spiritus sanctus, qui ex patre filioq̄ procedit, vnus in essentia Deus: Cui est honor, gloria, et imperiū in æternū Amē.

TRACTATUS TERTIVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

FIt cū primis cōuentio denarij diurni. Secūdis verò qui hora tertia vocati sunt, & tertijs qui sexta, & quartis qui nona ait dñs: Quod iustū fuerit dabo vobis. Vltimis verò vndecimæ horæ nihil amplius additur quā: Ite & vos in vineā meā. Quoniā iustis qui nunquā peccauerunt post susceptum baptismum, cōuentionis præmiū redditur, quod polliciti

est dominus iustis donare, seipsū scilicet, quēadmodū & i lege nature dictū est. *Abrahæ, Ge. 15.* Noli timere Abrahā, ego protector tuus sum, & merces tua magna nimis. Cōuersis autē dicitur. Quod iustū fuerit dabo vobis. Iā prope mortē cōuersis nihil aliud dicitur præterq̄, *Ite & vos in vineā meā.* Oibus tamē datur i fine diuina merces obiectiualis. Ceterū vt vn⁹ quisq̄ cognoscat quod sibi datur à Deo, vt iusto iustitia: cū his cōuentio fit. Cōuersis & sero veniētibus pœnitētia, oibus verò misericordia: à cuius gratia efficitur, vt iustus & pœnitēs iustificetur, & sero cōuersus saluetur. Gentes, inquit beatus apostolus Paulus ad Ro. 15. *Sup̄ mīa honorate Deū, sicut scriptū est: Propterea cōfitebor tibi in gentibus dñe, & nomini tuo cantabo.* In oibus his iustitia attendēda est huius patrisfamiliās vicē Dei gerentis. Quoniam & si mīa vsus est magna, vocās oēs in vineā suā: quādo primos & nouissimos euangelii vocatos dicit, cōtinuo cōuentionē facit cum primis, & iustā illis reddit retributionis mercedē. Ceteris tertiæ, sextæ, & nonæ dicit, Quod iustū fuerit dabo vobis. Vltimis nihil promittit, quoniā illos tali hora vocare, abundātissima & ineffabilis, rara tamē mīa est. Inquit beatus Augustinus: Saluatur latro in hora mortis, ne desperes: & vnus est, ne præsumas, & te in peccatis putrescere vsq̄ in horā mortis sinas. Cū autē quod iustū fuerit dare patrisfamiliās audimus: quid iustū dabitur superbis, inuidis, incontīnētibus, homicidis, adulteris, latronibus, detractoribus, & similibus? Iustū promittis dñe, & terribilis es, & quis resistet tibi? In bis perseuerantibus relinquitur secūdū beatū apostolū Paulū ad Heb. 10. terribilis quæ dā expectatio iudicij, & ignis æmulatio quæ consumptura aduersarios. Ceterū vna peccatoribus, si cōuersi fuerint, spes relinquitur iustitiæ Christi: quēadmodū & beatus Iob ca. 6. cū iniustitiæ argueretur à primo loquēte sibi amico, dixit: *Vtinā appenderētur peccata mea, quibus iram merui: & calamitas quam patior in statera, quasi arena maris hæc grauior appareret.* Si in cruce dñi statera facta corporis peccata nostra appēdatur, lōge maior fuerit iustitia eius, quam iniustitia nostra. Tunc enim appendētur, cū vnusquisq̄ à via sua mala cōuersus cruce suam operibus pœnitentiæ baiulauerit, & secutus fuerit dominū: & per iustitiā Christi liberabitur, qui factus est nobis à Deo iustitia, sanctificatio & redemptio, secūdū apostolum pri. Cor. 1. Et David sic dominū exorat bis, *Psal. 30. & 70.* In te dñe speraui, non cōfundar in æternum: in iustitiā tua libera me. Domino Deo nostro secundum beatū Tho. pri. par. quæ. 21. nō illas virtutes tribuimus, quæ sūt moderatrices & regulatiuæ passionū: non temperantiam qua moderantur appetitus ciborum: nec mansuetudinem, qua moderatur ira. Dominus enim non irasci actū, sed effectu irasci dicitur, quoniā punit. Has & alias similes non adsignamus in Deo: vt etiam iustitiā cōmutatiuā quæ est directiua cōmutationum. Hæc enim dirigit emptiones, cōmutationes, collocationes, debitorū solutiones, & mercenariorum & seruorum retributiones. Dñs namq̄ nulli est debitor, atq̄ ideo illi non attribuimus iustitiā cōmutatiuā: etsi ex debito gloriā reddit, id tamen, quia est debitor sibi, nō autem nobis. Sibi inquam: quoniam sic sua mīa statuit, sua pietate voluit, sua magnificentia reddit, sua liberalitate donat, sua largitur gratia. Et cū coronat merita nostra, inquit beatus Aug. nihil aliud coronat, quàm munera sua. Ipse redimit, ipse largitur gratiam, ipse denarium gloriæ donat. Est & alia iustitia, quam dicimus distributiua, quæ est directiua bonorum communium in particularibus: prout sunt ecclesiastica beneficia, officia publica, & honores. Et quoniam dominus Deus sua dat debito modo rectissimoq̄, absq̄ vlla personarū

acceptione habere eū dicimus iustitiā distributiua. Verū enim uero omnibus his modis loquen di omiſſis, dñs noster ipſemet iuſtitia, ipſe miſericordia, ipſe bonitas, ipſe & ueritas eſt: iuſtus honorū dator, & diſtributor iuſtiſſimus, & laborū præmiator æquiſſimus. Semel, inquit Dauid, locutus eſt dñs: Duo hæc audiui, quia poteſtas Dei eſt, & tibi domine miſericordia, quā tu reddis unicuiq; iuxta opera eius. Omnibus igitur in uinea laborātibus mercedē iuſtam retribuit & pietate reſertam: quandoquidē primis dans id quod ſpõnderat, ceteris quoq; eundem denarium largitus eſt. In omni nempe ætate ſi attendas, & iuſtiſſime præmiantem & patientem uidebis. Suscipitur Abel iuſtus: & tali decoratur à Chriſto nomine: Aſāguine, inquit, Abel iuſti, Matth. 23. Punitur deinde Cain fratricida. Saluatur Noe iuſtus. Diluuio perit nequiſſimus mūdus in ſecūda ætate. In tertia uerò Abrahā, & Loth iuſti ſaluatur ab incēdio: Extinguūtur abomināde Sodomorū urbes. In quarta ætate eripitur Moyses cū populo Iſraelitico ab Ægyptiaca ſeruitute. Tyrannus Pharao demergitur cū curribus & equitibus ſuis in mari rubro. In quinta liberatur Dauid à poteſtate Saul, itidem ab Abſalon perſequentē. Occiditur Saul: & Abſalon ex arbore ſuſpenſus cincinus tribus trāſſigitur iaculis. In ſexta ætate hora iā undecima gentilitas ſuſcipit fidē, & Chriſtū agnoſcit dñm, & Iudæi increduli puniuntur: Hieruſalem diſſipatur, templum funditus euertitur, & uſq; in finē perdurabit deſolatio, id Daniele prænunciāte ca. 9. Demū Iudæi impij per uerſum orbem diſperguntur. Vides æquitatem Dei. Vides retributionē omniū. Oculis tuis igitur conſiderabis, & retributionem peccatorum uidebis. Boni & conuerſi non deſides uelut Lutherani, ſed in uinea domini operantes præmiantur, iniqui in impietatibus perdurātes puniuntur. Attendant proinde quibus populorū cōmiſſa eſt gubernatio, quāta iuſtitia in ſibi ſubditas gentes agere eſt neceſſarium, quando tam iuſtū habent iudicem Deū. Non enim illis fas eſt in diſtributiua peccare iuſtitiam tribuentes officia indignis. At in peius proſecto incident iudicium, qui beneficia præcipuē curam animarum habentia indignis conferunt. In commutationibus autem talem habere oportet uigilantiā, ne fraudentur pauperes debita mercede: ne quiſquam in bonis ſuis vim patiatur: Vt unicuiq;, quod ſuum eſt tribuatur, & tales iuri dicundo uiri præficiantur, ut omnibus liceat cum pace & tranquillitate ſua retinere, oppidaque & uie à prædonum incurſu libera ſint. Quoniam iuſtus paterfamilias omnia proſpicit, omnibuſq; ex æquo ius adminiſtrat: bonis quidem denarium tribuēs, iniquis uero infernum. Attendant quod ſcriptum eſt: Per me reges regnant, per me principes imperant, & potentes diſcernunt iuſtitiam, Prouerb. 5. Et beatus apoſtolus Paulus ad Rom. cap. 13. Omnis anima poteſtatibus ſublimioribus ſubdita ſit. Non enim eſt poteſtas niſi à Deo. Itaq; qui reſiſtit poteſtati, Dei ordinationi reſiſtit. Cum autem à Deo iuſtiſſimo ad gubernandos populos conſtituantur præfeſti ſi iuſtitiam polluerint, & in ſuis dominijs contaminari admiferint, quod nam quæſo iudicium in ſe à iuſtiſſimo Deo experientur? niſi illud quod pronunciant Sapiencia capit. 6. dicēs: Audite ergo reges & intelligite. Diſcite iudices finium terræ. Præbete aures uos qui continetis multitudines, & placetis uobis in turbis nationum, quoniam data eſt à domino poteſtas uobis & uirtus ab altiſſimo, qui interrogabit opera ueſtra & cogitationes ſcrutabitur, quoniam cum eſſetis miniſtri regni illius, non recte iudicaſtis, nec cuſtodisti legem iuſtitie, neque ſecundum uoluntatem Dei ambulatiſtis. Horrende & cito apparebit uobis: quoniam iudiciū diuiſimū in his qui præſunt, fiet.

fiet Exiguo enim conceditur misericordia: potētes autem potenter tormēta patientur. Non enim subtrahet personā cuiusquā Deus, qui est omnium dominator, nec verebitur magnitudo diem cuiusq̄, quoniam pusillū et magnū ipse fecit, & equaliter est illi cura de oībus. Fortioribus aut̄ fortior instat cruciatio. Ad vos ergo reges sūt hi sermōnes mei: vt discatis sapiētiam & nō excidatis. Qui enim custodierint iustitiā, iustē iudicabūtur: & qui didicerint iusta, inuenient quid respondeant. Voluntatis iustissimæ Dei nostri plana hæc sūt testimonia: cuius tanta est pietas, vt nobis voluntatē suā apertissime pandat. Nā quæ oportet agere, sæpe repetit: & quæ cauere debemus, sæpe monet: ne nos vnq̄ eorū quæ vult obliuio capiat: quin potius timore iustitiæ eius excitati, & ipsius bonitatis amore & premij spē allecti, in omnibus iustitiam custodiamus, atq̄ bonis semper operibus gratia domini nostri Iesu Christi incumbamus: (qui cum patre & spiritu sancto est honor gloria & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS QUARTVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

TRiplex remediū ac documentū nobis huius parabolæ litera adtulit, cōtra triplex in exitricabile peccatorū genus. Sunt siquidē hac tempestate hæretici, qui falso sibi solafide salutem cōsequi gloriantur, & ad se dominicæ passiōis fructum sola fide trahere falso cōtendunt. Dominus aut̄ tanq̄ hos præuidens, oēs à se vocatos in vineā misit: & illos operarios vocat, & pro opere mercedē reddere iubet. Nō utiq̄, dicit: Ite in vineā meā, & credite me huius vineæ dñm esse: sed conductos illos ad operandū misit. Neq̄, cum sero esset factū dictū est: Voca credentes, qui sub vmbra frondosæ vitis ab æstu quienerunt: sed inquit: Voca operarios, & redde illis mercedem. Operarios vult dominus, & operarijs mercedē tribuit. Non igitur sola fides absq̄ charitate operante mercedē æternæ retributionis alicui confert, nec fructū dominicæ passiōis assequitur. Alij sunt peccatores, qui veritatem tenentes, & scientes quod sola fides nō sufficit ad salutem: eo qd̄ diu perseverauerunt in peccatis, impossibilis illis videtur salus. Ijs proposuit dominus quosdā vñdecima hora euntes in vineā, qui tota die ocio si permanserant: quibus & denarium donari iubet, quemadmodū etiam primis: tantū quisq̄ potest impendere laboris, totisq̄ viribus insudare in operibus bonis, vt ipse breui tempore alij mediocriter per longum tempus operanti, cōæquetur. Cōsumatus in breui expleuit tempora multa, inquit, Sapi. capit. 4. Omnis igitur qui tar do gressu accessit, iam denuo totis viribus instet operando: sciens dominum, à nouissimis incipiendo qui vna hora fecerūt, retributionem dari præcipisse: qui & ipsi singulos denarios acceperunt quemadmodum & primi. Iustus namq̄ dominus vnus cuiusque laborem pensat: Siquidem certissimum est, hos nouissimos nimium in illa, quæ illis supererat hora, laborasse: & à iusto patrefamiliās ea de causa illis retributum denarium. Est & tertium peccatorum genus, qui ita ex peccandi consuetudine affecti sunt, vt nulla possint auelli ratione: qui & confitentur & corpus domini suscipiūt optimo proposito: affectus verò iterum illos in occasionē peccati vel in ipsū peccatū facit incidere: ac quodam subrepticio modo labefactātur. His dñs mirabiliter in huius sacræ lectionis cōtextu medetur: quādo cū primis cōuentionē facit, excitans illos ad laborē & cæteris dicit: Ite & vos in vineā meā: & quod iustū fuerit dabo vobis: vltimis vero, Ite vos in vineā meā. Oēs in vineā mittit, atq̄ oībus præmiū pollicetur, nisi vltimis: quasi dicat, opus

vestrum interpellabit pro vobis: adeoq; diligentes esse poteritis, ac tantū adhibere laboris, quod parem ceteris recipiatis retributionē. Cōsidera hic quāta sit huius herois prudētia, qui ab affectu ociose vitæ ad diligentia affectū traducit hominē. Nō enim prudenter agit, qui peccatorem obstinatū vi à malo abstrahit. Anima quippe mouetur affectu, amore graditur. *Amor meus, pondus meū: illo feror, quocūq; feror, inquit beatus Aug. Affectus iste quadruplex est, consensu omnium & scōrū & philosophorū: videlicet gaudiū, spes, dolor, & timor, prout supra diximus cap. 12. tractatu 6. Tu aut quicunq; vis veterem cicatricem peccati curare, attendas primo necesse est, quonā istorū affectuū seu qua passione duceris in peccatū: vt pro ratione affectus, adhibeas oportuna & efficacia medicamēta: alioquin reddetur difficilioris curationis plaga tua. Pater vtiq; iste familias prudentissimus omnes ad suam vineā vocat, omnes ad laborandū excitat. Addit etiam premium, dulciterq; illos attrahit ad iniunctum opus perficiendum. Præterea illud aduertendū est, affectus seu passioes istas animæ, quibus prolabitur in peccatū homo, neminē radicitus euellere posse. Siquidē animæ insunt, nec diuelli omnino queunt. Proinde prudentis est obiectū simul & causā mutare. Quod si diuina id gratia fiat, mutabitur homo, & à malo recedet: incipietq; diligere quod bonū est. Audi Dei nostri sapientiam infinitā: cum vellet ab Ægypto euocare populum suum, sciensq; illum rudē atq; carnalem nimiūq; esui ac potui deditum (quod & ostenditur cū statim egres si recordati sunt quando sedebant super ollas carniū in Ægypto, & comedebant panem in saturitate) sic eos alloquitur per Moysen, Exo. 3. Dominus Deus patrum vestrorū, Deus Abraham, Deus Isaac, & Deus Iacob, misit me ad vos, vt educā vos de afflictione Ægypti in terram Chananei, & Ethæi, & Amorrhæi, & Heuæi, & Iebusæi, ad terram fluentē lacte & mele. Ecce quemadmodum dominus affectum non tollit vi, sed trāsferat à cibis Ægypti in terræ promissionis potiores cibos. Sic cum Petrum & Andream, Iacobū & Ioannē, qui erant piscatores vocaret, ait illis: Venite post me, & faciā vos fieri piscatores hominum. Non dixit illis: Constituā vos principes super omnē terrā: & Petro, faciam te vicariū meū in terra, sed solum trāsferat affectum à piscatione in piscationem, ne horreant neuē timeant, si in initio vocationis audiāt mirabile officii apostolicū ad quod vocabātur. Sic & Mariæ Magdalene affectio amoris carnalis transmutatur in affectionē dilectionis diuinæ. Sic tu etiā me dice spūalis quisquis es, si in peccatorē qui voluptatibus vacat incideris, nō illi tristitia statim obijcias: sed potius propone aliā sublimiorē & dulciorē dilectionē: & exhortare vt experiatur, quā suavis est dñs. Delectabatur ante carnalibus: nūc delectetur delectatione mirabili, quæ illi erit ex sumptione corporis dñi: delectetur creberrima peccatorū purissima cōfessione: delectetur largo lachrymarū imbre: delectetur oratiōe pura, & meditatione passionis Christi assidua, i sup et ineffabili gloria beatorū. Atq; ita veluti manu ducto affectionē qua ad vana mūdi gaudia trahēbatur, in verā spūaliū dilectionē cōmutabit. Si aut spē tenetur, mutet spē in Deo vero. Nā bonū est sperare in dño, quā sperare i principibus. Caue si peccator omnē suā spē siue in principibus siue in bonis terrenis repositā habet, ne illū dimoueas ab hoc affectu: sed enitere vt trāsferatur affectus, & dic: Ne spē abijcias o peccator, nō tñ spē rare decet in reb caducis, quēadmodū fecisti hactenus: sed spēra in Deo, qui nūq; i se speratē cōfudit. Audi quid apostolus dicat pri. Tim. vlt. Diuitibus huius seculi præcipe, nō sperare in incerto diuitiarum, sed in Deo viuo, & cæt. Hic erit cōsiderāda beati apostoli prudentia:*

Non

Non enim præcipit, vt reducat illos in mūdi desperationē, sed ait: præcipe illis, ne spe fallantur ex incertitudine diuitiarū. Ostēde illis, quā sit incerta diuitiarū spes, quæ tandē reduci-
tur hoc ad verbū, nescio. Si enim quæras: cui diuitias cōgregas ò auare? liberis, respōdebit. Si
rursum quæras: Scis ne illos fore superstites quando morieris? respōdebit, nescio. Scis ne an
fur aut ignis seu domus ruina, aut alius quiuus casus dissipabit, quæ congregasti? dicet nescio.
Scis ne an filij tui vnica die (vt iā demus post tuū ex hac vita discessū fore superstites) dila-
pidabūt, quæ tu tot annis cōgesisti? dicet nescio. Si igitur nihil eorū, quod de tuis bonis futu-
rū est sciri potest: quin semper respōdes, & quidē verē, nescio: ne spē tuā colles in incerto
diuitiarū, sed illā transfer. Spē volo habeas, inquit apostolus, sed in Deo viuo, qui præstat
nobis omnia abundē. Nec te pauperē volo, qui teneris affectu diuitiarū: sed diuitē fieri in o-
peribus bonis. Sic dñs inueni supra cap. 19. ait. Vende omnia quæ habes, & da pauperibus;
& habebis thesaurū in cælo. Nō tibi diuitias tuas adimo, sed cōmuta illas. Habebas in terra
cōditas, recōde in cælo. Habebas thesaurū in terra, habe thesaurū in cælo. Si tibi peccator di-
xerit: semper dolore afficior, quia nō possum patiēter ferre, vt me alius antecellat, quin et de
bonis proximi doleo: nolo vt dolorem illi & tristitiā adimas: sed in tristitiā & dolorē pecca-
torū cōmuta. Doce quantū hæc tristitia illi cōducat ex beato apostolo Paulo 2. Cor. 7. ita di-
cente: Quæ enim secundū Deū tristitia est, salutē in vitā stabilē operatur: seculi autē in iustitia
mortem operatur. Doce ex Dauide, qui cū rex esset, ait: Lauabo per singulas noctes lecti-
cā meū, lachrymis meis stratum meū rigabo, psal. 6. Si tibi peccator dixerit: Timeo valde homi-
nes: nā si voluero vitā gerere spiritalē, me tanquā hypocrītā subsānabūt: nec enim hæc mi-
nima impugnatō est: adducito dominū nō tollentē, sed permutantē formidinē, qui dicat: No-
lite timere eos qui occidūt corpus, & amplius nō habēt quid faciāt: sed potius timete eū, qui
potest animā & corpus mittere in gehennā. Herus igitur & Deus noster ad vineā opera-
rios mittēs, illos ad laborē inducit, ad vineæ culturā puocat, mercede allicit: docet quos quæ ad
modū nostræ, tū & peccatorū affectiones sint cōmutadæ: ne si velimus in alterā partē vi nō
arte flectere, quos in directū volumus reducere ramos, frāgamus. Velit Christus dominus
noster semper nos edocere in nostram & aliorum salutem: cui cum patre & Spiritu sancto
est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS QUINTVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Simile dicit regnū cælorū homini patri familias. Iā similitudines per saluatorē nostrū pō-
nūtur de regno cælorū: vt cū nouerimus verba, quæramus & regnū. De hoc regno lo-
quamur, meditemur, tractem: nec excusamur magnitudine rei, quā iā & in regū aulis et in
officinis fabrorū, & in agricolarū cāpis de regno cælorū agatur, & in regnū cælorū æstuet
desideriū. Dicitur profecto regnū, quādo dñs regnat in animabus: vnde illud Luc. 11. Per-
uenit in vos regnū Dei. Quæ quidem in re regnū Dei est admirabile. Nā cū quis in externa
proficiscitur regna, dicitur abijisse in regnū Frātiæ, vel in aliud quoduis: nō tamē venisse in
illū Galliæ regnū recte dicitur. Cæterū cū regnū Dei prius in hominē veniat, quā homo in
illud ingrediatur, optimē dicitur peruenire in nos regnū Dei. Tūc enim regnat in homine, cū
anima illū suscepit per fidē & charitatē. Reges terreni in subditos regnāt per potentiā: raro
tamen eorū volūtātibus dominātur, quoniā non diligūtur ab illis: at qui dño nostro suos re-
gnandā

gnādi modus est: nempe totū sibi subycere hominē, & in anima per amorē sese insinuare, & ab illa super omnia diligi. Quapropter regnū Dei prius in nobis venit, quā nos deueniamus in illud: quoniā dñs, qui est regnū nostrū, qui est bonū nostrū, qui est possessio nostra, venit in nobis, habitat in nobis per gratiā, diligiturq; a nobis per charitatē. Sic Luc. 17. dicit dñus: Regnū Dei intra vos est. Quando scilicet dominus in nobis habitat, tunc regnum Dei intra nos est. Nam si dum viuimus, Deū per gratiā susceperimus, atq; ita inuenerit nos hora mortis, ingrediemur in regnū Dei, in quo facie ad faciē ipse conspicitur. In ecclesiam ergo militante peruenit regnū Dei per gratiā, vt ipsa perueniat in æternū regnū Dei per gloriā. Est igitur ecclesia militans tanquā domus nonorū militū, in qua edocentur exercere militiam spiritualement, vt in religionibus sacris: & in qua omnē praeliandi modū, aduersus hostes spirituales edocentur tyrones. In militanti ecclesia habitū religionis Christianæ suscipimus, dū in baptismo alba contegimur veste: Quicunq; inquit beatus apostolus Paulus, in Christo baptizati estis, Christū induistis, ad Gal. 3. Qui igitur tali veste induimur, talem oportet vitā agamus, quæ tota referat Christū: & quæ nullatenus ab eius deniet charitate. Sic venit in nos regnū Dei, vt sequatur. Proinde de hoc erga stulo carnis cū exierimus, regnū Dei in quo facie ad faciē cernitur, ipse Deus sequetur. Igitur simile est regnū calorū homini patri familias: non utiq; ait regi aut imperatori, sed patri: vt nouerimus, quæ nobis à Deo præcipiuntur, tanquā à patre præcipi: nihilq; tyrannicū eius continere præcepta: sed ōnia nobis tanquā pīssimū patrem distribuere, ōniaq; in vtilitatem filiorū dirigere. Non igitur fingas laboris plena esse præcepta: ama, patrē, & omnia facile adimplebis: ama Christū. omnia tibi erunt suauia: dilige Deū, & omnis labor incundus erit. Suauē nāq; iugū domini est, & onus leue: imō & amāti nihil est difficile. Non quasi nos dilexerimus Deū, inquit beatus Ioa. epist. 1. cap. 4. Sed quoniā ipse prior dilexit nos, & misit filium suū propitiatorem pro peccatis nostris. Hæc est enim charitas Dei, vt mādāta eius custodiamus: & mādāta eius grauiā non sunt, inquit beatus Ioan. eadē epist. cap. 5. Mandata nempe eius grauiā nō sunt, siquidē qui verē amat onus reputat leue, & illi est iugū suauē. Pater etiam cū sit, grauiā filiis non iniūgit, sed omnia plena dilectionis & charitatis suauia sunt & dulcia, prout Dauid canit psal. 118. dicēs: Quā dulcia faucibus meis eloquia tua super mel ori meo, à mandatis tuis intellexi. Amādat igitur tuis intellexi, quod grauiā nō sunt sed dulcia eloquia tua, præceptū suauē, & onus leue, dū modo vera charitas adsit. Hic pater familias neminē inuocatū relinquit, omnes vult saluos fieri, omni hora exit, summa cū diligencia operarios in vineā suā quærit, inuentos mittit, et vsq; ad vndecimā vocat, in quo eius ineffabilis cōmendatur benignitas. Cū vocauit Iudæos, vocauit etiā gētes. In omnē orbē terrarū misit apostolos suos, & vnūquemq; nostrū nō semel & iterū imō sæpe vocat: in pueritia, adolescentia, ætate virili et senectute. Nūquā enim monere desinit, vel cōpellere beneficijs, vel excitare infirmitatibus, vel alijs mille modis vellicare vacante, dū modo mentis aures adhibeamus, & vocē eius percipiamus, qui nunquā desistit omni die vocare. Circa horā vndecimā reperit ociosos quosdā: quanquam forte nemo existimabit se ociosum, cū se viderit mille curis āgi, distrabi, atq; discerpi: tamen ociosū dicitur, quicquid ad æternā vitā minime cōducit, vel quod ad aliquid animæ vtile minime conuerti potest. Nā quemadmodū tu cū cernis puerulos occupatissimos in domūculis fabricandis, ex laterum & regularum fragmentis comminutis, suppositaq; arundine veluti equo

huc atq; illuc discurrere illos ociosissimos iudicas, quāquā ipsi sibi occupatissimi videantur: sic profecto cū nos tēporalibus valde intētos, nihilq; interim de cōlestibus cogitātes paterfamili as cernit, ociosos tota die indicat, & si nos occupatissimos existimamus. Ita nāq; Prouer. cap. primo Sapientia nos vocat paruulos, & infantiu opera nos vsurpare asserit his verbis: Sapientia, inquit, foris prædicat, in plateis dat vocē suā, in capite turbarū clamitat: vsq; quo paruuli dligitis infantia, & stulti ea quæ sibi sunt noxia, cupient? Inquit beatus Bernardus: Non tātū ociosus est, qui nihil operatur: sed etiā ociosus est, qui cōtinuē laborat, nichilq; tū inde lucratur. Cū igitur actus nostri qui nō sunt peccatū, nec sunt actus indifferentes, vt cōfricare barbā, scalpere caput, & huiusmodi, qui referri possunt ad bonū finē, aduertēdū est semper, & populus à cōcionantibus & à cōfessarijs edocendus, vt omnia in Deū referant, nihilq; faciāt absq; cōsideratione. Idē à doctoribus in scholis discipulis suis sæpe inculcandū est. Beatus nāq; apostolus Paulus sic suos edocebat Corinthios, dicēs pri. epistola, cap. 10. Siue ergo manducatis siue bibitis, vel aliud quid facitis, omnia in gloriā Dei facite. Sic fiet vt in finē di eiretribuatur denarij merces bene in vinea laborātibus, quod vtiq; maxime expetendū est. Nā quid prodest viuere, nisi detur semper viuere? Quid prodest esse diuitē per ānos centū, & in inferno pauperē in eternū? Dines ille epulo, de quo meminit beatus Luc. cap. 16. qui quotidie epulabatur splēdide, & induebatur bysso & purpura, cuius vitæ tempus tacetur, quid illi per tot annos profuit in delicijs viuere? quū mortuus guttā aquæ ad refrigerandam linguā flāma cruciatus à Lazaro petijt, quæ in eternū non dabitur ei. Quid prodest omnī dominari orbi, & in eternū sub diaboli pedibus cōculcari? Dominus noster pater misericordiarū semper nos vocat, & in vineā mittit. Præsto laborātibus adest, vt mercedem reddat: nec vnus horū spatio laborantē despicit, imò & denariū mercedis tribuit. Nō ergo abutāmur Dei nostri misericordia, nec obduremus aures ipso clamante, nec obduremur corde ipso vocante. Sed eius audiētes vocē, illico reuertamur, atq; illi in omnibus, prout par est, obtēperemus: qui largissimus retributor est. Rex erat Dauid, omnibusq; à tergo relictis, Psal. 26. dicebat: Vnā petij à dño, hanc requirā, vt inhabitē in domo domini omnibus diebus vitæ meæ. Vt videā volūtātē dñi, & visitē templū eius. Hāc vitā Dauid postulauerat, & hāc requirebat, omnia sua dirigēs in rectū finē, sciens onem actū mortale à fine sortiri specie: quemadmodū speculatiuū à principio, secū dū philosophorū praxin. Nec vna hora dicit vel vna die, sed omnibus diebus vitæ meæ. Nec sanē cuiquā vitalōga videatur: nā breuis admodū est, habetq; intrinsecā à se maliciā: cū nō simul viuatur per centū annos, sed successiue per breuissima momenta tēporis vita discurrit. Solū nobis adest momentū vnū: alterū effluit, vt succedat sequēs. Idq; cū acquiris, recessit quod erat præsens, & sic deludimur: adeo vt cū extrema hora deuenit, qui vixit per centū annos, vnū se momentū arbitretur vixisse. Sic Iacob ingressus Ægyptū, cū à Pharaone interrogaretur, Gene. 47. Quot sunt dies annorū vitæ tuæ? respondit: Dies peregrinationis vitæ meæ centū triginta annorū sunt, parui & mali. Paruos dixit annos, quando in momento omnia concluduntur tēpora: malos propter immensos labores, quos secum tanquā inundans flumen vita omni hora defert. Igitur sumentes voluntatis nostræ ligonem, laboremus in vinea domini, vnusquisq; prout accepit à domino: vt cum dies extrema venerit, detur nobis denarium beatificæ visionis & fruitionis gratia domini nostri Iesu Christi: cui cū patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in eternum. Amen.

Arist. 7. Ethic.

Trao.

Repetiuimus nō semel, in sacrosancto domini euangelio antidotū cōtineri, sufficientissimūq. remediū ad diluendā omnē prauitatē hæreticā. Nam cū Deus omnium futurorū sit præcognitor, sciensq. oīa quæ ventura erant aduersus sanctā ecclesiā suā: eam sufficienter munit cōtra ōnem hæresim salubris doctrinæ clypeo & armatura. In hac igitur parabola decē euertit hæreses, quæ quodāmodo dici possunt omnium hæresum fontes. Cæterū cū sint homines, secundū beatū apostolū Paulū ad Titū cap. 1. qui licet catholici circa fidē videātur, tamē factis repugnāt: Verbis, inquit ille, cōsitetur se nosse Deū, factis autē negāt, hos in calce erroris cuiuslibet coarguemus, vt legēti hæc detur vtriusq. notitia. Primus igitur error est idolatrarū plures Deos cōstitutiū, quorū multiplex impugnatō & cōfusio habetur per beatū Aug. lib. pri. 2. & 3. de ciuitate Dei. Hūc errorē mirabiliter cōfundit Christus, cū vnicū patrē familias inducit, & vnicā vineā: vt ōnes nouerint, vnū esse Deū, & vnicā sanctā ecclesiā eius sponsam. Ait enim: Simile est regnū cælorū homini patrifamilias, qui exyt primo mane cōducere operarios in vineā suam: nō dixit: simile est regnū cælorū hominibus patribusfamilias, qui exiere operarios conducere in vineas suas. Sic & alibi: Simile est, inquit, regnū cælorū homini regi, qui voluit rationē ponere cū seruis suis: non hominibus dicit, sed homini regi, semper vnitatē deitatis signās, & vnū patrē familias cunctorū creatorē & moderatorē. Hūc moribus sequūtur errorē, qui Dei beneficiorū obliui, non vnicū vitium, sed plura sequūtur vitia: vt sunt periuri, illusores, alea tēpus & substantiā dissipātes, adulteri, vinolēti, irati, superbi, quiq. ex vno in alterū se præcipitātes peccatū vsq. ad ima inferni discurrūt. Secundus error fuit Aristotelis nostri philosophi, qui posuit mundū à Deo ab æterno fuisse creatū: cū hoc tanquā problema reliquerit, dicens pri. Topic. Sūt aliqua problemata dialectica, de quibus rationes nō habemus: vt vtrū mundus sit æternus. Hūc errorē cōfundit dominus, dicens primo mane exiisse patrem familias. In tempore siquidē productus est mundus: quādo in principio creauit Deus cælū & terrā: & finem habiturū hominum genus denotat, dū ait: cū sero autem factum esset, præcepit procuratori suo, dicens: Voca operarios, & redde illis mercedem. Hūc autem errorē moribus imitatur, qui nulla præhabita cōsideratione ōnia iniuste cōgregant, possessionem possessioni, agrū agro, vineāq. vineæ superaddētes: ac si hæc terrena principio carerent & fine: de quibus Esai. apertissime ait cap. 5. Væ qui cōiūgitis domū ad domū, & agrū agro copulatis, vsq. ad terminū loci. Nūquid habitabit is vos soli in medio terræ? In auribus meis sunt hæc, dicit dominus exercitū. Nisi domus multæ desertæ fuerint grādes & pulchræ, absq. habitatore. Tertius error fuit Epicuri & eorū qui illū sequuti sunt, negantiū mundū istū inferiorem, à diuina prouidentia gubernari, sed tantū superiorē. Quod dñs aperte cōfundit, quādo pater familias exyt primo mane cōducere operarios ad vineā excolendā, tū & hora tertia, sexta, nona, & vndecima: adeoq. ōni momento illi est cura de ōnibus istis inferioribus, vt nec foliū arboris cadat præter ipsius nutū. Hūc errorem moribus imitantur: qui aliena surripientes, siue famam, siue temporalia bona, nulla illos tangit de restitutione cogitatio, audientes: Non dimitti peccatum, nisi ablatū restituatur. Dissimulant moribusq. asserunt, quod Epicurei & hæretici confirmant verbis, illud Iob dicentis, 22. cap. Supra cardines cæli ambulat, nec nostra cōsiderat. Hos cōfundit dominus,

Primus error.

Secundus error.

Tertius error.

mus, cū omni hora mittat operarios, nullū intermittens tēpus, quo nō vinea suae curā habeat.

Quartus error fuit Manichæi statuētis duplex rerū principiū: vnū bonorū, alterū malorū.

Quartus error

Quos cōfundit dñs, mittens ōnes in vineā suā, & bonos & desides hora sexta & nona, et oī

os hora vndecima. Itaq; bona Deus facit, mala fieri permittit occulto nobis, sed iusto suo iudicio, malaq; pœnæ infert: Si erit malū in ciuitate, quod nō fecerit dñs, Amos cap. 3. Hos imi-

tātur moribus astrologi iudiciarij, qui fato & sideribus tribuūt, quæ sunt in diuina mēte, &

quæ à libero arbitrio hominis pendent. Qui cū sēpissime mētiantur, & nūquā sibi caueant,

per principes sunt puniēdi. Nec peccato istorū mathematicorū cōniūere decet, nisi illis pro

pœna sint mendaciorū portenta, quæ ipsi crebro effutiūt: qui si erubescere nossēt, nō hæc illis

minima punitio foret. Verū enūvero patri familias iāā meritas pœnas soluent & ipsi, & alij

omnes malefici, qui demones sibi associāt, & illorū familiaritate vtūtur. Quintus error fu-

Quintus error

it Bigardorū, de quibus habetur in Clementina: Ad nostrā, de hæreticis. Isti inter octo ma-

ledictos errores debachati sunt dicētes: in tantā quis posse deuenire viuens perfectionē, quod

amplius mereri nō possēt. Hos expresse cōfundit dñs, cū mittat ōni hora in vineā operarios

à prima vsq; ad vndecimā vltimāq; diei horā: hac scilicet ratione docēs, posse semper augeri

meritū operanti. Hos moribus imitātur, qui se pro peccatis iā satis fecisse cogitātes segniter

viuūt. Ignorant etenim beatū apostolū Paulū de se dicentem pri. Cor. 4. Nihil mihi cōsciū

sum, sed nō in hoc iustificatus sum. Et illud Ecclesiastes cap. 9. Sūt iusti, atq; sapiētes, et ope-

ra eorū in manu Dei. Et tamen nescit homo, utrū amore an odio dignus sit. Vigilantissime

igitur operari oportet, et in vinea dñi quoad poterimus insudare. Sextus error fuit Sabelij,

Sextus error

ponentis vnā tātū personā in diuinis: quæ cōfundit dñs, dū pater familias nō reddit mercedē

laborantibus, sed dicit procuratori suo: Voca operarios, & redde illis mercedē. Siquidē pater

omne iudiciū de dit filio, & ipse nō indicat quenquā. Septimus error fuit Saducæorū negan-

Septimus error

tū resurrectionē, angelos et animas. Hos cōfundit dñs: Nā cū sero iā esset factū: hoc est, in

mūdi fine, siue in vniuscuiusq; obitu reddi laboris mercedē, & ōnes in vltima diei hora cōgre-

gari iussit ad operū premiū suscipiendū. Hos imitātur, qui nimīū lugētes mortuos suos, nul-

la illis est cura de animalibus illorū, nec in testamento legata adimplere satagūt. Quinimo Sa-

ducæis similes lugēt cadauera, & nulla illis interi de aiabus est cura. Octauus error fuit blas-

Octauus error

phemia Apellus hæretici, qui stultissime asseuerauit in sua vnumquemq; posse seclā saluari.

Hūc cōfundit dñs, cū premiū nemini aly iubet dari, nisi tantū à se vocatis: & in vineā eūti-

bus, & vsq; ad postremā horā laborantibus: vt sciāt ōnes neminē extra sanctā ecclesiā salua-

ri posse: nec premiū aly quā laborantibus tribui. Nonus error est Iudæorū, qui in suis cere-

Nonus error

monijs & oneroso legis labore existimāt esse salutē. Quibus dñs secundū beatū Hilariū &

Chrysostomū, respōdit: Amice, nō facio tibi iniuriā: nōne ex denario cōuenisti mecū? Diciste

portasse pōdus diei & estus: at ego volo huic ex gentibus aggregato populo, quē admodū &

tibi donare denariū. Sed audi: quoniā tu nō iā vocaris ad onus legis portandū à Deo, secundū

voluntatē patris familias te viuere oportet. Habet vineā, habet filiū vnicū, quē misit pro sa-

lute omniū, nō poteris saluari nisi in ipsius vinea. V mea enim tua deserta est, fecitq; labrus-

cas: nec dulces & suaves, sed agrestes et acerbos racemos protulit, qui māducātiū dētes stupō-

re efficiūt. Vide quoniā sic statutū est per filiū dari pmiū: nec aliud nomē esse sub cælo datū

boībus, in quo oporteat nos saluos fieri, nisi in nomine dñi nostri Iesu Christi. Huic oēs pro-

pheta

Decimus error.

phetæ testimoniū perhibet, quod remissio peccatorū per nomen eius accipiant. Si ergo circumcidimini, nihil vobis à Iudæi proderit Christus: omnes sub vestra iugo legis et ceremoniarū onere pressi cōcidetis, à vinea dñiet à laboratū in ea præmio exclusi. Nec tu quisquis es, sine vocatione patrisfamilias in vineā eas: vt hinc scias nō secundū tuā opionē & errorē te saluari posse, sed cū per vnicū filiū Dei carne indutū vocatus fueris. Ideo autē paterfamilias omni hora vocat operarios, vt nullus ex suo se arbitrio ingerat, sed secundū enangeliū per legē & prophetas prædictū ingrediatur ecclesiā, præmiūq; recipiat: dūmodo bene vsq; in finē operatus sit. Decimus error est Lutheranorū, qui sine sacramētis & bonis operibus fide tantū ad se merita Christi trahere volūt, et sanctis equiparari. Hæc tota hæc parabola cōfundit, cū omnes paterfamilias in vineā mittat. Ecce vna vinea est, et vna ecclesia sancta catholica, nō diuisa in Lutheranos, sed cōgregata, quæ permanet in catholicis. Oēs vult operarios esse paterfamilias, aliās mercedē non ex sola fide recipient. Voca, inquit, operarios: cæteros ergo excludit, cū tantū operarios vocari præcipit: & redde illis mercedē. Ecce merces, ecce retributio operibus reddita. Nō dicit vtiq;: Voca credētes, sed voca operarios, inquit, & redde illis mercedē, quā labore et sacramētis acquisiuere, bonisq; operibus promerere gratia, dñi nostri Iesu Christi: Cui cū patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū in æternū. Amē.

TRACTATUS SEPTIMVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

AD quod opus isti in vineā cōducti sint: vtrū ad pastinādā, an ad vites putādas, siue ad palmites stipitib^o subleuādos, in sacri huius cōtextus litera nō exprimitur. Quod forte dñs ideò fecit, eo nos admonere volēs, vt quantūcūq; poterimus operā in vinea vera, quæ est ecclesia, impēdamus: nihilq; pro salute nostra facere recusemus: quin operi, quod se primū nobis obtulerit, modo sit Deo gratum, manum adhibeamus. Vel ideò dominus opus vineæ suppressit: quòd sunt diuersi status in ea laborantiū. Nōnulli nāq; religionis voto astricti sunt: alij vero clerici & prelati: multi etiā cōiugati, & à matrimonij lege soluti: Quibus omnibus in vinea dñi laborare expedit. Et quanquā nō oēs eadē possint, vnusquisq; tamen prout valet, & secundū cōditionis suæ modulū operā impendere tenetur, modo velit mercede denarij diurni præmiari, iuxta illud apostoli Petri: Vnusquisq; prout accepit gratiā à domino in alterutrū illā administrantes, sicut boni dispensatores multiformis gratiæ Dei. Hanc denariū omnes pro diuina visione & fruitione arbitrātur intelligendū: quod vnū est è duobus maxime animā erigēs à terrenis. Duo nāq; præcipua sunt, quæ animū hominis ad cœlestia ducūt, alterū incarnatio & passio filij Dei: alterū verò diuina visionis & fruitionis cōsideratio. In his duobus penè oīs diuina scriptura versatur, spōdens Deū futurū hominē, suoq; sanguine redēpturū genus humanū, quodiā factū est: tū & hominē per gratiā Christi adepturū æternam in gloria felicitatem. Hoc reuelatum fuit Adæ in sopore illo, cū è costa eius dominus fabricaret Euam: licet ignorauerit, qua ex causa Deus carnem suscepturus esset, secundum beatum Thomam. Hoc & Abrahæ significatū est in immolatione filij sui Isaac: quū viuo Isaac remanente, aries in vepribus cornibus hærens offertur in holocaustū. Nec immerito beatus Aug. & bea. Hierony. sepe contendunt promissiones illas terræ Chanæ orū, plus esse existimandas cœlestes, quā terrenas. Siquidem terra Chanā, quam dominus possidendā Iudæis tradidit, ab idololatriis occupabatur. Egreditur populus ab Ægypto mirabilibus

rabilibus signis & prodigijs. Colūna enim ignis nocte ducitur, et interdum colūna nubis. Dā
 tur illi & coturnices & māna ad saturitatem: & aqua de petra prodijt ad bibendū: quæ om-
 nia maiora portendebant, quā solam habitationem terræ Chananæorū. David rex erat Isra-
 el & totius promissionis terræ, & clamati: Satiabor cū apparuerit gloria tua, nec se regno sa-
 ciatū prædicat terræ fluentis lac & mel: sed tunc saciari sese existimat, cū apparuerit gloria
 domini. Et idē alibi ait: Regnū tuum regnum omnium seculorū. Et, Beati qui habitāt in do-
 mo tua domine: in secula seculorū laudabunt te. Et Iob cap. 36. inquit: Annūciat de ea amico
 suo, quod possessio eius sit, & ad eā possit ascendere. Super hoc expauit cor meū, & motum
 est de loco suo. O Iob, nū expaues sterquiliniū in quo iaces? nū & vlcera & paupertatē mira-
 ris, qui hesternā die diues & sanus eras? Nihil ita mirandū arbitratur Iob, quā quid annun-
 ciet dñs amico suo: quod possessio eius sit ipse Deus, & quod ad illā possit peruenire beatitu-
 dinē: Super hoc expauit, inquit, cor meū, & motū est de loco suo. Mortui enim estis, inquit
 beatus apostolus Paulus ad Colos. 3. & vita vestra abscondita est cū Christo in Deo. Et dñs
 seruo bono ait: Intra in gaudiū domini tui. Hæc cōsideratio maxime eleuat cor à terrenis, et
 collocat in excelsis: iāq; huius denarij diurni contēplator illuc ascēdere cōcupiscit, vbi sperat
 sine fine facieq; ad facie contēplari omniū cōditore & redēpsore: vbi nullus dolor, nulla infir-
 mitas, nulla egestas sentitur: imò omnia læta, oīa sana, omnia ingentiū diuitiarū cumulus sunt
 repleta. In quo autē felicitas hæc cōsistat, dñs sæpe repetiuit, dicēs: Pœnitentiā agite: appropi-
 quabit enī regnū cœlorū. Ecce locū, in quo se dignatus est dñs beatis apostolis ostēdere: & vi-
 tā æternā possidebūt, inquit, supra cap. 19. hi nēpe qui propter eius nomen oīa reliquissent.
 Et infra ca. 25. dū agit de vltimo iudicio, ait: Ibūt in suppliciiū æternū, iusti autē in vitā æter-
 nā. Capite autē Ioa. 12. iā explanās hæc vita æterna quæ sit, inquit: Siquis mihi ministrat,
 me sequatur: & vbi sum ego, illic & minister me⁹ erit. Cōstat autē Christū dñum beatū esse
 à primo suæ beatissime incarnationis momento, semperq; frui diuinitate: cui est vnita hu-
 manitas in vnitate suppositi. In visione igitur diuinitatis & fruitione beatitudinē nostram
 cōsistere, minime est dubitandū. Eadē verba dixisse narrat bea. Ioa. cap. 14. dicēs: Et si abi-
 tro, & preparauero vobis locū, iterū venio, & accipiā vos ad me ipsum, vt vbi sum ego, &
 vos sitis. Ecce iterū repetit accepturū illos ad se, vt vbi ipse est, & ipsi sint, in visione scilicet
 & fruitione diuinitatis. Quod adhuc tertio ostēdit manifestissime, prout idē beatus Ioa. tra-
 dit cap. 17. Pater, inquit, quos dedisti mihi, volo vt vbi sum ego, & illi sint mecum: vt videāt
 claritatē meā, quā dedisti mihi, quia dilexisti me ante cōstitutionē mundi. In visione igitur
 diuinæ essentiae & diuinarū personarū fruitione cōstat cōsistere beatitudinē. Videmus nūc
 per speculū, tūc facie ad facie: nūc cognosco ex parte, tūc autē cognoscā sicut & cognitus sum,
 inquit beatus apostolus Paulus pri. Cor. 13. Et beatus Ioa. Epist. 1. cap. 3. Charissimi, nunc
 filij Dei sumus, & nōdū apparuit quid erimus. Scimus quoniā cū apparuerit, similes ei eri-
 mus: quoniā videbimus eū sicuti est. Decimo Ethic. dixit Arist. vnū, quod in hoc mūdo ter-
 reno reperiri nō potest, cū ipse agere videatur de terrena felicitate: Felicitas, inquit, est, quæ
 nullius rei indiget: sed est per se sufficiens, & in otio videtur cōsistere, & in eo quod est opti-
 mū. Nullus est in hac vita homo: qui quātūcūq; dñetur orbi, sit per se sufficiens, vt nullius
 egeat, & in eo cōsistat quod est optimū. Quod proinde est ac si diceret, in Deo quod est opti-
 mū oportet felicitatē cōsistere. Nec enī appetit⁹ ī tota natura hominū frustrari pōt, quæ oēs cu-
 pimus

pimus esse beati: omnesq; idololatræ suam expectat in futurum felicitatem, quã falso sibi pro-
 mittunt, cum & ipsi falsæ credulitati, falsa ex æquo respondeat & inanis felicitas. Cũ igitur
 à natura sit, vt volatilia volare appetant, vt etiam pisces natate & animalia gradi, nuni-
 meq; in his frustretur natura: ita & homines natura appetunt beatitudinem: quam necesse
 est haberi in futuro seculo, cum nullibi in isto reperiatur, in qua homines, qui illam meriti fue-
 rint, collocentur, & qua appetitus humanus satietur & conquiescat. Est etiam consideran-
 dum, quemadmodum omnia quæ sunt in natura, suo principio adiungi cupiunt. Quo fit cum
 terræ centrum sit omni graui inferius, nullum esse graue, quod non collocari in centro ap-
 petat. Quod si aperiretur per diuinam potentiam aliquis in terra hiatus, vsq; ad eius cen-
 trum: quodcumq; graue descenderet, nusquam quiesceret, quousq; illud pertingeret. Idq; etiã
 docet experientia: nã quantumcũq; altũ puteũ fodias, in quem paruum dimittas lapidẽ, haud
 dubio ad finem vsq; perueniet: & si iterum altius fodias, etiam ad putei ima descendet. Idem
 iudiciũ habetur de igne, qui cupit ad vsq; sphaerã ignis si posset pertingere: & quæcũq; leuia
 in sublimi appetunt collocari. Itaq; anima cum sit spiritus, naturaliter appetit supremo spi-
 ritui, à quo creata est, adhærere: nullaq; illi interim erit requies, nisi cum ad illum peruenire
 licebit. Beatus apostolus in Epist. ad Hæb. cap. 12. inquit: Patres carnis nostræ eruditores
 habuimus, & reuerbamur eos: an non multo magis obtemperabimus patri spiritui, & vi-
 uemus? Patrem spirituum vocat Deum. Sic & bea. Ioannes refert dixisse dominũ Sama-
 ritanæ, cap. 4. Deus spiritus est. Appetit igitur anima, dum recto intellectu utitur, (quod
 dicimus propter damnatos) summo spiritui, qui Deus est, coniungi. Nam vt volatilia
 volare gaudent inque sublime ferri, & natatilia aquas sulcare: vt etiam grauibus natura-
 le est ferri deorsum, leuibsq; sursum, itemq; vt aquæ omnes in mare vadunt, ita & anime
 quibus notus est Deus, feruntur in illum desiderio libero & naturali, quodamq; intrinseco
 appetitu. Quibus licet omnes spiritus cœlestes ad fruendum tribuas, non erunt beatæ: quo-
 niam adhuc illis quod maius est deficit: pater scilicet spirituum, vt inquit beatus apostolus,
 qui est Deus: quoniã omnis in illo requiescit spiritus, & perfectissima fruitur felicitate. Ex
 parte autem Dei felicitas in altera vita esse ostenditur, cum videmus iuxta illud Abacuc,
 cap. pri. Quosq; respicis contemptores, & taces conculcantem impium iustiore se? Et Da-
 uid psal. 92. Quam bonus Israel Deus, ijs qui recto sunt corde. Mei autem pene moti sunt
 pedes, penè effusi sunt gressus mei. Quia zelauit super iniquos, pacem peccatorũ videt. Pro-
 pere igitur agunt in hac vita plurimi iniqui, tribulanturq; serè homines pi. Cũque Deus om-
 nipotens sit & iustissimus, non utique in ista vita tribulationibus bonos afficeret, et iniquis
 terrena bona suppeditaret, si non vice versa in alia vita bona iustis & mala iniquis retribu-
 rentur. Sic Luc. cap. 16. diuiti in inferno iacenti dicitur: Fili recordare, quia recepisti bona
 in vita tua, & Lazarus similiter mala. Nũc autem hic consolatur, tu vero cruciaris. Quod
 autem hæc consistat felicitas, & denarius hic diurnus in diuina visione & fruitione, iam sa-
 tis ex diuina scriptura ostensum est: dumodo omnes intra vineam domini sacrosanctam, vi-
 delicet intra matris ecclesiæ gremium persistamus: extra quam non est salus: dummodo, in-
 quam, omnes ociosam fidem non habeamus, sed laborantem & per charitatem operantẽ. Sic
 fiet, vt hora mortis instante detur nobis æternæ retributionis denari? gratia dñi nostri Ie-
 su Christi: cui cū patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperiũ in æternum. Amen.

Domini verba, quæ vltimo prædicta sunt loco: Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi: subsequuntur hæc: nempe, Multi sūt vocati, pauci vero electi. Quæ à plurimis diuersimode interpretantur, quorū interpretationes longū esset repetere. Quod tamen literæ propius videtur accedere domino suggerente dicemus, nihil aliorū sensui detrahentes: Vnusquisq; namq; proprium donū habet à Deo. Cæterum ad horum verborū clariorem interpretationē meminisse oportet, quod eandem sententiā dominus intulit, Matth. 22. cap. cum ageret de illo rege, qui fecit nuptias filio suo, & seruos suos misit vocare inuitatos, qui nolebant venire. Et iterum misit alios seruos, & inuitati abierunt, alius in villam suam, alius vero ad negotiationē suam: cæteri seruos eius occiderūt. Tunc rex iratus perdidit homicidas illos, & ciuitatē illorū succendit: & dixit seruis suis: Nuptiæ quidē paratæ sunt, sed qui inuitati erant, nō fuerunt digni: Ite ergo ad exitus viarū, & quoscunq; inueneritis, vocate ad nuptias. Quod & fecerunt serui: & impletæ sunt nuptiæ discumbentiū: fuitq; ibi, rege intrante vt videret cōiuuas, quidam nō indutus veste nuptiali, qui & damnatur: concluditq; dominus similitudinē eadē sententia qua cōclusit parabolā de vinea, dicens: Multi enim sūt vocati, pauci vero electi. Cum hæc i. duēta similitudo de Iudeorū vocatione perspicue agat, quorū ob malitiam & peruicaciam adductæ sūt gentes ad nuptias filij Dei, quas homo factus celebrauit cū ecclesia sancta sua: cōclusio illa: Multi sunt vocati, pauci vero electi, non potest referri ad vnum duntaxat hominem non indutum veste nuptiali, qui solus est respectu tantæ multitudinis. In illo igitur tantummodo designatur, eum qui nō habuerit charitatē, licet omnimodā fidem habeat, expelli foras. Nec enim in vno homine potest verificari sententia: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Restat igitur verificanda in illis, de quibus est sermo: hoc est, de Iudeis. Qui toties per legem vocati, & per prophetas, deniq; per ipsum met filium Dei ad nuptias renuerunt venire, præterq; pauci quidā ex illis, de quibus vere dicitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi. Ita etiam in hac parabola vineæ, quam dominus inducit, ad hanc ipsam sententiam, quam ipse protulit, manifestandam. Erunt primi, hoc est Iudei, nouissimi: & nouissimi, venientes ex gentibus, primi. Illud quoq;: Multi sūt vocati, pauci vero electi de Iudeis accipiendū est: qui totiens per legem admoniti & per prophetas vocati, venire contempserunt. Nec sine dolore id dominum pronunciaſſe, credendum est: qui videns ciuitatem Hierusalem fleuit super illā, dicens: Quia si cognouisses & tu, & quidē in hac die tua, quæ ad pacem tibi: nunc autem abscondita sunt ab oculis tuis. Quia venient dies, in te, & circumdabunt te inimici tui vallo, & circumdabunt te: & coangustabunt te vniuersi, & ad terram prosternent te, & filios tuos, qui in te sunt: & non relinquent in te lapidem super lapidem, eo quod non cognoueris tempus visitationis tuæ, Luc. 19. Hæc est ciuitas, quam dominus igni succedendam ait, Matth. 22. capit. Cumq; in fine similitudinis ad nuptias vocatorum, addit: Multi sunt vocati, pauci vero electi: de istis primis vocatis (postquam dominus in fine parabole concludit: Sic erunt nouissimi primi, & primi nouissimi) accipienda sententia est, cui etiam continuo hæc à domino coniungitur: Multi sunt vocati, pauci vero electi: maxime vero cum eadem repetit post inductam similitudinem vocationis Iudeorum, & obstinationis, & electionis gentium, dicens: Multi enim sunt vocati, pauci vero

De prædesti-
natione reso-
lutio

ro electi. Alium autem quem reddat hæc verba sensum, haud sentio: præsertim cum verba domini accipienda sint, secundum propositum, ad quod ab eo ipso, qui æterna est sapientia patris, inducuntur. Quod ex præcedentibus patet: siquidem plerique ex gentibus propter Christum omnia deserentes varijs martyriorum coronis totam ecclesiam condecorarunt. Nec desunt ad hunc usque diem qui omnibus quæ possident abrenuntiat, inter sacrarum religionum claustra Deo sese addicant: atque hi nouissimi fiunt primi. Velle autem hæc verba domini: Multi sunt vocati, pauci vero electi: flectere in omnem illam, quam dicimus de prædestinatione, disputationem: quomodo id fieri possit, non video: præcipue vero cum quidam ex his verbis domini probare nitantur, maiorem esse damnatorum numerum, quam electorum. Nec enim sententiam, quæ vere ad literam de Iudeorum populo prolata est, ad tam profunda arcana Dei extendere ausim, ut hinc affirmem damnatorum numerum ampliorem esse, quam electorum: cum hæc occultissima sint apud Deum. Audio enim beatum apostolum Paulum. 2. Timoth. 2. capit. prædicantem: Cognouit Deus, qui sunt eius. Et ad Roman. 11. O altitudo diuitiarum sapientie et scientie Dei, quam incomprehensibilia sunt iudicia eius, et inuestigabiles viæ eius? Quis enim cognouit sensum domini? Aut quis consiliarius eius fuit? Et sancta mater ecclesia in quadam collecta secreta generalis missæ quæ à feria quarta cinerum usque ad dominicam passionis exclusiue dicitur, ait: Deus cui soli cognitus est numerus electorum in superna felicitate locandus. Non igitur nobis datum est definire, an plures sint damnandi, quam saluandi: an plures sint reprobi, quam electi. In ipsa namque prædestinationis et reprobationis disputatione plures decipiuntur: et verborum gladijs sæpe se intercidunt, alij alia proclamantes: eo quod actus approbationis et reprobationis actibus nostris similes opinantur. Vt autem omnis à nobis controuersia eximatur, et apud dominum misericordia et benignitas nunquam deesse existimentur, paucis de hoc agemus resolutorijs verbis. Si alicui homini Iudas proponeretur, antequam fuit proditor et damnatus: proponeretur et Petrus, et illi diceret: Vides ne hos vocatos ad discipulatum, et ad societatem Iesu Christi filij Dei? En iste magistrum suum benignissimum est traditurus, et precio denariorum triginta etiam venditurus: cumque sæpe de crimine à Christo benignissime sit admonendus, non ideo ab iniquitate desistet: quin scelere perpetrato laqueo se suspendat, de misericordissimi redemptoris desperans venia. Cuiusmodi quæso is, cui hæc ita simul essent proposita, de Iuda proferret sententiam? an non illico statueret, esse dignum mortis et damnationis æternæ? Ita sanè. Cæterum hæc apud hominem ex pluribus actibus: paulatim ac successiue cognitis esset proferenda. Primo namque Iudas cognoscendus esset: deinde opera eius in qua manifestanda, mox ut inani penitentia facti et desperatione commotus, mortem sibi laqueo ultro consciiuit. His igitur ita cognitis, iam tum damnationis sententiam proferet. Deus autem vnico in æternitatem hæc omnia comprehendit actu: nec in conspectu Dei, vnus est præsens, alterum futurum. Sed omnia nuda et aperta sunt oculis eius. Cum autem coram Deo omnia sint simul: hæc quæ prædicimus de Iuda, pariter est volitio et sceleris Dei nolentis ei dare vitam æternam, sed eum reprobatis in damnationem æternam. Hæc igitur quæ in nobis succedunt, et alterum pendet ex altero usque ad damnationem, hæc omnia simul sunt apud Deum, et coram illo ferre sine principio: quæ in damnatis sunt per temporum successionem et intervalla executioni mandata. Nam prius creatus Iudas, mox vocatus à Christo, ac missus ad prædicandum et miracula

faciedum:

faciendū: postea malicia sua & cupiditate nimia factus est proditor, deinde se suspendit, ac tandem in infernū descendit in æternum damnatus. Hæc quidē in tempore facta ab æterno ex præscientia semper sunt corā Deo. Quem ergo actū habeat Deus ab æterno in Iudā? nisi illum, quē quilibet iustus homo habet per successionē in tempore? Non igitur, vt inquit beatus apostolus Paulus, iniquitas est apud Deum, ad Ro. cap. 9. eo quōd Iacob dilexit: Esau autem odio habuit. Cum enim nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali (vt secundum electionem propositum Dei maneret) non ex operibus, sed ex vocante dictū est ei: Quia maior seruiet minori, sicut scriptū est, Mala. cap. pri. Iacob dilexi, Esau autem odio habui. Hæc enim verba beati apostoli de natiuitate in mundo accipienda sunt: & quod non ex operibus in vno quidem bonis, in altero vero malis, nondum adhuc exhibitis. Ceterum omnia hæc, & Iacob & Esau, & vtriusq; opera ante conspectum domini Dei ab æterno fuere: & Deus vtriusq; opera æternaliter vidit, protulitq; simul voluntatē & iudicium æternum, vt omnia simul vnico actū videt, iudicat, approbat, reprobat. Idq; iustissime facit, retribuens ab æterno, quod homo iustus successu t̄poris, vnū ex altero inferens ac deducens, faceret. Qui si tot sanctissima opa Petri, & pro negatione magistri sui penitentiā, & demū crucis affixionē propter eundem conspiceret, Petrum illico iudicaret præmio æterno dignum. Hoc facit Deus vnico illo ac simplicissimo actū, quo illi ab æterno fuit omnis vita et exitus Petri notus. Illum vitæ æternæ præmio iudicauit dignum, elegitq; eum ante mundi constitutionem: & gratiam illi & omnibus electis tribuit, qua ipsi optime vsi sunt. Ideoq; dicit beatus apostolus Paulus ad Ro. 9. Igitur non volentis, nec currentis, sed miserentis est Dei: qui sua misericordia nemini in necessarijs deest. Qui enim damnatur, sua ipsius culpa damnatur. Gratiam enim negligit, & Deo vocanti aures obturat: vocationiq; resistit, ambulans vias non bonas. Qui tandem peccatorum onere pressus maxima se in tartarum ruina præcipitat: quo Deus summe bonus, quem nunquam audivit vocantem, præsciuit eum venturum. Non igitur Dei præscientia ac reprobatio in causa sunt, vt damnetur iste. Siqui dem Deo omnia sunt vnico actū ab æterno nota & comprehensa: illamque simul volitionem habet, & ab æterno de vnoquoque eam profert sententiam, quam quilibet iustus arbitretur in damnatos, & in bene gratia vtentes electos proferet. Non ergo confundamur in præscientia Dei, cum a natura diuinitatis habeat omnia ab æterno noscere & præuidere. Scientiam æterna iustè dānat impios, ac iuste coronat pios. Volūtas eius iustissima bonorū est causa efficiēs: quoniā iustissime & rectissime vult, quicquid vult. Et sic vult istis dare vitā æternam, & illis damnationem æternam: videns simul omnia, quæ acturi sunt bona & mala. Qui non successiuè contuetur futura, vt nos qui prius cognoscimus, deinde volumus. Deus autē noster simul cognoscit, vult, approbat, reprobat: vnicoquo voluntatis actū hos ab æterno reprobat, illos eligit. Ergo opera bona fac & vitam bonis operibus claudere, vt ex numero sanctorum sis: Quem te talem futurū ab æterno vidit, elegit, & probauit gratia dñi nostri Iesu Christi: Cui cū patre & spū scto est honor, gloria, & imperiū in æternū. Amē.

TRACTATUS NONVS.

In XX. cap. beati Matth.

ET accedens Iesus Hierosolymam, assumpsit duodecim discipulos suos
Iij secreto,

lecreto, & ait illis: Ecce ascendimus Hierosolymā, & filius hoīs tradetur principibus sacerdotū, & scribis: & cōdenabūt eū morte, & tradēt eū gētib⁹ ad illudēdū, & flagellādū, & crucifigēdū: & tertiadie resurget. Sēper dñs sacratissimæ & acerbissimæ passiōis suæ memoriā facit, volens vt perpetuo eius recordemur. Cū enim semper haberet presentes dolores & illusiones, quibus in passione sua erat afficiendus, sæpe hæc discipulis repetit: vt annuntient mūdo, se sponte sua neci oblatū, cui erant omnia cognita: pariterq; vt omnes sciant, quo prætio redempti sint: & peccatores agnoscant, quanto sint supplicio digni, cū nō aliter à peccatis quā Christi morte liberentur: demiq; vt discant ōnes quā deceat à peccatorū sorde alienos esse, cū nō remittantur peccata, nisi præcioso sanguine agni immaculati. Instabat igitur tempus passionis domini, ideoque discipulis ventura prædicit: Et filius hominis, inquit, tradetur, & cæt. Hanc Iudæ traditionem prius enumerat, tanquam passionis futuræ initium, ac veluti nimis abominandū scelus: vt re uera erat à discipulo tradi magistrum. Prophetauerat iam diu de hac traditione David Psal. 54. ex persona Christi Iudæ improperans: Quoniam si inimicus meus, inquit, maledixisset mihi, sustinuissem utiq;. Et si is qui oderat me super me magna locutus fuisset, abscondissem me forsitan ab eo. Tu vero homo vnanimis, dux meus & notus meus: qui simul mecum dulces capiebas cibos, in domo Dei ambulauimus cū consensu. Sic & improperauerat precium vile spiritu sancto afflatus Zacha. 11. cap. dicens: Et appenderunt mercedē meam triginta argēteos. Et dixit dominus ad me, Projice illud ad statuariū decorū precii, quo appreciatus sum ab eis. Nimis enim Deum offendit, dum se peccator ab illo auertit, atq; ad minima transit conuertiturq;. Auersio autē ab incōmutabili bono formale est in peccato: conuersio verò ad cōmutabile bonum materiale. Qua propter auersioni in inferno pœna damni respondet: Auersus es à Deo: Deum qui te genuit dereliquisti, & oblitus est domini creatoris tui: recipè ergo in pœnam nunquam illum visurum. Pœna autem sensus respondet conuersioni ad creaturam. Cōqueritur igitur Deus de vili precio, quo eius filius à Iuda venditur, per Dauidem & Zachariam. Quid vero dicitur us est illis, qui minus triginta argenteis peierant, blasphemant & irascuntur? Vnus quisque attendat, dum Deum offendit per culpam lethalem, quoniam à Deo auertitur, & illi terga vertens, ad vilem creaturam conuertitur. Haud aliter quàm si quis dum regem alloquitur, eo insalutato discedit, & ad æthiopem deformem conuersus, illum amplexatur applaudens: quin iterum vocante rege non modo venire contemnit, sed vultum etiam vertere dedignatur. Qui sanè magno dignus est supplicio: nempe vt ab aula regis projiciatur: deinde vt flagellis cæsus, quàm diu vixerit, conspectu regis priuetur: vt qui Aethiopem adeo inepte Regi proposuerit. Quod si hæc iure fiant, temporario rege despecto: cur non potius deteriora peccator mereatur supplicia omnium rege Deo neglecto? Vili pendium traditionis Deus initio posuit: Filius hominis, inquit, tradetur. Et condemnabūt eum morte. Mortales vitam ad mortem damnāt, ad nostrā abolendam mortem, secundum vaticinium Osee 13. De manu mortis liberabo eos, de morte redimam eos: ero mors tua o mors, morsus tuus ero inferne. Ea propter illam iam beatus apostolus Paulus vocat somnū, dicens pri. ad Thessa. cap. 4. Nolumus vos ignorare fratres de dormientibus, vt non contristemini, sicut & ceteri qui spem non habent. Sic enim morti illud dicitur à puellis, dū cædis ac tormentorū minis à tyrannis terrentur: Quin ita despexere mortem.

Auersioni à Deo pœna dāni, conuersio ni ad creaturam pœna sensus respōdet.

Mors Christi vita fuit nostra.

mortem: ac si quis pellem serpentis paleis plenam conspiciat, sciens non sub pelle habitare serpentem, qui iam sit occisus: sed ipsius imaginem artificio adsimilari. Sic virgines sanctæ, et quotquot fuere martyres, neglexerunt mortem. Quoniam à Christo domino mors mortua est: cuius tamen figura manet, cum oporteat nos debitum hoc persolvere. Quod iam gaudentes lætiq̄ reddamus, prout fecerunt beati martyres, & alij quàm plurimi sancti, qui cupierunt dissolui & esse cum Christo, qui hilari vultu exceperunt mortem, lætati quoniam in domum domini ibant. Ad illudendum. Illusiones dominus, cum sit sapiētia patris, nimium sensit. Sapiens namq̄ sentit illudi: quoniam contraria est illusio sapientiæ. Ad nostras igitur irrisiones & illusiones solvendas dominus in sua passione illuditur. Omnia namque peccata sunt illusionibus plena, quibus varijs modis decipimur & irridemur: vt omnino similia videātur illusoribus istis ac præstigiatoribus, qui cum aureum globum alicui tradant in manum: atque is aurum se habere cogitet, mox aperta manu acum seu papyrum reperit. Hunc ad modum peccator arbitratus se ex peccatis delectationis aurum habere, pro auro perpetuæ damnationis chirographum, & acum, id est conscientie morsum, qui animam æternaliter pūgat, inueniet. Quod optime David insinuat, psalmo 39. dicens: Quoniam lumbi mei impleti sunt illusionibus. Illuserunt me, inquit, delectationes, quas cum viderer habere, nihil inveni aliud, præter quandam illusionem, qua peccati reatui obstrictus sum. Quod & beatus apostolus Paulus ad Ro. 6. insinuat, dicens: Humanum dico, propter infirmitatem carnis vestræ: sicut enim exhibuistis membra vestra seruire immunditiæ, & iniquitati ad iniquitatem: ita nunc exhibete membra vestra seruire iustitiæ, in sanctificationem. Et Paulo infra: Nam finis, inquit, illorum, mors est. Quem enim fructum habuistis tunc in illis, in quibus nunc erubescitis? Ecce finis illorum illusio est. Expectabas ex auaritia vitam, accipe mortem. Expectabas ex delectatione gaudium, accipe mœrorem. Nam finis illorum mors est. Illusio ergo est: & nihil aliud habes in his, præter quam modò habes erubescantiam. Illuditur igitur Christus dominus, vt nos à nostris eripiat illusionibus. Et flagellandum: Vide, quoniam omnia in passione domini ignominia plena sunt & dolore: vt scias, summam ignominiam peccatum esse. Nō enim tot opprobrijs redimeremur, si peccata ipsa non esset ignominia & opprobrio plena. Ideoq̄ in mortali decedens peccator, ignominiofo carcere inferni recluditur, tanquam scælestus ac facinorosus. Illusiones dominus patitur, & flagella? Flagella quippe cæduntur plebei homines & honore priuati. Dominus aut̄ flagellatur pro nobis: Ipse autem, inquit Esa. cap. 53. vulneratus est propter iniquitates nostras, attritus est propter scelera nostra. Disciplina pacis nostræ, super eū, & liuore eius sanati sumus. Toto corpore dñus flagellatur, nullaq̄ pars remansit intacta, vbi nō sanguinea aut linida durissimorum flagellorum vestigia apparerent. Cum autem dominus toto corpore sit flagellis cæsus, ac volens David gratiarum actionem rependere, ait ps. 34. Omnia ossa mea dicet, domine quis similis tibi? Quippe qui nervis omnibus super ossa extensis passus es dolores, dū flagellaris. In gratiarū vero repensione, oīa ossa mea laudabūt te, & dicent: Dñe quis similis tibi? Eripies mopē de manu fortiorū eius, scilicet demonū: & egenū & pauperem à diripientibus eum, peccatis scilicet. Et crucifigendū. En genus mortis ignominiofū: Nō enim se decollari permisit, aut strangulari secreto: sed sibi elegit despiciatissimū mortis genus, vt nos à vilissimo & deiectissimo peccatorum statu liberaret. Nec solum supplicium maximis

plenum doloribus & abiectissimum perpeffus est, quinimo & inter ignominiosos latrones cruci affigitur, prout prophetam Esai. cap. 53. dicens: Et tunc sceleratis reputatus est. Qui continuo addit: Et ipse peccata multorum tulit. Vt etiam ait beatus apostolus Paulus ad Colos. 2. cap. Et vos cum mortui essetis in delictis, et praeputio carnis vestrae, conuiuificauit cum illo: donans vobis omnia delicta, delens quod aduersus nos erat chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & ipsum tulit de medio, affigens illud cruci: & spolians principatus & potestates traduxit confidenter palam, triumphans illos in semetipso. Et tertia die resurgit. Ecce quemadmodum spoliavit diabolum, & triumphauit de morte, & peccata abstulit & chirographum decreti, quod erat contrarium nobis, & die tertia victor resurgit: ut sciamus quanta circundabimur gloria, si modicum quid patiemur. Domini passio per noctem durauit et horam diei nonam, quae apud nos est tertia ferè post meridiem: in sepulchro quiescit per dies & noctes tres: Resurgens autem a mortuis, iam non moritur amplius. Quod enim mortuus est, peccato mortuus est semel: quod autem uiuit, uiuit Deo, ad Ro. 6. Isto enim sine clauduntur diuina. Nam si pro Deo terrena spreueris, & commissorum poenitentiam egeris, id quidem perficiet breui: quod uero tibi reddetur praemium, in aeternum durabit, & in aeternum vitam uives beatam, in angelorum & sanctorum societate Deum aspiciens, & illo fruens perpetuo, gratia domini nostri Iesu Christi: qui tradidit semetipsum pro nobis, ut nos redimeret ab omni iniquitate, & mundaret sibi populum acceptabilem, sectatorem bonorum operum: Cui cum patre & spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in aeternum. Amen.

TRACTATUS DECIMVS.

In XX. cap. beati Matthaei.

Tunc accessit ad eum mater filiorum Zebedaei cum filiis suis, adorans, & petens aliquid ab eo. Qui dixit ei: Quid vis? Ait illi: Dic ut sedeant hi duo filij mei, unus ad dexteram tuam, & unus ad sinistram in regno tuo. Respondens autem Iesus, dixit: Nescitis quid petatis. Potestis bibere calicem, quem ego bibiturus sum? Dicunt ei: Possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam, & sinistram, non est meum dare uobis, sed quibus paratum est a patre meo. Et audientes decem indignati sunt de duobus fratribus. Iesus autem uocauit eos ad se, & ait: Scitis quia principes gentium dominantur eorum, & qui maiores sunt, potestatem exercet in eos. Non ita erit inter uos, sed quicumque uoluerit inter uos maior fieri, sit uester minister: & qui uoluerit inter uos primus esse, erit uester seruus: sicut filius hominis non uenit ministrari sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Quod autem beatus Marcus cap. 10. ait, Iacobum & Ioannem accessisse ad dominum postulantes, ut ad dexteram & sinistram eius sederent: idem cum eo est, quod beatus Matthaeus dicit: nempe, quod accessit mater filiorum Zebedaei cum filiis suis. Tacuit autem beatus Marcus accessisse matrem. Beatus uero Matthaeus matrem & filios accessisse refert. Mater, inquit, filiorum Zebedaei cum filiis suis: Et quidem mater pro filiis postulat, quod & ipsi per se a domino petiere, secundum beatum Marcum. Non nostris unquam sensibus aut uoluntati quicquam indulgendum est nisi adsit ratio, siue diuina scriptura dirigens nos. Ecce mater filiorum sequentium Christum & praecipuorum apostolorum: & ipsi tales filij, in eo quod postulant sibi,

bierrant. Quis ergo vnquam tanto audebit postulare quicquā? Ex quo recte concludit beatus Thom. 2. 2. quæst. 83. nihil temporale posse quenquā iuste à Deo absolute petere, nisi cum additamento, si velit: & si saluti animæ sit proficuum. Ascēdit mors per fenestras nostras, ingressa est domos nostras, Hier. 9. Sic per sēsus et volitiōes nostras ingreditur mors. Quo circa necesse est semper voluntati & sensibus, quibus ad deteriora prouocamur, cū rationis tum & diuinarum scripturarum adhibere libram. Si enim scires, per aliquā domus tuæ fenestram, te sagitta aut iaculo inimicū impetiturum, haud dubium, quin summo studio id caueres: nempe vt æquum est, de salute & vita tua sollicitus. Appone igitur talem sensibus & voluntati feram, ne cupiditatis mors animā inuadat. Accessit ergo ad eū mater filiorum Zebedei, cum filijs suis, adorans & petens. Si princeps es, cū tibi aliquis adulat, caue. Nā quemadmodum piscator escam hamo apponit, non vt cibet pisces sed vt extrahat: similiter adulator nō tibi, sed tuis extrahēdis bonis adulationis verba cōponit. Nō te laudat, vt tibi sed vt sibi & consulat & proficiat. Dic vt sedeāt hi duo filij mei, vnus ad dexterā tuā, & vnus ad sinistram in regno tuo. Cum audissent dominū de sua passione & resurrectione loquentem: existimarunt illū postquā resurrexisset, temporaliter regnaturum, quia propter iure propinquitatis primas in regno eius postulāt dignitates. Quibus respondetur: Nescitis quid petatis. Propterea igitur quicquid petierimus, in diuine voluntatis sinū proyiciamus: nihil absolutè volentes, præter id quod dño fuerit placitū: alioquin seper errabimus & in omnibus decipiemur, cū parum nobis constet, quid crastino futurum sit. Vnde & beatus apostolus Paulus ad Ro. 8. cap. ait: Similiter autē & spiritus adiuvat infirmitatem nostrā. Nam quid oremus sicut oportet, nescimus: sed ipse spiritus postulat pro nobis gemitibus in enarrabilibus. Qui autē scrutatur corda, scit quid desideret spiritus: quia secundū Deū postulat pro sanctis. Sit igitur omnis postulatio nostra Deo innixa, semperq; referatur ad illum, & eo fine claudatur: Fiat voluntas tua, sicut in cælo & in terra: Nec quod ego volo domine, sed quod tu. At qui mūdani homines assēuerarent recte hos apostolos petiisse: quoniam ipsi præcipue cum Petro semper ad secreta vocati erāt fratres domini, nati ex sorore beatissimæ virginis: quibus secundū mundi legem præcipue sedes debebātur. Magno satis periculo sunt mundi leges admissæ. Siquidem homines ex communi quadam cōsuetudine maxime illas tuentur, immo & virtutum nomine vitia sæpe occultant. Qui enim sordido quæstu, ne dicam rapina & vsura opes contraxit, industrium vocant: vt etiam prouidū ac diligentem, qui ad aliquod munus publicum siue honorem callide obrepit. Sic homines duplici corde sapientes: Sic detractores & adulatores vrbanos: Sic & iniuriam retaliantes, & quos nunquam malefactorum conscientia ad penitentiam mouit, magnanimos ac fortes appellant: & vt semel dicam quicquid est vitiorum virtutis nomen adumbrat. Dominus autem & veritatis magister Christus nihil horum dissimulat, immò ambitiosus respondit: Nescitis quid petatis: & cæteros indignantes reprehendit, ne sub rationis prætextu & virtutis nomine aliquod adumbret vitium beatos apostolos: Nescitis, inquit, quid petatis. Potestis bibere calicem quem ego bibiturus sum? Inquiunt, possumus. Ait illis: Calicem quidem meum bibetis. Ecce quantum dominus bonæ tribuit voluntati: addit gratiam, ipsi vero liberum habere arbitrium denotantur, cum dicunt possumus, voluntate vtique & libertate parati bibere domini calicem.

calicem bibendum porrigit, gratiam bonæ voluntati apponit. Quem calicem beatus Iacobus primus omnium apostolorum bibit, dum ab Herode Agrippa martyrio coronatur, capite absciso, prout habetur Act. cap. 12. Eodem autem tempore misit Herodes rex manus, ut affligeret quosdam de ecclesia. Occidit autem Iacobum fratrem Ioannis gladio. Beatus autem Ioa. in ipsa domini passione de calice satis bibit: deinde Romæ in feruentis olei dolium missus à Domiciano, morti se sponte obtulit: domino verò aliter disponente è vase victor & non adustus euasit. Calicem quidem meum bibetis: sedere autem ad dexteram meam, & sinistram, non est meum dare vobis, sed quibus paratū est à patre meo. Non negat se posse dare, sed illis quibus paratum est a patre: in quo se vnius voluntatis cum patre ostendit, & Dei filium: cui eadem est voluntas cum patre communis, quia dum postulat ratione propinquitatis humanæ, dare illis se negat ratione vnius voluntatis diuinæ. Quemadmodum si à rege statueretur, eum magno quodā honore haberi dignum, qui aliquod in rempub. memorabile beneficium contulisset: atq; aliquis qui nihil vnq; beneficij contulit magnum illum honorē sibi postulasset, recte illi respondebit rex: Non illū tibi possū concedere, sed cui destinatus est. Idq; dicens non negat potentiam, sed pandit iustitiam: cum ille honor debitus sit beneficium Rei pub. conferenti, quod iste postulans non contulit. Sic profecto dominus cum sit rex gloriæ: & dicat, dexteram & sinistram, id est potiora loca, & sublimiores sedes, non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à patre meo: non utiq; potentiam negat, sed iustitiam prædicat. Hinc attendāt quibus datum est honores ac dignitates in ecclesia siue in seculo distribuere, ne ambitione circumueniantur consanguineorum & familiarium: libereq; respondeant, cum immeriti postulant. Nescitis quid petatis: Et, nō est meum dare vobis. Sicq; exemplo domini omnem adimplebunt iustitiam. Quod autem decem indignati fuerint duobus fratribus, eadem ambitio est: iam si quidem aliās in via cum peterent Capharnaum, prout habetur Mar. cap. 9. inter se tractauerant, quis eorum maior esset. Non enim minima inter homines est honoris ratio, sed nulla est vnius cuiusq; meriticonsideratio. Vnusquisq; se opnatur ceteris digniorem: nec modo æqualibus sed & præstantioribus quisq; vult anteferri. (Cumq; honor sit virtutis præmiū, nemo sublimari virtute postulat: immò multi superbia & mani quadam iactantia ac tumida ambitione ceteris præferri volunt. Scitis quia principes gentiū dominantur eorū. Hoc est, hoīm ambitioforum: pessimum dñiū ac deplorandum, cui tales subditi subyciuntur, superbi, elati, cupidi inuidi, ac detractores. Quo enim se vertant reges, quo vultum flectant, quo figant oculos tali stipati caterua? Omnes quæ sua sunt querunt, & non est qui doleat vicem potentium. Qui enim maxime illos expilat: is inter ceteros felicissimus ditissimūsq; euadit: & qui maior est, in reliquos potestatem exercet, ne dicam tyrannidem. Non ita erit inter vos. Alium regendi modum atq; aliam gubernandi legem adduxit euangelium Christi: Quicumque voluerit inter vos maior fieri, sit vester minister: & qui voluerit inter vos primus esse, erit vester seruus. Eligite ergo nunc inter vos primatem, qui tamen futurus sit omnium seruus & minister. Videte, si hac lege dexra vel sinistra sit appetenda, & prima inter vos ambienda sedes. Quod & suo exemplo confirmans ait: Sicut filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare animam suam in redemptionem pro multis. Si ego cum sim

filius

filius Dei carne indutus omnium factus sum minister: & non qualiscumque minister, sed animam meam pro multis daturus sum: vos hoc idem etiam observare debetis, facti omnium serui: & animas vestras dantes, non utique in redemptionem pro multis, quod quidem ad solum pertinet Christum: sed dantes illas pro Christo. Quod postea fecere beati apostoli gratia domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in eternum. Amen.

TRACTATUS VNDECIMVS.

In XX. cap. beati Matth.

Considerandum est in hac postulatione matris filiorum Zebedaei, quemadmodum dominus se habet, respondens illis: Nescitis quid petatis, quoniam in ratione postulati & accepti, penè confunduntur omnia. Nempe si quis postulat concionandi copiam, cum sit indoctus, nisi illi dicatur: Nescitis quid petatis, & illi concionandi potestas fiat, quot quae so ineptias & errores in audientium animos disseminabit? Si quis etiam ad sacrum ordinem promoueri postulat, nec is habet sufficientem literaturam, si ordo ille sacer ei conferatur, haud dubium quin exinde plurimos defectus committet: maxime verò celebrans, & audiens confessiones. Siquis beneficium postulat, non habens scientiam ad animarum regimen, & ei beneficium conferatur, innumeris & seipsum & oues exponet periculis. Si quodcunque officium reipublicae necessarium insufficientem postulet, & ei conferatur, plurimis reipublicam damnis afficiet. Quin suspicor praecipuam partem malorum, quibus hodie Christiana reipublica conuassatur, ab iniustis postulationibus & iniustis concessionibus principum, tam ecclesiasticorum quam secularium, originem habuisse. Praeuidens autem dominus Iesus iniustiam horum postulationem, negatione postulati confutat, dicens: Nescitis quid petatis. Vnicuique enim ex exemplo docet, quibus fas est distribuere ecclesiastica siue laica munera: ne aliquid insufficientibus & indignis conferant, sed inique postulantibus libere dicant: Nescitis quid petatis. Quando quidem iniuste petens atque iniuste conferens, peccato grauissimo afficitur: quin conferens plurimorum peccatorum causa existit, quae ab insufficienti ad publica munera ascito in posterum sunt committenda, & illius errorum particeps efficitur. Quapropter beatus apostolus Paulus admonet Timotheum discipulum suum, ne facile ordinem sacrum alicui tribuat, dicens pri. Timot. 5. Manuscito nemini imposueris, neque communicaueris peccatis alienis. Attendant etiam postulantes à dominis temporalia, simulata aliqua occasione & falsa, peccare: & teneri ad restitutionem, si dominus alius non est illi debitor, nec fuisse daturus. Quod à doctoribus adnotatur sub hac forma verborum: Recipiens aliquid occasione habitudinis simulatae non existentis, aliis non recepturus, fraudat donantem, & tenetur ad sic accepti muneris restitutionem, si illud aliis sibi non est debitum. Ceterum aduertendum est, quòd non modo ad dandum dominus non est procliuus, quum iniuste postulantibus petita negat: sed etiam quòd iusta concedit: Calicem quidem, inquit, meum bibetis. Quod magnum est Dei donum, iuxta beati apostoli Pauli sententiam, pri. ad Phil. 1. Vobis donatum est pro Christo, non solum ut in eum credatis, sed ut etiam pro illo patiamini, idem certamen habentes, quale & vidistis in me, & nunc auditis de me. Fecit dominus

Omnia sunt eò
fusa, postulat
& accepti rati
one.

Alex 4. par. q.
86. & Gab. in
4. dist 15. q. 9.

bona

bona sua communia, edocens nos, ut iusta petentibus facile tribuamus. Quod si iniuste postulant, iniustitia refutata, aliud quiduis, quod iuste donari possit, elargiamur. Terra namque omnibus communis est: animantibus, & ratione præditis, fidelibus & infidelibus. Sol & pluvia communia sunt, & passionis Christi thesaurus omnibus, qui ad sanctam matrem ecclesiam venire cupiunt, patet. Ipsa dominica sacramenta sic administrantur agricolis quemadmodum & regibus. Nos vero contra omnia nobis volumus vindicare ac retinere. Quod quidem grauisimum est, & plurimorum malorum occasio. Legitur namque Nu. 33. cap. quod filij Ruben & Gad habebant pecora plurima, & erat illis in iumentis infinita substantia: qui deprecati sunt Moysen, ne illos cogeret transire Iordanem. Quibus respondit Moyses: Nunquid fratres vestri ibunt ad pugnam, & vos hic sedebitis? Qui etiam paruulos suos & pecora dimiserunt in locis illis, & ipsi ad prælium ultra Iordanem progressi sunt: ne terram relinquerent, quam iam proprijs vsibus vendicauerat. Tanta est hominum praua cupiditas, adeoque terrenis, qui vel illa possident vel cupiunt, conglutinatur. Nimirum namque cogitatio potest, quæ nimis multa breuissimo tempore sibi proponit. Nec enim quisquam tantum possidere potest, quantum concupiscere, nec tanta habere actu, quanta cogitatu. Sic etiam & py homines, non tot agere & exercere virtutes possunt, quot animo volunt. In puncto omnem subuertunt hæresim, omnem reformat ecclesiam, omnia à gentibus idola pellunt, ydem sanctificant & inter celestes ciues adnumerant omnium hominum cœtum: cum penè paucos summa adhibita diligentia à grauisimis possint sceleribus dimoueri. Sumus namque artifex omnium horum discipulorum cogitatus sedauit, duobus fratribus dicens: Nescitis quid petatis: & vice dextræ & sinistræ sedis calicem passionis porrigit: ac cæteros indignatos reuocat, dicens: Qui voluerit primus esse, erit omnium seruus, ut sic redactus superior in inferiorem omnium vsus, dominandi affectum compescat: & indignationi statim medetur, ne prouebatur in odium. Ideoque dicit: Iesus autem vocauit eos ad se, & ait: Principes gentium dominantur eorum: inter vos autem non ita erit.

Odium. Odium quippe est cordis venenum: quod etiam moriens homo à se quandoque rejicere minime potest: præsertim si processu temporis radicem altius fixit. Quapropter odium à sapientibus nimirum cauendum est: & insipientes de hoc malo sæpe admonendi & edocendi sunt. Dicit enim

Charitas. Hugo de sancto Victore: quod nihil dæmō in nobis sic perhorrescit, quam si nos videat diligere charitate: quæ omne pellit odium, tamquam vnicū eius remedium & antidotum singulare. Si enim ieiunas, optimū quidem est, nec tamen dæmon te perhorrescit, quando ipse nunquam manducauit & bibit, sed semper ieiunus permansit. Indigentibus tribuis necessaria, excelsa quidem hæc virtus est, nec adhuc te timet dæmon, quando ipse nunquam aliquid temporalium rerum possedit. Oras assidue, piensimū agis opus: nec enim adhuc horret dæmon, cum ipse nunquam orauit. Castitate seruas, nec ob id dæmoni horribilis es, tanta puritate à Deo dotatus, quando usque ad mortem carnis circumdatus es infirmitate. Charitatem habes, qua Deum & proximum diligis, ut nunquam in inimicum odium conceperis: iam tum dæmoni horribilis es, nec te presentem sustinere valet: cum videat hominem charitatem & pacem seruare in terris, quam ipse non potuit, quia noluit, seruare in cælis. Merito igitur dominus hanc toties præcepti sui nomine commendat, dicens: Hoc est præceptum meum, ut diligatis inuicem, sicut dilexi vos, Ioan. decimo quinto. In hoc cognoscent omnes, quod discipuli mei estis, si dilectionem ad inuicem habueritis. Et, mandatam nouum do vobis

vt diligatis inuicem, sicut dilexi vos, Ioa. 13. Hæc est sanctorum scientia, charitatis omni-
 moda conseruatio. Hanc vt conseruaret dominus in discipulis suis, affectum iniuste peten-
 tium coarguit, dicens: Nescitis quid petatis. Et indignationem aliorum repressit, dicens:
 Si quis inter vos vult primus esse, sit vester seruus. Hac mutua debetis lege deuinci, vt
 charitatis semper inter vos dilectionem habeatis: ne vnquam odium vestrum inuadat colle-
 giu. Odium enim congregata dissipat: charitas autem dispersa congregat, & congregata con-
 seruat. Qui charitatem habet, Deū profecto habet. Quoniā Deus charitas est, inquit beatus
 Ioa. & qui manet in charitate, in Deo manet, & Deus in eo. Qui charitatē habet, cum sanis
 de eorum salute gaudet: cum diuitibus, de bonis eorum letatur: cum iustis, de eorum iustitia
 gestit: cū sanctis, de eorum gloria gloriatur: cum infirmis, & ipse infirmatur: cū scandaliza-
 tus, contristatur: cū peccatoribus, & eorum ipse peccata luget: cum conuersis & pœnitentibus,
 de eorū conuersione iubilat: & nihil habens, omnia cum possidentibus possidet. Hilaris in tri-
 bulationibus, letus in tolerandis iniurijs, mitis in remittēdis, placidus in debitis condonan-
 dus, suavis in monendis fratribus, iustus & æquus, si illi incumbit, pie puniendo errata. Et
 factus est quasi clibanus ardens, & quasi caninus ignis, in quo omnes paleæ & stipulæ de-
 fectuum proximorum cremantur, & in quo omne aurū & argentum virtutis clariora red-
 duntur. Accendat igitur sua misericordia in nobis dominus ignem amoris sui, & flammam
 charitatis æternæ, per Christum dominum nostrum: Cui cum patre & Spiritu sancto est ho-
 nor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS DECIMVS SECVNDVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Hic admirari subit, quod eo tempore dexteræ & sinistræ confessum filiorum Zebedæi
 mater filijs suis à domino postulauerit, quo ipse loquutus fuerat de passione sua: nempe
 vt tradēdus erat principibus sacerdotum, qui eum ad mortem damnaturi essent: tum
 etiam tradendus gentibus ad illudendum, flagellandum, & crucifigendum. Vnde mirum,
 quod sedere ad dexteram & sinistram domini, tunc expetierint. Quāquam dicas illis etiā
 verbis dominum addidisse, & tertia die resurget: atq; ideo arbitrantur eum temporaliter re-
 gnaturum: & quoniam præmiserat illos sessuros super sedes duodecim, iudicantes duodecim
 tribus Israel, ex his duodecim sedibus primas postulasse. Quæ sanè omnia vera sunt, sed ex-
 pectanda erat resurrectio diei tertiæ, tuncq; postulandæ sedes. Cæterum ambitio & inuidia
 nec modum nec locum quærunt: in ecclesia, in altari, in choro, in die passionis domini nō qui-
 escunt. Ecce plangendum foret, quia dixerat dominus: Filius hominis tradetur principibus
 sacerdotum, & condemnabunt eum morte: & tradent eum gentibus ad illudendum, & fla-
 gellandum, & crucifigendum: & die tertia resurget. Tunc tamen accessit mater filiorum
 Zebedæi, quod satis aperte ostendit euangelista, dicens: Tunc accessit, nempe cum hæc ver-
 ba dominus diceret, tunc accessit. Nimum obcæcat ambitio mentem, obnubilatque inui-
 dia: siquidem duo apostoli primas sedes postulant: decem verò inuidia concitati illis indi-
 gnantur. Quos omnes dominus corripit, duobusque dicit: Nescitis quid petatis. Cæteris
 ait: Qui inter vos vult primus esse, sit omnium seruus. Hæc igitur duo mala duris verbo-
 rum flagellis cōpescit, exemplo admonens principes, si quē senserit ambitione captū vel inui-
 dia

dia percitum, vt flagellis hæc duo abigant: ridiculum namq; esset, hominem insanæ mentis mollibus ac blandis verbis velle in sensum reducere, et ratione cū illo agere. Flagello etenim opus est, quādo hæc duo mala à recto sensu, ita homines trāsuersos rapit, vt nec sacris parcāt: immò ab ipsis ambitio simul et inuidia mordicis retinentur. Sūt & alia crimina, quibus dñs cōniuet: hæc verò illico reprimit, ne ābitio transeat in extremā superbā, & inuidia crescat in odiū. Dissimulauit namq; dñs, prout legitur Exo. 17. cū Amalech, qui bellum cōmouerat Israelitico populo, volens illi præpedire ingressū in terrā promissionis, dicēs Moysi: Scribe hoc ob monumentū in libro, & trade auribus Iosue: Delebo enim memoriā Amalech sub cælo. Quadringētie fluxerāt anni à Moysē, vsq; ad Saul primū Iudæorū regem, ad quē dominus misit Samuelem, vt hæc illi annūtiaret, prout habetur pri. Reg. 15. Me misit dominus, inquit, ad te, vt vngerē te in regē. Nūc ergo audi vocē domini: Hæc dicit dominus exercitū. Recensui quæcūq; fecit Amalech Israeli: quomodo restitit ei in via, cū ascenderet de Ægypto. Nūc ergo vade, & percute Amalech, & demolire vniuersa eius. Nō parcas ei, nec cōcupiscas ex rebus ipsius aliquid. Non ergo arroganter sibi peccatores placeant: cū non cōtinuo demoliantur à terra. Audiant dominū post quadringētos annos, et eo amplius Amalech peccata enumerantē, ac eū deleri funditus præcipientē. Saul verò contra, pingua seruauit pecora, & ipsum pinguisimū Amalech regē. Cui dixit Samuel: Quia abiiecisti sermonē domini, abiicit te dominus ne sis rex. Præceptum igitur domini oportet ad vnguem seruare, & ne apicem quidem præterire: ne quando irascatur dominus, hominesq; & regem in aliorū potestatem tradat. Punitur Amalech peccatū post quadringētos annos. Caueant ergo sibi peccatores, ac timore domini percellantur. Delet regnū à domo Saul, quòd præceptū domini ad vnguem non obseruauerit. Timeant & reges terræ, nisi deleuerint peccatores publicos, ne regnum eorū tradatur alteri. Etenim peccata publica alios ad peccandum stimulant: præsertim verò cū animaduersa delictorū impunitate, & peccandi licentia ad eadē scelera perpetranda veluti manu ducuntur. Qui autem rex suæ retinere velit, & in successorum suorum hæreditatem autum regnum transire: insuper & gloriosus & diues inter alios reges haberi, audiat Dauid regem, psal. 111. ita canentem: Beatus vir qui timet dominum, in mandatis eius volet nimis. Atq; ipse primò Deum reuereatur, & præceptis pareat: deinde operam suam impendat vigilantissime, vt optimum decet principem, ne aliter quàm ipse, circa Deum se gerat populus. Quæ duo si obtinuerit, potens in terra erit: semen eius & generatio eius benedicetur, gloria & diuitiæ in domo eius. Tria enim sunt, quæ à principibus iure optari possunt: successorem scilicet regni, potentiam, & diuitias. Quæ tria spondit Deus regibus timentibus se, et in mandatis eius volentibus nimis: quin potius & omni homini hæc facienti eadem pollicetur. Non igitur conuiueant principes peccatis publicis: cum videant dominum discipulos suos carpisse, & duos quidem ambitione, & alios liuore tactos, duri verbi vindicta repressisse. Qui ne vllum quidem verbum, postquam illos increpauit dominus, addiderunt. Nec illi, quibus dextra & sinistra sedes negata est, vel eorum mater, quidquam de hac re amplius loquuti sunt. Sed omnes pariter decidetes à cogitationibus suis, Christo humiliter paruere. Ex quo singulari admonētur exēplo subditi, cū à superiorib; appetitus eorū reprimitur, ne submurmurēt, verū æquo id ferāt animo. Quòd si ob cōceptā in aliquem indignationem carpuntur, absq; mora illam, & si rationi videatur inniti, deponant. Ita sane & gratiarū actiones,

Quomodo re-
gnorum suc-
cessio confer-
uatur.

Deo debitas, alacres per soluamus: vel cum postulatis abnuat, vel cū tribulamur: sciētes quōd tribulatio patientiam operatur, patientia autem probationem: probatio verò sp̄s. Spes autē non cōfundit, quia charitas Dei diffusa est in cordibus nostris per Spiritū sanctum, qui datus est nobis, ad Ro. cap. 5. Porro gratiarū actio omni die fieri debet, ex tribus maximis acceptis à Deo beneficijs: Primò quōd rationalis & Christianus es factus. Secundò quōd De carne nostra indutus te sua morte redemit. Tertiò quōd sepe tibi peccata remittit, & ne cadas sepe tuetur. Ecquis hæc cogitās nō accendatur? & in meditatione eorum exar descat ignis? Ignis, inquit dñs, in altari semper ardebit, quem nutriet sacer dos, subiciens ligna mane per singulos dies. Ignis est iste perpetuus, qui nunquā deficiet in altari, Leuit. ca. 6. Ligna quibus ignis iste succenditur, prædicta Dei beneficia sunt: quæ debet sacer dos in memoriã fidei sepe adducere. Meminerint Christiani, quāto sunt beneficio Deo astricti, qui illos de nihilo ad sui imaginem cōdidit, & sacri baptismi lauacro à peccatorū sorde mundos effecit: insuper & homo factus, sua nos passioe redemit, & à plurimis eruit nos peccatorū tenebris: quomodo & subleuauit, et ne in deteriora prolaberemur euexit. In cuius cor his tribus subiectis lignis: imò numiū accensis prunis, non ardet ignis, tāta mundi aueritate frigescit, quōd fortē non calefiet, nisi in igni sempiterno positus. Discipuli autē domini per docile cor habentes, cōtinuo subtrahunt dño coarguente, parente sc̄q̄ dicto nihil loquuntur amplius, adeo verba domini cor quietū reddunt, & ab ōni ambitione & inuidia abalienant. Cor mundū crea in me Deus, inquit Dauid, et spiritum rectū innoua in visceribus meis. Nō enim ait: Da, sed crea. Creare autem est ex nihilo facere. Se ergo prorsus indignū reputans, postulat diuinam potentiã & misericordiã simul: potentiã, quoniam ipse solus potest facere mundū de immundo, prout dicit Iob: Quis potest facere mundū de immundo conceptū semine? non ne tu qui solus es? Misericordiã verò, cum ad omnes sequentes postulationes præmisit: Miserere mei Deus, secundū magnam misericordiam tuã. Illam utiq̄ dicit magnã, quæ est super ōnia opera eius, quæ est incarnatio & passio eius. Secundū hanc igitur miserere, & cor mundū crea ab omni alienum ambitione, & ab omni inuidia: à spurcis cogitationibus, & ab omni terrena cupiditate. Quōd si plurimi tantū in hac oratione tēporis insumerent, quantū in postulandis, quæ non certo cōstat, an sint proficua (quāuis omnia etiam terrena à Deo ita sunt postulanda, ut fateamur illū omnium dominum, ōniumq̄ bonorū etiam temporalium largitorē: quæ sub cōditione postulare oportet, cū ignoremus an ad profectū vel in dispendiū animarū futura sint) profectō misericors & miserator dñs cor prauū ab illis auferret, & cor mundū daret. Misera sanē cōditio nostra, qui tot pro terrenis preces effundimus, ac summa celeritate, quæ ad animæ salutem faciunt, agimus: valde solliciti, cum temporaliter tribulamur: & nimium desides, cū ab aliquo vitio impugnamur. Quot enim ieiunia frequentant matres, quot preces offerunt pro liberorum valetudine: & è diuerso quam exigua est illis cura de eorum animarum salute? Equidem parentibus parcerem, qui temporalia filijs moderate quæerunt, cum ipse apostolus dicat: Nō enī thesaurizāt filij parentibus, sed parentes filijs, 2. Cor. 12. si de animæ eorū salute, si de optimis induēdis moribus, præcipua cura esset. Si nullus parentū ad filiorū vitia cōniueret: si nō audiret iurātes, si ludētes, & vana seclātes, & amatoria carmina cōponētes serio obiurgaret, et stricta lege p̄ciperet, qui legē Dei violasset, ne se patrē agnosceret. Hæc faciētes optimas sedes filijs cōpararēt, & cœlestia post hęc vitā darētur illis, gratia dñi nostri

Gratiarū actio
o omni die.

Iesu Christi: Cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperiū in eternū. Amē.

TRACTATUS DECIMVS TERTIVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

IN crebuerat iā fama promissionis domini beatis apostolis his verbis factæ: Vos qui secuti estis me in regeneratione, cū sederit filius hominis in sede maiestatis suæ, se debitis & vos super sedes duodecim, iudicantes duodecim tribus Israel: ex qua die existimo agitatū esse inter filios Zebedæi & matrē, de primarū sediū postulatione: cū se sanguine coniunctos, & primos cū Petro & Andrea vocatos meminissent. Petrū verò sibi præponendū timebant, quia illi prædictū fuerat: Tu es Petrus, & super hanc Petrā ædificabo ecclesiā meā: & porta inferni non præualebūt aduersus eam. Et tibi dabo clauēs regni cælorū. Occasionē igitur omni hora expectantes, cū dominū de passione sua secreto differentē audissent: & ad hanc subeundā nūc vltimo ascendere Hierosolymā, ac die tertia resurrecturū, matrem gesta nuntiāt. Quæ pietate materna mota vnā cū filijs dominū adit, adorans & petēs aliquid ab eo. Nō enim statim postulat a proponit, sed prius petendi tēpus obseruat: ne forte respōderet dñs: agetur de hoc postea, vel non est tēpus nunc opportunū. Dominus autē matris & filiorū cogitatus agnosces, & quæ postulare volebāt: vt exemplo admoneamur, ne dignitates & officia publica, secūdū carnē & sāguinē distribuātur, dixit illi: Quid vis? ac si diceret: loquere, postula: tūc ait illa: Dic vt sedeāt hi duo filij mei, vnus ad dexterā tuā, & vnus ad sinistrā in regno tuo. Digni siquidē sunt, vt hoc illis præstes, tum iure propinquitatis, tū quia magno aguntur in te amore, et magna sanctitate pollent. Iustus autem dñs omnē in istis beatis apostolis volens docere hominē, cui ex officio incūbit officia & beneficia cōferre, ait: Nescitis quid petatis. Non tantū iniuste petitis & importune, sed & nescientes: dū me temporaliter regnaturū suspicamini, quē vidistis fugere, dū me voluisset in tēporalē eligere regem. Caterū vt i optimus & gubernator & ductor volo, id quod nunc postulatis, in iustū dirigere tramitem: & maius quippiā dare, quā ipsi petitis: in super & modū, quo id acquirere valeatis, cōmonstrare. Potestis, inquit, bibere calicem, quē ego bibiturus sum? Calicē passionē domini intellige. Ipse nāq̄, ad Petrū ait de passione loquens: Calicē quē dedit mihi pater, non vis vt bibā illū? Et orans, ait: Pater si possibile est, transeat à me calix iste. Passionē utiq̄ denotās. Sic discetis quæ postulanda sunt: sic præ cælestibus terrena despiciere. Quod Deus non dixit pro potētia passiua sustinendi probra & mortē, quæ maxime roboranda erat Spiritus sancti virtute, sed pro actiua volūtatis dispositione diuino spiramine adiuta. At illi dicūt, possunus: Parati sumus, quantū ex nobis est, calicē hunc bibere. Hoc vobis diuina gratia donatur, calicē quidem meū bibetis: sedere autē ad dexterā meā, & sinistrā, non est meū dare vobis. Quādo hoc nō in tēporali regno, prout arbitramini, futurum sit: sed in cælesti, vbi dextera & sinistra, potiora loca gloriæ intelligēda sunt. Sed quibus paratū est à patre meo. Quoniā nō hac ratione qua postulatis, datur gloria cōiūctis sanguine, sed potius meritorū suffragijs. Nec enim me impotētē ostēdo, cū dico: Nō est meū dare vobis: atquē iustissimū, cū assero meū esse dare, quib⁹ paratū est à patre meo. Quādo eadē est volūtas patris, filij, & Spiritus sancti. Coyce quā turpiter peccant, qui propinquis suis, indignis, siue minus dignis beneficia cōferūt ecclesiastica et munera publica, magis dignis seclusis: quoniā in his administrādis vtilitas reipublicæ at tēdēda est, nō reditu

S. Tho. quotl.
4. quæst. 15. &
doct. in 4. dif.
15.

meo. Quādo eadē est volūtas patris, filij, & Spiritus sancti. Coyce quā turpiter peccant, qui propinquis suis, indignis, siue minus dignis beneficia cōferūt ecclesiastica et munera publica, magis dignis seclusis: quoniā in his administrādis vtilitas reipublicæ at tēdēda est, nō reditu

um copia. Nec quaerenda officia & beneficia propter homines: sed sufficientissimi quicumque querendi sunt, ad beneficia & officia perfectissime exercenda. Caeteris autem paribus, locus est gratificationi, possuntque dignissimis consanguineis & familiaribus, beneficia & officia conferri. Indignis autem & minus idoneis respondendum est: Nescitis quid petatis, beneficia & officia ad quae apti non estis postulando. Qui & vos & dantem deicere vultis in tartarum, & propter lucrum temporale indigentiam pati perpetuam. Vnusquisque igitur voluntatem suam euangelica regula moderetur, & ratione gubernet. Haec enim est mater bonorum & malorum effectuum, quae semper sublimia quaerit, nec aliquo potest alimento satiar: quin vno cibo sumpto, alterum iam esurit: vno beneficio adepto vel officio alterum ambit: vna adepta dignitate aliam auide cupit. Et sic insatiabilis perseverans totum hominem quatit, nec quietem vnuquam habere sinit concupiscendi voluntas: a qua diuersorum desideriorum scaturigines tanquam e fonte dimanant. Haec igitur edocetur a domino, instruitur ac regulatur per euangelium in his quae postulanda, vel reicienda, seu retinenda sunt. *Leua eius*, inquit *sponsa*, sub capite meo: et dextera illius amplexabitur me, *Canti. 2. cap. Leua terrena videlicet sub capite sunt ponenda, non super caput: & caelestia amplectenda, ac totis viribus procuranda. Volentibus enim terrena dicitur: Nescitis quid petatis. Calicem bibite, calicem accipite, calicem domini diligite. Duplicem namque reperimus in diuina scriptura calicem. Est calix domini: Calicem, inquit, meum bibetis. De quo David: Calicem salutaris accipiam. Et psalm. 22. Et calix meus inebrians quam praeclarus est. Est & calix daemonis, de quo beatus apostolus Paulus pri. Cor. cap. 10. inquit: Non potestis calicem domini bibere, & calicem daemoniorum. Et Hierem. propheta ca. 5. ait: Calix aureus Babylon in manu domini, inebrians omnem terram, omnem scilicet hominem terrenum. In manu domini dicit, quando nihil potest daemon, nisi iusto Dei iudicio permittente. Et quemadmodum inebriatus vino nihil sentit, quinimo & in furorē incitatur: ita haeretici et mali Christiani saepe insaniunt, ut nulla cum eis possit ratione agi: sed omnia furiosa quadam pertinacia clamoribusque confundunt. Ita etiam aliqui temporalium cupiditate, usque adeo inebriantur, ut minime, licet clames, audiant: licet praedices, non attendunt: & si rationibus agas, non percipiant. Oranda & postulanda est diuina misericordia pro istis ebriis a calice daemoniorum inebriatis, ut rectum donet illis sensum scripturae percipiendi, atque rationi cedere, & ea quae sunt vera sectandi. Calix vero domini inebrians, quam praeclarus est: aliam nempe rationem habet: sensus inebriat, atque intellectum illuminat, voluntatem purificat, totamque reddit animam claram. Ideo dicitur, quam praeclarus est. Si accipias sanctorum aliquem, adeo perspicies hominem a sensibus alienum, ut tibi ebrius videri possit. Pone autem ob oculos beatum Franciscum, coram quo illo constitue purissimi auri ingentem massam: quid hic videas facturum hominem? qui praecipit fratribus suis in regula: ne manu quidem pecuniam tangat quantumcumque modicam. Num ebrius tibi videbitur homo, sic a sensibilibus alienatus? ac totus praeclarus factus a praeclaro charitatis, quo inebriatus erat, calice? Querunt pecunias homines, illumque arbitrantur felicem, qui illis abundat. Beatus vero Franciscus pecuniam negligit, nec illis, qui eiusdem sunt instituti, tangere illam fas est. Iuuenes delicias quaerunt: & appetit femina beatum Bernardum: at is exurgens a lecto intenta proclamatur voce, latrones, latrones. Quod cum ter faceret a sociis percontatus manere: quid nocte clamaret latrones? respondit, acclamasse in feminam, suam volentem pudicitiam violare. Alios etiam vide inebriatos. Actorum cap. 5. Ibant apostoli gaudentes a conspectu*

Calix duplex

pectu concilij: quia digni habiti sunt, pro nomine Iesu, contumeliam pati. Gaudent hic caesi, nec tantum sustinent, sed patienter tollerāt. Aliud est gaudere in cōtumelijs, quia caesi sunt pro nomine Iesu, non tamen quia caesi: sed quoniam illos Deus fecit dignos, & tanto donauit honore, vt digni essent pro nomine Iesu contumeliam pati. Dæmon utiq; nomen Iesu in seclatur, quia illum vicit, spoliaq; detraxit. Quapropter quā maxime inducit aliquem ad peccandum, vt creatori offesam faciat. Beatus Greg. cap. 8. lib. 2. Moral. ait: dæmonem non contra Iob, sed contra Deum certamen gessisse. Materia verò certaminis ipse Iob fuit. Nimiū igitur cauendum est à peccatis, ne domino faciamus offensam: & cacodæmon de membris Christi triumphum reportet. Si enim seruum Christiani regis in conspectu ipsius ac totius curiæ, Mahumetanus ad singulare certamen prouocaret, & Christianus victus succumberet, nonne rex & omnes proceres inde offenderentur? Sic quoq; dæmon cum aliqua tentatione Christianum aggreditur in conspectu Dei: si quod absit, dæmon victor euadit, valde offenditur Deus, cuius in conspectu deuictus est seruus eius. Offenditur in quā, quoniam ignauia quadam succumbi voluit: & quoniam dæmoni sponte cessit, eius volūtatem potius adimplere volens, quā præceptum Dei, quod violauit. Et sic tandem lethali culpa prostratus, iam non resurgere valet, absq; gratia domini nostri Iesu Christi: (cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS DECIMVS QVARTVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Intentus dominus rei tam seriæ, vt erat consideratio passionis suæ: quā & discipulis suis studiose proponit, ad supplicationem matris filiorum Zebedei præbere aures non dedignatur: docens principes, licet magnis teneantur negotijs, vt pauperes libenter audiant, & indigentibus facile annuant. Cum hæc igitur cum filijs accederet, adorans & petens aliquid ab eo, ipse libenter quærit: Quid vis? audit, negat postulata, concedit calicem, aliorum discipulorum componit animos, & vere princeps & rex regum sic occupatur in maximis, vt nec minima negligat, aut parua fastidiat: & perinde audit, & effatur matrem filiorum Zebedei, ac si illi aliud non esset negotium. In hoc enim se Deum ostendit, quia sic angelos pascit in cælo, vt minimi passerculi non obliuiscatur in terra: Dei verò & hominum mediatorem in hoc, quod crebro de sua passione loquitur, quā sumus Deo reconciliati. Mediator, inquit apostolus ad Galat. cap. 3. vnus non est: Deus autē vnus est. Et pri. Timot. 2. Vnus enim Deus, vnus & mediátor Dei & hominum, homo Christus Iesus. Secundum enim formam serui obtulit & oblatus est: & est hostia & sacerdos, & secundum hanc mediator est, inquit beatus Aug. li. de Ciu. Dei 10. cap. 6. Cuius rationem assignat beatus Thomas 3. parte quæst. 26. dicens: Ad mediatores spectat differre ab vtroq; extremo. Christus dominus in quantum Deus est, non distat: quoniam ipse Deus est. In quantum homo distat à Deo in natura, & ab hominibus in dignitate gratiæ & gloriæ. Et secundum quod homo, ei datum est homines Deo coniungere. Ideo distractos per ambitionem discipulos postulat ad dextram & sinistram sessionis negatione reuocat: coniungit verò confessione calicis. Eodem modo & decem de indignatione reprehensos ad veram sui imitationem prouocat, dicens: Quemadmodum filius hominis non venit ministrari, sed ministrare, & dare

& dare animā suam in redemptionē pro multis: Sic qui voluerit inter vos primus fieri, sit
 omnium seruus. Sic quidē oportet principes dissidentes recōciliare, & errātes dirigere. Nec
 cuiquā in iudicio agere aduersus aliquē permittendū esset: nisi prius ad literatos & optimos
 viros, quos admodū piū esset ad hoc præficere, actionis cognitio delata esset: vt si quo modo
 fieri posset, & futuræ lites componerentur, & ipsi disceptatores absq̄ rei familiaris dispen-
 dio apud illos cōciliārētur, Hoc esset munus sanctum & piū, & charitatis plenū, atq̄ om-
 ni Christiano principe dignum: si huiusmodi viros in sua curia constituissent, quinimo et in
 singulis oppidis. Quōd si disceptatores hac ratione ad cōcordiam adduci nō possent, tūc demū
 vnicuique liceret in iudicio rem suam prosequi. Quo quidē modo & multorū spiritali salu-
 ti & paci, atq̄ adeo nummis consultum esset: nec tantis litibus iudiciaria fora postreperēt.
 Hoc dominus insinuat, cum harum petitionum dissonantiam in veram calicis postulatio-
 nem conuertit: cumq̄ cæterorum indignationem ad concordiam reuocat. Sic & alio exem-
 plo admonentur principes, neminem à se vacuū etiam postulantem indigna, dimittere: cum
 dominus postulata indigna corrigit, & calicem præstat. Ita princeps dum postulans indigna
 petit, corripiat: & aliud quod vtile sit petenti, tribuat: nec postulantem abire vacuum
 sinat. Eo enim modo regem regum & domnum dominātium imitabuntur: qui & si po-
 stulata discipulis non concessit, alia tamen donauit. Præcipue vero semper habenda ratio
 est de postulantis virtute. Hi namq̄ discipuli sancti erant, & cognati domini ac maxime fa-
 miliares: ipsa vero mater etiam dominum, prout poterat, sequebatur: quæ materna pietate
 postulando errauerat: atq̄ illi forte sibi debita postulasse opinabantur. Dominus autem vir-
 tutem illorum, & pietatem matris attendens, errata corrigit: & quæ postulanda erant ip-
 sis concedit, dicens primò: Nescitis quid petatis: deinde, Calicē quidem meum bibetis. Hac
 sunt viscera pietatis Iesu: Neminem à se vacuum abire vult: omnibus vtiliora largitur: qui
 & si aliquando votis abnuat obsecrantis, annuit tamen postulantis vtilitati: & sic om-
 nibus misericordiam suam tribuens, omnes implet benedictionibus suis. Fons enim est inex-
 haustus bonorum omnium, qui semper fluens nunquam arefcit, ac semper largiens nun-
 quam minuitur: cumque plura donat, multo illi plura donanda suppetunt. Hac de re per-
 spicuum habemus in euangelio testimonium: cum quinque panes & duo pisces augmentur,
 vsque ad saturitatem quinque millium hominum, quæ plus creuere dum saturantur, quàm
 cum à principio tradita sunt in Christi manus largienda: duodecim namque fragmentorum
 copiam superfuere ex quinque panibus hordeaceis & duobus piscibus. Ad Christi igitur imi-
 tationem se componant principes, & exemplū sumant dignitati suæ accommodū. Prospiciāt
 claris oculis domnum in re tam ardua occupatissimum, de petitione matris filiorum Ze-
 bedæi non de dignari: & cum postulata essent in iusta, quod iustum & vtile erat, illis do-
 nasse: nec à se vacuos dimisisse. A se vero abigāt prauos et inquietos, detractores, inuidos, &
 ambitiosos compescant. Quod quidem exemplum veluti præuidens Dauid psal. 100. cum
 iam pacifice regno fruere, suæ domus reformationi intentus, hunc psalmum composuit:
 quem titulo prænotauit sibi ipsi dicens: Psalmus ipsi Dauid: Misericordiam, inquit, & iu-
 diciam cantabo tibi domine. Recordabor quōd iustus es & misericors: iustus, vt timeam
 misericors, ne desperem: Psallam & intelligam in via immaculata, quando venies ad me.
 Lau dabo utique te, & ambulabo in via immaculata. Omnibus æqualis ero: nec literas nec vo-

Disceptantiū
 conciliatores
 anteq̄ ad iu-
 dicitum lis de-
 feratur.

Regia refor-
 matio.

cem emittam, vt alicui faveam in iudicio disceptanti. Hoc namq̄ erit, omne ius & æquum confundere ac disturbare: nec post latam sententiam, ne illa executioni detur, aliquo modo oboro: nec consignatas mea manu literas ad id cōcedam, nec voce ipsa præcipiam: quinimo ad nitar vt semper absq̄ macula ambulem: & ratione semper, tanquam qui vtitur veloci cursore in cælo conuersabor, vt sciam quādo venies ad me: Hoc est, quid velis me in omni negotio agere: & hoc qđ tibi beneplacitū sciero, id faciam: Perambulabam in innocentia cordis mei, in medio domus meæ. Simpliciter & non duplici corde regnum & domū dirigebam. Quod si erravi in gubernandis populis mihi cōmissis ex ignorantia accidere potuit, non ex malicia quoniam in innocentia & simplicitate cordis omne negotium dirigebam. Non proponebam ante oculos meos rem iniustam, facientes præuaricationes odini. Nūquā in iniustitiam aliquam consensu incidit: imo nec tuli ante oculos meos quicquā inique fieri: sed leges trāsgressi entes odiui. Non adhesit mihi cor prauum. Non concepi aduersus aliquē odium: nec ita alicui regni gubernacula tradidi, quin semper cor meum liberum & rectum ad gubernandum maneret. Magni enim periculi res est, cum rex nō danda largitur: multo vero periculosius, si ita se alicui tradat, vt ad nutum illius omnia disponantur: nisi is sit illo sp̄itu sancto afflatus, quo ipse rex in viam rectā dirigendus est. Si à me declinabat malignus aliquis tanquā à me molestatus, non cognoscebam: nec vlla mihi de eo cura. Detrahentem secreto proximo suo, hūc persequabar: Siue id oculo, siue oris distorti signo, siue verbo ageret. Cū perciperem detractor ē efficere, ne iustitiæ debitū alicui redderetur, quia id sibi aut suis donari vellet, hūc persequabar, & cōiuris incessabam, ac longe à conspectu meo exterminabam: ne ipse nec vllus alius, detrahendo proximis suis, obstaculo sint, quominus secūdn̄ vnus cuiusq̄ merita & officia & beneficia conferantur. Superbo oculo & insatiabili corde, cū hoc non edebam. Hoc est, non præstabam cibum superbis, & illis qui erant insatiabiles, omnia sibi & suis donari volentes. Quos igitur ò Dauid in amicitiam tuam ascisti? aut quales elegisti famulos? Oculi mei ad fideles terræ, vt sedeant mecū. Patriæ & reipublicæ amatores hi sūt terræ fideles: quos cōsultores elegi, vt mecum sedeant ad gubernandum regnum. Ambulās in via immaculata, hic mihi ministrabat. Domestici ac priuari obsequij hos elegi ministros: qui Deum reuerbantur ambulantes in via immaculata. Non habitabit in medio domus meæ, qui facit superbiam. Qui voluerit, quemadmodum superbissimus Lucifer, cuius fuit animus assimilari altissimo, mihi regi similem fieri, ac tanquam regem ob omnibus colis: hūc non consensi habitare in domo mea. Qui loquitur iniqua: semper in colloquijs vagus & mordax, & cuius in ore omnia aliorum benefacta notantur: cui nihil videtur rectum, atque omnibus dedignatur, nec caste loquitur, non direxit in conspectu oculorum meorum. Ab illo oculos auertebam, qui nimirum esset indignus conspectu. In matutino inersiciebam omnes peccatores terræ: vt disperderem de ciuitate domini, omnes operantes iniquitatem. Hoc est quam cito homicidas, fures, adulteros, & huiusmodi notæ publicos peccatores interfici præcipiebā, vt experiaretur ciuitas dñi: vt qđ in cōspectu eius nemo reperiatur, qui publice scelus committat: ad legis præscriptum in illos seuerissime aduertens, ac ceteros exemplo admonens, ne similia agant. Hæc nimirum est vera gubernandi norma, & regni sceptrā tenendi, gratia domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre & sp̄itu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

BEATUS Hieronymus per dextram & sinistram quæ à matre & filijs postulantur, pri-
mas sedes in regno cœlorum existimat postulas. Videtur huic fauere sententiæ, quod
dominus respondit, dicens: Sedere autem ad dexteram meam vel sinistram, non est meum
dare vobis: sed quibus paratum est à patre. Nam si de sessione terrena beati apostoli age-
rent, dixisset dominus: Non sum temporaliter regnaturus, prout suspicamini. Cum verò
ait: Non est meum dare vobis, sed quibus paratum est à patre meo, de sessione spirituali in
gloria videtur agere. Sed tunc perplexa quædam suboritur quæstio: Quare isti & mater
coarguuntur: Nescitis quid peratis, cum postulare gloriam optimum sit: estque vnum è tri-
bus quæ absolute postulare licet: alterum verò gratia: tertium, peccatorum remissio. Ad
quod respondetur: postulare gloriam optimum quidem est, atque vnum è tribus absolute pe-
tendis: sed determinatum & certum gloriæ gradum petere, hoc peccatum est. Si quis enim
postularet à Deo eundem gloriæ gradum quem habet beatus Ioa. baptista: vel vt inter
apostolos collocaretur, magna dementia esset: Sic petere in cœlo dextram & sinistram fi-
lij, potiora scilicet loca, præsumptio & ambitio est. Qua propter mater & filij à domino incre-
pantur, dextram & sinistram sedem in regno suo postulantes. De hoc satis sit dictū, si fortè
beati apostoli potiora loca in cœlis consequi ambierunt. Cæterū aduertendū est, ad id quod di-
ximus illa tria absolute postulari posse: videlicet, peccatorū remissionem, gratiā, & gloriā,
huius rei causam hanc assignari. Quia his quibus possumus bene vel male vti, hac conditio-
ne & appendice sunt postulanda: Si dñs nouit hæc profutura, atq; meliores nos inde fore (hu-
iusmodi est salus, dum infirmamur: ac diuitia, dum pauperes sumus, & his similia) quoni-
am ignoramus, an hæc in salutem an in iacturam animarū vergant: illa verò ex quibus con-
stat nullum nobis damnum inferri, imò & valde proficere ad animarum salutē, absolute & abs-
que addito postulari possunt. E quorū numero sunt: peccatorum remissio, quæ nobis valde
proficua est: gratia, quæ iustificamur, quæ utilissima est: gloria, quæ in omnē salutis securita-
tem nos constituit. Honores nempe terreni & dignitates periculo ambiuntur, sed multo pe-
riculosius habentur & retinentur: (Crucē id beatus Bernardus vocat: O ambitio, inquit, cruce
ambientiū, quomodo omnes torques, & omnibus places? Sunt enī quædā peccata quæ suā se
cum baiulant crucē, non utiq; illā Christi, nec boni latronis, sed durissimum mūdi suppliciū,
prout sunt ambitio, odiū & inuidia. Quæ maxime vitia cor torquēt, somnū & quietē aufe-
runt, ac totum hominē inanibus curis & solitudine obruunt. Quapropter crucem secum
baiulare dicuntur, in qua peccator in singulos dies & noctes suppliciū patitur. Si enim inuid⁹
est, omnia bona proximi sunt illi tormentū. Si odium gerit, quicquid boni accidit illi quem
odit, in maniū cruciatū causa existit. Si ambitiosus, quoties alios euectos cernit, nimio dolo-
re cōpressus, cogitabūdus semper incedit, seū reuoluēs cuiusmodi dignitatibus à rege aut
papa, vel quouis alio principe seu prælato decorari possit, ac quibus id modis sit consequendū
exquirat. Et sic totus disturbatur curis ambitiosus: Oibus inseruit: Urbanissime omnibus lo-
quitur: Oēs veneratur, vt illū inuēt in sublime ascendere: miserū utiq; seruitutis ingū, & ni-
miū auersa res à sanctorū cogitationibus. Illi namq; cū se magis in sublime vehi cōsiderabāt,

Peccata secū
suā crucem ba-
iulantia.

magis timebāt: ambitiosi verò cum ascenderint, tūc se lætos & securos reputant: Inquit beatus Aug. In nullo sentio mihi sic Deū iratū, quā in hoc: qui cū esse indignus ad remigiū poni, positus sum ad gubernaculū. Et beatus Greg. dicit: Dñs quos tenere diligit, ab externis actionibus abscondit. Timet beatus Aug. praelaturā, & hanc peccatores ambiunt. Dñs quos tenere diligit, abscondit ab externis tumultibus: peccatores gaudent, cū externis negotijs præficiuntur: ob id nempe quoniā nemo non pericula timet, nisi qui non nouit. Mūdanī & ambitiosi homines alijs præesse non timent, quinimo pro viribus ad hoc peruenire nituntur: quia nesciunt, quanto quis in sublimiori loco sit cōstitutus, tātō in maiori versari periculo. Excelse arbores à quavis aura cōcutiuntur: humiles verò nō nisi magnæ tempestatis vi cōmouentur. Ignorant miseri ambitiosi qui alijs præsident, quā domino reddituri sunt rationem de animabus sibi cōmissis: ideo ignari periculi se his fluctibus iactari cupiūt. Quos autem dominus tenere diligit ab æternis actionibus abscondit. Nam pater filiū à labore prohibet, ad quē mittit seruum. Vnde & dñs exteriora velamina tabernaculi sēderis, prout legitur Exo. ca. 26. iussit fieri ex saccis cilicinis & ex arietum pellibus. Sunt enim qui positi sunt ad exteriora negotia conficienda, tanquā operimentū quo super induimur ad arcendam pluuiā & ad reliqua indumenta conseruanda. Qui verò ad contemplationē & orationem purissimā eliguntur à Deo, pars optima illis cōcessa est in ecclesia. Inde fit, vt prælati à religionibus euentur, veluti à consummata perfectorum vita: qui partim orationi & contēplationi vacare, partim animarū profectui semper debent esse intēti. Hæc dicitur optima pars. Bona est pars Martha, melior contemplatiua, optima Maria, quæ verbo Dei semper mēte adhæsit, Hæc est Maria, quæ unguentū quandoq; effudit super caput Iesu, & parauit aromata ad eius corpus ungendū, quem adhuc credebatur in monumento iacere, cum iam à mortuis resurrexisset. E docemur etiam ex verbis domini, si amicitia cum aliquo inierimus, rationē nulli amicorum tradēdam, sed soli hanc Deo reseruādam esse: quemadmodum & dominus qui quam hos discipulos habuit familiares, tamen negauit petita. Atqui voluntatem amicis exhibere possumus, paucissimis verò familiaritatem. Ex tot discipulis tres elegit dominus, Petrum, Iacobum & Ioannem: quibus & si familiariter vsus est, non tamen rationē tradidit. Cum enim contra rationē postulassent, illico respondit: Nescitis quid petatis. Ita oportet agere principes, & qui seculi tenent gubernacula: si familiares habuerint, ratio tamen apud eos maneat expedita, vt possint semper quæ iusta sunt libera administratione perficere. Vnde Eccles. 6. dicitur: Multi pacifici sint tibi, & cōsiliarius sit tibi vnus de mille. Sic Salomō ait Proue. 20. cap. Virum fidelem quis inueniet? Principibus igitur & etiā omnibus tria hæc documēta sunt necessaria: nēpe vt charitatē & amicitia ad ōnes Christianos habeāt. Ceterū ad familiaritatē, vnus eligatur de mille. A ratione vero amicorū & familiarium causa, nec tātū lūquidē discedant: nec familiaritas ultra aras progrediatur. Familiares utiq; erant Christo & etiam coniuncti sanguine beatus Iacobus & beatus Ioannes: sed cum iniusta illi postulasset, tanquam extranei repelluntur, quibus dicitur: Nescitis quid petatis. Principes namque cū veluti fōtes sint, à quibus aqua petatur, à nemine nobis phiberi debet, quominus illos, cū opus sit, alloquamur. Iure siquidē is puniretur, qui sibi soli publicū fontē vēdicare vellet: ac vallo & sera additis, ne quis inde bibat prohibere. Ita quoq; maxime sunt puniendi, qui sibi solis principes conciliantes, à quibus omnes iustitiā haurire oportet, veluti muro circūdant,

Amici pluri-
mi, familiaris
vnus ex mil-
le. Nulli ratio
danda.

Et obfirmant sera: ne quis nisi eorum favore intercedente à rege hauriat necessaria. At qui quemadmodum aqua illa salubrior est, quæ impermixta terræ nullum habet saporem, sic inter principes ille reipublicæ erit utilior, qui nullius terreni hominis admixtam habuerit familiaritatem: Nam quantumuis inclytus sit princeps, nihilominus, ut mundissimū quoddam speculum à circumstantis flatu obnubilatur, nisi tali sit spiritu afflatus, ut nihil velit præter rationem agi. Ratio igitur maneat semper expedita: atque huiusmodi cū familiaribus sit amicitia, ut semper sibi soli princeps rationem retineat, qua cuncta distribuatur, gubernet, dirigat, mala puniat, bona largiatur, virtuti faueat, et male postulantibus illud obijciat, Nescitis quid petatis. Quæadmodum et dñs quæ nec sanguinis necessitudo, nec arctissima familiaritas commouerunt, quominus Ioanni et Iacobo sibi amicissimis, qui et maximis præditi erant virtutibus, responderet, cū iniuste peterent: Nescitis quid petatis. Maxime igitur admittantur principes tum et ecclesiastici proceres, ut omnia reo tramite dirigantur gratia domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre et spiritu sc̄to est honor, gloria, et imperiū in eternū. Amē.

TRACTATUS DECIMVS SEXTVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Magnanimos decet magnas virtutes efficere, quibus magni debentur honores. Non tamen honorem propter se querit magnanimus, nec propter honorem consequendum virtutes insignes agit, sed quia id illi est peculiare, à natura inditum: ex quo magnis honoribus affici eū oportet. Magnanimus, inquit Boetius, est, qui contra diuersos insultos fortunæ vnanimi mentis constantia militat. Sive igitur inclytā et excelsā adsequantus sit magnanimus dignitatem, sive ad infimā deprimatur fortunam, constanti æquoque animo vtramque fortunæ aleam subijit: nec enim sublimi eleuatur statu, nec deicitur infimo: quin semper vnus persistens, vndiquaque virtuti adheret. Magnarū virtutū decore insignis apud Romanos fuit Cato: sed in hoc à magnanimo deuiavit, quia propter virtutem honores ipse sibi petiuit. De eo inquit beatus Aug. lib. de ciuitate Dei 5. ca. 12. Honores quos expetiuit Cato petere nō debuit, sed eos ciuitas ob eius virtutem nō petenti dare. Vnde et Romanos refert ibidem beatus Aug. ingētes duas ædes ædificasse, vnā virtuti, alterā honori: quas beatus Antoninus archiepiscopus Florentinus in. 2. parte summe, agens de ambitione, ait illas proximè ædificatas, ut nemo posset in ædem honoris nisi per ædem virtutis transire. Huic igitur magnanimitati aduersatur ambitio, quæ est immodicus appetitus honoris, put in præsentī lectiōne euāgelica edocemur ex matre filiorum Zebedæi et filijs eius, qui dexteram et sinistram præcipuas sedes à redemptore postulauerunt. Ceterum cum in omni peccato contingat peccare venialiter et mortaliter, exceptis periurio et confessionis reuelatione, quæ non recipiunt magis et minus. Quoniam omne periurium de quacunque re leui mortale est: eo quod Deū falsò in testem adducit, et illum mendacij testem fieri vult: in quo domino Deo maxima irrogatur offensa, qui summa et infinita est veritas. Reuelare confessionem (et si de leuissimo fiat peccato) mortale est: quoniā sub præcepto mortalis grauissimique reatus tenetur sacerdos, quod cuiusque veniale leuissimū sigillo arctissimo tegere: quoniā confessio nis materia quæ præditur sacerdoti, à Deo cuius ipse locū tenet, sic summo obseruatur secreto: eo deoque præcepto includitur id sine quo aliqd fieri nō potest, quæadmodum et illud quod fieri præcipitur.

Cumq; nemo velit confiteri peccata, nisi secretissimo occultentur sigillo. Qui enim precipit cōfiteri, dicens: Quorū remiseritis peccata, remittuntur eis: & quæ retinueritis, retenta sūt, idē precipit audienti cōfessiones, vt quæcūq; minima celet, vel etiā lenissimum veniale peccatum etiam si mille proponatur mortes. In ambitione verò cū maius & minus contingere possit, videtur mater filiorum Zebedæi & ipsos beatos apostolos, venialiter in hac sedis dextræ & sinistrae postulatione tantū peccasse: cum pro certo tenendum sit, tantæ virtutis viros (& si rem magnā petebant) ratione consanguinitatis & familiaritatis sibi has sedes deberi existimasse. Ipsi namq; ex stirpe David ex parte matris Salome, filie beatæ Annæ, ac beatissimæ Dei genitricis sororis originē ducebant: Cumq; opinarentur secundum communē doctōrū sententiam, dominum temporaliter regnaturū, sibiq; has sedes iure deberi existimabant. Accedit ad hoc sanctorū animi æquitas, dum patiuntur repulsam, qui non amplius domino molesti fuere: immò cum illis dominus dixit: Nescitis quid petatis, tacentes intra se verbum continuerunt: Vnde eorum animi coniecturatur simplicitas. Nam si ambitione nimium essent commoti, non ita æquo animo se postulatis frustrari ferrent. Qui cum vnico verbo cōerceanter, sub arbitrio voluntatis domini postulationem suam proposuisse videntur: & sic tantum venialiter illos peccasse in postulatione dextræ & sinistrae sedis verisimili coniectura elicitur. Atqui tripliciter in peccato ambitionis peccare contingit. Secludimus autem ab hac distinctione prælaturæ spiritualis ambitionem, quæ alijs regulis est mensuranda. Siquidem nemo assumit sibi honorem nisi qui vocatur à Deo tanquam Aaron. Intra autem cordis arcanum de virtutibus, quibus prælatos adornari oportet, cogitare, & velle pro Deo & proximorum salute illud onus subire, tolerabile est. Cum & idem apostolus dicat: Qui episcopatum desiderat: non dicit, ambit, aut querit verbis, vel negotio agit, vt ad episcopatum ascendat: sed tantum desiderat inquit, vt ecclesie proficiat, & non vt redditus sibi accumulet, bonum opus desiderat. In peccato igitur ambitionis, prout est immodicus appetitus honoris, tripliciter peccare contingit, secundum beatum Thomam, 2. 2. questione. 131. Primo quidē appetendo honorem vltra id quod merita vniuscuiusq; exigunt. Sed bone Deus, quis stateram hanc meritorū, ad honoris cumulum poterit adæquare? Nemo siquidem est, qui non existimet se vel exiguis meritis, ne dicam nullis, magnis esse honoribus dignum. Idcirco plurimi peccant ambitionis peccato, cū ob exigua merita igenteis sibi honores conferri volunt. Hæc præsumptio, & hæc ambitio peccatum grauissimum est. Peccatur secundo quando quis merita habet, non tamen honorē in Deum refert. Peccatur deniq; cum etiam quis assequuntur honorem seu dignitatem nō in proximorū vtilitatem, sed in suam potius vanitatem conuertit in flatum. Honor autē præmium cum sit virtutis: honorem in illū oportet referas, à quo ipsa virtus oritur, qui Deus est, & in proximorū etiā vtilitatē: vt hinc oblique referatur in virtutis autōrē Deū, qui precipit nos vtilissimos esse debere proximis, & sicut nos ipsos eos diligere. Vanus Absolon, 2. Reg. 15. occiditur, dū regnū arripere vult vno parente David: qui nec propter Deum & proximorū vtilitatē, nec ob virtutis præmiū id est aggressus, sed sceptrum iniquitatis sibi vendicare cupiens. Idem Adonie contigit, 3. Reg. 1. & 2. cap. qui adhuc viuente patre David, cū tamē iam esset vicinus morti, sibi fecit currus, & equites & regnū euoluit, nec Dei nec patris expectata sententia. Isti ambitiosi fuere, & sui vterq; criminis pœnas dedit, vitā

De p̄latis, S.
Tho. 2. 2. q. 85.
& quodl. 2.
quæst. 11.

tum morte commutare coactus. Satis misera hominum natura est, qui cum ad honores proclives sint: & ad postulandum admodum importuni: nemo vnq̄ nouit, an is honos quē ambit, & ea quæ cupit, noxia vel vtilia, bona vel mala illi futura sint. Eo enim processit hominū ignorantia. Importuni nimium in postulando, auari in acquirendis honoribus profecto ignorantissimi. Haud sciunt enim id quod tantopere quærunt, proficiat noceatue. Est & consimilis honor cuidam volucris formicarum generi: quas cum in altum pueri alarum remigio efferrī vident, captant, tendiculisq̄, apponūt auiculis escam. Quæ sane formicæ si caruissent alis, non efferentur in altum, nec appeterentur à pueris, deniq̄, nec auiculis darentur esca. Triste spectaculum est, quem hodie vidisti hominem in sublime euectum, atq̄, omnium oculos in se conuertentem: iam breuissimo momento temporis adeò deiectum esse, vt illum suo consortio nemo arbitretur dignum. Cuius rei exempla nimis multa quotidie se se nobis offerunt. Hæc enim sunt testimonia mundi, hi & honores quibus suos afficit. Qua propter veri honores è manu Dei expectandi sunt. Qui licet per ministros homines conferantur, tunc vere de manu dei accipiuntur, cū quis nō quærīt eos nec ambit: sed soli Deo inmixtus firmus in incommutabili Deo manet. A varietate quippè desideriorum manat varietas conquistorum. Varietas autem desideriorum originem habet ab ægritudine animæ. Qui enī infirmus est, plurima cupit: nunc fontes, nunc frondes, nunc illos nunc istos cibos, nunc flumina, nunc pisces, nunc & impossibilia quæuis imaginatur. Hæc omnia facit honorū, quibus quis infirmatur varietas. Qui igitur cupit istis nō angī, nec distrabi curis, peccatorū humoribus euacuatis, soli Deo placere contendat. Et cū illi soli totā adhibuerit mentem, ac totis viribus eius obsequijs sese de derit, anima quieta pace fruatur, nec desideriorum varietate distracta languescet. Quin potius dicet cū sponsa in Cantici: Anima mea liquefacta est, vt dilectus locutus est. Qui potuit turbatum mare sedare, & dicere illi: Tace obmutesce, & seculi & honorū desideria comprimet. Ille, inquam, qui vnico verbo discipulorū corda sedauit, dicens: Nescitis quid petatis. Ille deniq̄, qui alios decē disturbatos indignatione & cōmotos vnico verbo compescuit: (Cui cum patre & spū sctō est honor, gloria, & imperiū in æternū. Amē.)

TRACTATUS DECIMVS SEPTIMVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

Accessit mater filiorū Zebedæi ad Christū: nec impetrat quæ postulauit, sed quæ nō petebat accepit. Ex quo exemplum nobis reliquit accedēdi ad Deū: præcipue vero cum nūquam quis, modo recto & puro accedat corde, à cōspectu eius redierit vacuus. Accedite ad eū, inquit Dauid Psal. 33. & illuminamini: & facies vestræ non cōfundētur. Illuminantur nempe discipuli, dū edocentur nō recte postulare: & facies eorū nō sunt confusæ, quando illis calix bibendus porrigitur. Quo hausto ingens illis gloriæ honor est datus. Qui igitur sequitur Christū, accedit ad eū: & qui accedit, illuminatur: & facies eius non confunditur. Qui accedit ad temporales dominos, nec illuminatur: nec facies eius à confusione est aliena, quoniā mundus in tenebris ābulat. Nescierūt, inquit Dauid Psal. 81. nec intellexerūt, scilicet homines mūdi sēctatores: in tenebris ābulāt: mouebātur ōnia fundamēta terræ. Christus aut lux mūdi est. Ego, inquit ipse, sum lux mūdi: qui sequitur me, non ābulat in tenebris, sed habebit lumē vitæ, Ioa. 8. cap. Ad hanc igitur lucem accedentes atq̄, illā sequētes illuminantur, & eorum facies nō cōfunduntur. Sic profecto nō bene postulantes beatus

Iacobus & bea. Ioannes docentur, & illuminantur, & facies eorū nō cōfunduntur. Erubescunt mundani homines cum postulata nō impetrant. Non erubescūt discipuli dñi cum negatur illis quod postulant, dum illis datur quæ postulare debuerant: Nescitis, inquit dñs, quid petatis. Calicem porrò meū bibetis. Negat & donat dominus. Negat quod nō bene petitur, donat quod fuerat postulandū. Sic dominus, vt supra retulit cap. 7. beatus Mattheus, semper veritatis auctor adimplet: Petite, & dabitur vobis: quærite, & inuenietis: pulsate, & aperietur. Omnis enim qui petit, accipit, & qui quærit, inuenit: & pulsanti aperietur. Petierunt beati apostoli Iacobus & Ioannes. Omnis qui petit accipit. Acceperūt siquidem quod postulandum fuerat, non quod minus recte petebant. Nemo igitur accedit ad dominū, qui non impetret vel quod petit, vel quod illi magis vtile est. Quapropter accedentes ad Deū illuminantur, & facies eorū non confunduntur: quoniā non scandalizantur, scientes iustissimū datorē Deū, & quod iustissimè negat, quod non iuste petitur: cumq̄ aliud loco postulati donat, illud esse quod postulantibus prodest. Ceterum cum domini temporales sæpe iniuste donent, nullo pretextu se excusare possunt cum ab illis quod iniustū est petitur, nisi hanc vnā proferant vocem: Nolle se totiens iniusta concedere, nec peccata accumulare peccatis. Quo circa postulantes scandalizantur, cū alijs indignis donari vidēt, qđ etiā ipsi indigni postulat. Maxime igitur considerare oportet, ne alicui iniuste petita concedatur. Quod domino etiam cauendū est: ne cum accesserit alius iniusta postulans, erubescat negans, & confundatur qui non accepit. Ex parte autē petentis, si is a quo aīo velit suscipere negatis respōsum, oportet nō sic absolute velle omne qđ petit: sed prius habēda ratio est cū Christo, an iuste postulet: & in manu ei⁹ pri⁹ sitas offerat preces, quā illas pponat in cōspectu principū. Atq̄ ita Deo oīa sua committēs, precetur: si quæ petenda sunt, in cōspectu eius habentur iusta, cordantis ad illa concedenda aperiat: Sin minus, a postulatis ipsum auertat. Qui sic accedit illuminabitur, & facies eius nō confundetur: quoniā Deus cui se cōmisit efficiet, vt quæ iusta sunt illi donentur, alias auertet. Hæ sunt postulationes homini Christiano dignæ. Hic petēdi modus, quē omnes sequi oportet. Qui & si abierint vacui a postulatis, consolatione tamen pleni exhibunt a cōspectu non dantis: & alias prouidebit dominus, qui nunquam suis deficit: qui & illi aliud vtilissimum deinde concedet. Verum enimvero cōsideranda est statera æquitatis domini, quæ merita omnium postulantium librat, dū ait: Nō est meū dare vobis: sed quibus paratū est a patre meo. Meū vtiq̄ est dare, sed illis quibus a patre paratū est, nō vobis ratione propinquitatis. Nec est meū dare sine debitis meritis dextræ vel sinistrae sedē. Itaq̄ si adessēt merita, darētur petite sedes. Ait enī: Sed quibus paratū est a patre meo: quibus scilicet merita suppetēt ad primas obtinēdas sedes. Cōfundantur ergo hæretici, negātes sc̄torum merita, cū neq̄, ip̄sis apostolis familiaribus & cōiunctis sanguine nō datur quod petitur, ob defectū ad tanti fastigij culmen meritorū. Donāde quippe sunt dextræ & sinistrae sedes, sed quibus a patre ob excellentiā meritorū donari cōstitutū est. Ad dexterā Christi nulli dubiū est sedere eminentissimā matrē eius semper beatissimā Mariā virginē: hoc est, in potiorib⁹ bonis. Hæc sic accipiēda est dextra, quæ admodū & Christ⁹ dñs sedet a dextris Dei: hoc est, in potiorib⁹ bonis gloriæ. Ita sane ait bea. Marc. ca. vlt. Iesus autē assūptus est in cælū, & sedit a dextris Dei. Quod olim & David prædixerat, Psal. 109. Dixit dñs dño meo, sede a dextris meis. Ad dextrā ergo patris Christ⁹: ad dexterā vero Christi, q̄ postulat

Sāctarum me
rita.

tur à beatīs fratribus sedes, mater ei⁹ Maria sedet: hoc est, in potiori gloria post Christū dñm. Sic de illa pphetavit Da. psal. 44. Astitit regina à dextris tuis in vestitu deaurato, circumdata varietate. In cuius figurā Salomon cum regnare cœpisset, adueniente matre surrexit, 3. Reg. 2. appositusq; est thronus matri regis, quæ sedit ad dexteram eius. Et hoc idem verba sanctæ matris ecclesiæ sonant, dicentis: Exaltata est sancta Dei genitrix super choros angelorum ad cœlestia regna. Cum enim dicit super choros angelorum, ad dexteram benedictissimi Iesu intelligendum est, quo in loco nemo alius sedet. Quis autem post Mariam Deiparā beatissimam secundum locum obtineat, sciūt beati qui habitant in domo domini, quibus in secula seculorum datum est Deum laudare. Nobis enim temerarium esset id definire. Meritis igitur non consanguinitate aut familiaritate coniunctis cœlestes donantur sedes. Unusquisq; bonis operibus insu dare non negligat. Nam quo potiora quisq; habuerit merita, eò potiore obtinebit gloriam: quia tu reddis unicuiq; inquit Dauid, secundum opera sua. Et, Opera illorum sequuntur illos, inquit beatus Ioa. in Apocalypsi. De hac verò sententia plura diximus in cap. 16. cum illa verba domini interpretaremur: Filius enim hominis venturus est in gloria patris sui cum angelis suis: & tunc reddet unicuiq; secundum opera eius. Et Salomon Prouerb. cap. vlt. de forti muliere inquit: Date ei de fructu manuum suarum, & laudent eam in portis opera eius. Nullus unquam iustus rex aut dominus alicui quicquam donauit, si intra iustitiæ limites vixit, nisi secundum opera et merita eius. Porro hæretici dum non ad merita & bona opera, sed ad solam fidem Deum attendere volunt: asserunt ipsum non esse iustum, quod est impossibile diuinæ naturæ: quæ summa iustitia est, atq; omnis iustitiæ fons & origo. Qui toties iustus in diuina scriptura dicitur, quod hic repeterè nimis esset longum & fastidiosum. Iustus dominus, & iustitias dilexit: æquitatē vidit vultus eius. Iustus es dñe, & rectū iudiciū tuum, in iustitia tua libera me. Merita igitur plurima cōgre gemus, nec deficiamus bonis operibus insistentes. Sequamur cum his beatis apostolis & eius matre dominū, iusta postulantes. Et vt nostræ semper sint iustæ postulationes, aliud nihil præter quā quod diuinæ voluntati beneplacitum fuerit, adipisci velimus. Sic quæcūq; aduenierint nobis, securè & læti possidebimus. Noe cū arcam ingressus fuit, vt saluaretur ipse & filij eius à diluuiō: tunc securus est redditus, quando ostiū arcæ manu domini fuit clausum. Gen. cap. 7. sic legitur: Et inclusit eum dominus de foris. Cum ergo dominus nostris rebus manū apponit, & nos de foris includit, omnia secura sunt: etiam si totus tribulationum aquis obruetur orbis. Quod gratia præcipuè fit domini nostri Iesu Christi: cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS DECIMVS OCTAVVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

O Perepretiū est de matre, & his beatis apostolis domini, quorū mentionem fecit beatus Matthæus aliqua considerare, cū & sanguine sint domino valde coniuncti, & familiaritate deuincti, & sanctitate præcipui. De matre beata Salome, ait beatus Ambrosius: Considerandum est, quæ mater filiorum Zebedæi, cum filijs & pro filijs petat. Mater est utiq; cui pro filiorum honore sollicitæ immoderatio quidem, sed tamen ignoscenda mensura votorum est. Atq; mater ætate longæua, studio religiosa, solatio destituta, quæ tunc temporis, quando vel iuuanda vel alenda foret validæ prolis auxilio, abesse sibi liberos patiebatur,

ebatur, & voluntati suæ mercedem sequentium Christum prætulera filiorum. Ipsa enim dominum, prout poterat sequebatur: & in passione dominum non derelinquit, prout dicit beatus Matth. cap. 27. Erant autem ibi mulieres multæ à longe, quæ secutæ erant Iesum: inter quas erat Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Ioseph mater, & mater filiorum Zebedæi. Quæ tres etiam dominum vngendum in sepulchro manè dominicæ resurrectionis quæsierunt. Sic enim ait beatus Marc. cap. 16. Et cum transisset sabbatum, Maria Magdalene, & Maria Iacobi, & Salome emerunt aromata, vt venientes vngerent Iesum. Ecce quanta pietate mater filiorum Zebedæi Christum colebat, quæ illi nec defuit in passione, nec defuit quæ repositum in monumento. Huius filij relicto patre secuti sunt dominum, etiam relicta matre: quos dominus familiarius vna cum beato Petro sibi coniunxit, quibus & arcanum transfigurationis aperuit: & hos solos secum introire permisit in cubiculum, cum suscitauit filiam Iairi archisynagogi. His etiam tribus iam passioni propinquus separatis dixit: Tristis est anima mea vsq; ad mortem. Sustinete hic, & vigilate mecum: tanquam illos eligens consolatores in eo agone. Quibus præ cæteris & dilectionis signa ostendit: nimirum Petro, cum illi omnem ecclesiam gubernandam commisit, ter illud inculcans: Pasce agnos meos, Pasce agnos meos, Pasce oues meas: Iacobo, cum illum in gloria primum recepit ante omnes beatos apostolos: Ioanni, cum virginem Deiparam virgini commendauit in cruce positus. Nam cum dominus in cruce penderet, pro nostra reconciliatione & salute, videns mæstissimam matrem adesse, & discipulum quem diligebat, inquit: Mulier ecce filius tuus. Deinde ad discipulum: Ecce mater tua. Ex quibus verbis colligitur beatum Ioseph sanctissimæ Deiparæ sponsum iam obiisse: nam si adhuc viueret, non opus erat Deiparam alteri commendare. In filium igitur donatur virgini virgo Ioannes: vt qui tam tenere diligebatur à Christo, amore filiali diligeretur à virgine matre: & ipse tanquam filius obsequiosissimus esset illi solatio. O beati viri & virginis Ioannis gloria, cui cælestis thesaurus committitur. Cui arca, in qua dominus dignatus est habitare, & carnem de eius sanguine purissimo sumere, custodienda traditur. Vere omni tempore, inquit Salomon in prouerbis, diligit qui amicus est: & frater in angustijs comprobatur. Vere à Christo domino Ioannes diligitur: Vera & ipse dilectione in Christum afficitur: qui fugientibus omnibus apostolis, solus dominum secutus est. Vnde & introduxit Petrum in domum Annæ, & cruci ex omnibus discipulis solus astitit. Quo circa amoris præcipui priuilegium meruit, nempe vt in filium matri domini donaretur, quam ipse deinceps habiturus esset in matrem. Optima commutatio beato Ioanni contingit: dum pro matre Salome, ipsius à mita & mater domini sibi in matrem datur. Non tamen beatissimæ virgini æqualis est permutationis repensio: dum pro filio Dei accipit in filium beatū Ioannem. Hæc sunt præconia tua, ô beate Ioannes, qui dextram & sinistram tibi & fratri optabas. Accipe pro dextra, domini matrem in matrem: quæ omni dextera, si cogitabas terrena, dexterior est: quæ omnibus dignitatibus, quæ sub Deo sunt, excelsior, mater est eius qui est altissimus: quæ & omnibus diuitijs ditior, mater est domini omnium. Quod si dextram optabas in cælis, accipe in matrem, quæ sedet ad dextram filij: & dexteram matri libenter cede, cui soli debetur merito sedere ad dextram filij: quæ admodum & filio, secundum humanitatem debetur sedere ad dextram patris, cui est æqualis, secundum diuinitatem. Tanta autem puritatis & virginitatis fuit beatus Ioannes, vt ea dignus fuerit

matre,

matre, & eius supremæ virginis vocari filius, quam sibi in matrem elegit Deus. Ceterum soli beato Ioanni datur in cæna supra pectus domini recumbere: & illi soli occultum peccatum Iudæ proditoris, signo buccellæ intinctæ reuelatur, quod beato Petro instante Ioannes à domino quaesierat. Veruntamen beatus Ioannes Petro non reuelauit. Atqui si percontaris, quomodo Christus dominus occultum peccatum Iudæ Ioanni reuelauit? dicendum: quod illud peccatū & si occultum, quia continuo omnibus erat manifestandum, pro aliquo magno profectu spiritali Deus soli Ioanni reuelauit. Eadem namq; hora exijt Iudas, & receptis triginta argenteis dominum tradidit. Propterea occultum peccatum statim manifestandum dominus reuelat soli Ioanni: qui sic conticuit verbum, vt nulli tunc reuelauerit. Quod ex hoc magnus secutus sit spiritalis profectus, colligitur ex eo, quod inde sponte sua passum fuisse dominum comprobatur, cum posset traditionem discipuli, quam sciebat vitare: & Deum esse, qui omnia sciret, se ostendit futuro euangelistæ, qui hæc postea diuino instinctu scripto euangelio prodidit. Sunt qui dicunt, quod Christo domino erat publicum Iudæ peccatum: tanquam Deo, ideo reuelauit. Sed cum corpus suum & sanguinem dedit Iu-
S. Thom. 2. q. 33.

de, ideo factum ne illum manifestaret. Existimoq; soli euangelistæ detectum, quoniam illic erat manifestandus: & quoniam à Ioanne postea in euangelio hæc tradenda erant, ad ostensionem scientiæ & spontaneæ passionis Christi, quod multum facit ad fidem diuinitatis domini astruendam. Solus beatus Ioannes post resurrectionem, cum ad piscandum Petrus accessisset, cognouit dominum in littore ambulantem & querentem: Pueri, nunquid pulmentarium habetis? Responderunt ei: Non: dixit eis: Mittite in dextram nauigij rete, & inuenietis. Miserunt ergo, & iam non valebant illud trahere præ multitudine piscium. Dicit ergo discipulus ille, quem diligebat Iesus, Petro: Dominus est, Ioa. 21. Hoc ergo soli Ioanni datur priuilegium, dominum præ ceteris tunc cognoscendi: qui præ alijs in euangelio ipsius diuinitatem manifestauit. Ioannes enim nouissimus omnium de Christi diuinitate contra Ebionitas euangelium edidit: tum & epistolas tres charitate & dilectione plenas. Ipse adeo Christum diligebat ardentius, atq; ita à domino ipse vicissim diligebatur, vt hoc titulo prenotaretur: Discipulus quem diligebat Iesus: Cuius omnis vox, charitas est & dilectio. Et tanquam caminus ignis ad vsq; cælum charitatis & dilectionis flammam emittit. Ipsi præterea spiritu prophético reuelatum est ecclesiæ sanctæ successus, vsq; ad mundi finem, cum exularet in insula Pathmo. Ipse deniq; martyrij cordis laurea insignis est: dum penes crucem, tum domini cruciatus, tum & matris Deiparæ virginis dolores ipse defleret. Ceterum in dolio feruentis olei à Domiciano immissus, iamq; voluntate martyr effectus (domino sic disponente, quasi quos pertulerat ad ipsius crucem dolores, satis ad martyrium forent) vnctus è dolio, & non adustus exiuit. De cuius obitu sic ait beatus Hieronymus: Hic est Ioannes, qui sciens superuenisse diem recessus sui, cōuocatis discipulis suis in Epheso, per multa signorum experimenta promens Christum, descendens in defossam sepulturæ suæ locum, facta oratione positus est ad patres suos, tam extraneus à dolore mortis, quam à corruptione carnis fuerat alienus. Sine dolore moritur, qui dolores passionis domini, & cruciatus cordis in æstissimæ matris eius in corde pertulit. Sine dolore obijt, qui carne incorruptus, virgo semper permansit gratia domini nostri Iesu Christi: Cui cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

PEtierat autem beatus Iacobus maior natu Ioanne, vna cum matre & fratre dextram & sinistram in regno Christi, cum se sanguine & familiaritate cerneret Christo coniunctiorem. Qui repulsam tulit, etiam si ei calix passionis porrigitur: quem ipse libenter acceptat, dicens vna cum fratre Ioanne: possumus, possumus pro te o Christe probra sustinere, irisiones tolerare, flagellis dorsum libenter dare, os contumelijs & caput gladio submittere. Fuit beatus Iacobus vnus ex tribus domini familiaribus, quem ipse in sua transfigurationis, & puellæ filie archi-synagogi suscitationis testem elegit. Hunc Christus dominus passione instante suæ mortificæ voluit esse consortē, quē priorem suscepturus erat in cælum in sedem apostolorum sessorum. Hunc dominus Hispaniæ prædicatorem & patronum dedit: cū eius beatissimū corpus apud Compostellam asseruari voluit. Hic vnicus infidelium est debellator, cuius patrocinium nostri sepe in bello experti sunt: eoq; duce per pauci milites ingētes Maurorum copias deuicere. Quibus apparebat apostolus ipse conspicuus, equo insidēs albo, ac lucidissimis armis totū corpus contactum, & luciformi gladio inimicos Christi percutiens. Quod ipsi etiam Mabumetanifitentur: qui inter spolia à nostris captiui ducti, illum militem admirabantur qui candido equo vectus & splendidissimis armis munitus, stragem magnā suis dedisset: nūquam se simile cōspexisse asseuerantes, & quē aspectu esset terribilis, & quocunq; se verteret plurimos vno ictu prostrasse, nec suorum vnquam illi telum siue gladium nocuisse. Huiusmodi signis experiuntur Christiani beatum Iacobum, quem vno ore pugnaturi aduocant: suis Hispanis præsto adesse, veræ fidei propugnatores: pro qua primus omnium apostolorum capite plexus est. Felix nimirum Hispania est, quæ tanto ditatur patrone, & cui in apostolum datus est vnus è tribus illis selectis discipulis domini familiaribus & consanguinitate coniunctis. Beatus apostolus Paulus se in Hispaniam profecturum bis proficetur, ad Roma. capit. 15. dicens: Cum in Hispaniam proficisci cepero, spero quod præteriens videam vos, & à vobis deducar illuc, si vobis primum ex parte fructus fuero. Et iterum. Hoc igitur cum consummauero, & assignauiero eis fructum hunc, per vos proficiscar in Hispaniam. Non tamen liquido scimus, an ad nostros priores patres accesserit beatus apostolus Paulus. Compertum tamen habemus ad Hispanos venisse beatum Iacobum anno salutis nostræ, vt quidam referunt, xxxvij. atque illis euangelio Christi prædicato Hierosolymam iterum cōcessisse: vbi ab Herode Agrippa martyrij laurea coronatur año primo Claudij cæs. qui fuit nostræ salutis quadragesimus. Deinde apostoli corpus nauigio impositum à discipulis, marique se committentibus: in Hispaniam ad littus Galleciæ prope Compostellam diuinitus delatum esse. Quo loco hodie ab omnibus Christi fidelibus vndique confluentibus summa religione visitatur & colitur: ac multis ibi decoratur miraculis, sanguine & familiaritate Christo coniunctus beatus noster patronus Iacobus. Cum hæc ciuitas Conimbricensis à Mabumetanis teneretur, & eam obsideret Ferdinandus legionis & Castellæ rex, nec eam capere posset: in crepusculo illius diei quo capta est vrbs, oranti episcopo Compostellano corā beati Iacobi apost. ara, visus est illi beatus Iacobus clauis manu gestans, qui suū antistitem his verbis sit alloqutus: Eo nunc, inquit, aperturus seras vrbs Conimbricensis, vt rex Ferdinandus illam ingrediatur.

qua quidem hora Ferdinando regi, Mauris profligatis tradita est. In eius rei testimoni-
 um, adhuc ciues Conimbricenses ad vigesimū quintū diē beato Iacobo sacrū, militares ludos
 exercent, equis cursitantes per totam urbem ac vexillum eius portantes. Sed hæc hæctenus.
 Optime igitur dextra & sinistra temporalis regni, quam beatus Iacobus petierat, compen-
 sata est. Illi enim primo omnium apostolorum diuina visio & fructio datur: & fidei factus
 est propugnator, & dux equestris, qui antea fuit piscator. O admiranda charitas Christi: re-
 tia reficiebant fratres cum vocantur à domino, beatus Iacobus & bea. Ioannes: nunc autem
 fidei illustrissimi sunt defensores, & infidelium expugnatores, vnus euangelio, alter gladio.
 Si quis diceret beato Iacobo, cum patris retia reficiebat. Ecce tu vocaris à Christo domino,
 erisq; strenuus miles, cui inimicorum gladius nunquam nocere poterit: tuus verò, quocunq;
 illum vibraueris, plures vno ictu occidet. O beatissime præsul & sacerdos Iacobe, quomodo
 euasisti in re militari felicior Alexandro, fortior Samsone, & omnibus inuictis ducibus magis
 inuictus? Sic iam nobis erit gratiæ cōsideratio, quemadmodum ipsa naturam superat: vt qui
 habuerit illam, redditur in omni opere exercitatus. Discipuli natura pauidi, qui omnes de reli-
 cto domino in ea nocte, qua ipse traditus est, fugam arripuerunt, adueniente Spiritus sancti
 gratia facti sunt fortissimi & fidei intrepidi propugnatores. Omnibus namq; se opposuerunt
 idololatri regibus & principibus mundi, atq; illis fidem prædicauerunt. Præterea gratia
 infcios & rudes facit disertos. Vides namq; quanta celeritate, beatissimi apostoli per Spiritū
 sanctum omnem scripturæ sensum edocti sapientissimi euaserunt: & qui linguam tantum
 vulgarem nouerant, vbi Spiritus sancti gratia participes fiunt, omniū loquuti sunt linguis.
 Calicem igitur domini beatus Iacobus omnium apostolorum prior bibit, & torrente volup-
 tatis domini potatus est. Quòd si magnum est, gratia mutare naturam: amplius donum est
 animam beatificari in gloria, & reddi illi merita gratiæ in superna beatitudine. Magna
 quippe munere donatus est à domino beatus Iacobus, quem primum omnium supernæ ciui-
 tatis voluit constituere ciuem, & tanquam apostolorum primitias ad se suscipere ad viden-
 dum sedes, quas duodecim olim promiserat. Gaudeat igitur beatorum apostolorum chorus,
 quia ex illis martyrii ducem & primitiam elegit Christus beatum Iacobū. Quem Herodes
 aliquos de ecclesia affligere volēs, ex apostolorum collegio demptum, præ cæteris capite ple-
 xit. Primus igitur è duodecim numero fuit, qui mortem, quā pro nobis est saluator passus,
 saluatori reddidit. Habetq; iam beata duodena societas, primum è suis martyrem, qui in con-
 spectu Christi semper adsistat, & beata visione & fructione deitatis gaudeat. O vere beate
 Iacobe, tibi data est vna ex sedibus duodecim apostolis præordinatis. Tu prior è tuorum so-
 dalium numero beatorum ciuis effectus es. Manent labores Petro & tuo germano fratri
 Ioanni, cæterisq; tuis consortibus: tibi præ cæteris datur requies, ac primus ad sempiternam
 quietem electus, tantum pro fide certas: qui omnibus te inuocantibus Christianis aduersus
 infidelium turmas, illico in patrociniū ades. His te voluit decorare muneribus Christus,
 vt quod cæteri plurimis laboribus verbo fecerunt, tu è sede quietis beatus aduenias, quietus
 prælia agas, intrepidus ferias, certissimè vincas, nullusq; sit fidei hostis, qui te adueniente
 non profligetur & pereat. Gaude Hispania, quæ tanto donaris patrono: & in gratia-
 rum actionem prorumpe, ac semper in fide stabilis perseuera: cum tanto sis dotata apostolo,
 decorata martyre, sublimata duce, honorata Christi familiari & consanguineo: Cui Christo
 domino

domino cum patre & Spiritu sancto est honor, gloria, & imperium in æternum. Amen.

TRACTATUS VIGESIMVS.

In XX. cap. beati Matthæi.

ET egredientibus illis ab Hierico, secuta est eum turba multa: & ecce duo cæci sedentes secus viam, audierunt quia Iesus transiret: & clamauerunt dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Turba autem increpabat eos, vt tacerent. At illi magis clamabāt, dicentes: Domine, miserere nostri, fili Dauid. Et stetit Iesus, & vocauit eos, & ait: Quid vultis vt faciā vobis? Dicūt illi: Domine, vt aperiatur oculi nostri. Misertus autē eorū Iesus, tetigit oculos eorū. Et confestim viderūt, & secuti sunt eū. *Quod semper turba sequatur dominū Iesum, multitudo miraculorū facit. Nunquā enim dñs operari cessat & docere, vt in omnibus se Deum & Messiam in lege promissum ostēdat: & vt nulla Iudæis sit excusatio eorū, quæ viderūt & audiuerunt. Datur & exemplū sequentibus Christū, nullam illis deesse spiritalis cōsolationis gratiam. Ceterū de salute ijs cæcis præstita, de qua hic beatus Matthæus agit, non minima inter doctores conquisitio est. Siquidem beatus Marcus cap. 10. ait: Et veniit Hierico: & proficiscēte eo de Hierico, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus, se debat iuxta viam mendicans. Et beatus Luc. 18. cap. inquit: Factū est autem, cū appropinquaret Hierico, cæcus quidā sedebat secus viam, mendicās. Matthæus duos cæcos fuisse tradit. Marcus & Lucas vnū tantum referunt. Huius autem dubitationis facilis erit solutio, si sacræ scripturæ morē attendas. Sic profecto beatus Matthæus cap. 8. dicit: Et cū venisset Iesus trans fretū in regionem Gerasenorū, occurrerunt ei duo habentes dæmonia, de monumentis exeuntes, seu inuimis. Beatus Marcus cap. 5. ait: Et exiit ei de navi, statim occurrit de monumentis homo in spiritu immundo. Et beatus Luc. cap. 8. Et cū de navi egressus esset ad terrā, occurrit illi vir quidam, qui habebat dæmonia iam temporibus multis, & vestimento nō induebatur, neq; in domo manebat, sed in monumentis. Duplicem dæmoniacū fuisse constat ex beato Matthæo. Beatus autem Marcus & Lucas vnū tantū dicunt: quoniam hic magis insignis & senus altero erat. Sic et beatus Ioan. ca. 12. solū Iudam refert detrahentē Mariæ Magdalena, eo quod unxisset præcioso vnguento domini pedes. Maria ergo (inquit Ioannes) accepit librā vnguenti Nardi pisticæ preciosi, & unxit pedes Iesu, & extersit pedes eius capillis suis: & domus impleta est ex odore vnguenti. Dixit ergo vnus ex discipulis eius Iudas Iscariotes, qui erat eum traditurus: Quare hoc vnguentum non venit trecentis denarijs, & datum est egenis? Beatus autem Matthæus cap. 26. ait: Cum autem Iesus esset in Bethania, in domo Simonis Leprosi, accessit ad eum mulier habens alabastrum vnguenti preciosi, & effudit super caput ipsius recumbentis. Videntes autem discipuli, indignati sunt, dicentes: Vt quid perditio hæc? potuit enim istud venditari multo, & dari pauperibus? Idem quoque refert beatus Marcus, addens Magdalenam fregisse alabastrum. Itaque beatus Matthæus & Marcus super caput narrant effusum vnguentum, & subtercent vnctionem pedum, quæ facta est primum, secundum beatum Ioannem: Matthæus etiam tacet fractionem vasis vnguenti. Beatus Ioannes vnctionem pedum & extersionem capillis factam exponit, & capitis vnctionem tacet, Iudamq; solum*

inducit dicentem: *Vt quid perditio hæc? & cæc.* Itaq; accipiendum est Iudam prius detraxisse vñctioni & vnguenti effusioni, mox cæteros concitasse discipulos: quibus & detractio placuit, existimantibus bono zelo id Iudam dixisse, cui de egenis nulla erat cura: sed cum fur esset & haberet oculos, pecuniam concupiuit, quæ ex vnguento in eius manum deuentura erat. Similiter cap. sequenti de asina & pullo adductis ad Iesum scripsit beatus Matthæus. Ceteri tres beati euangelistæ tantum de pullo mentionem faciunt. Sic igitur in loco, quem nunc tractamus, censendædum est beatum Matthæum duos posuisse cæcos: beatum verò Marcum vnum tantum, nempe illum, qui erat magis insignis & notus omnibus, cuius nomen & patris eius declarat. Quod igitur vnus euangelista subicit, exprimit alter: vt cognoscamus per Spiritum sanctum conscriptum esse sacrum euangelium Christi, cum à diuersis omnia referantur omni contrarietate semota, eodem spiritu alij suggerente, quod alius tacet. Et sic quatuor sancti euangelistæ, in diuersis mundi partibus existentes, in euangelica narratione admodum concordantes sunt, nunquam sibi pugnantes, licet diuersa conscribentes: nimirum quæ vnus tacuit, altero proferente. Ex quo luce clarius patet patrocinio Spiritus sancti vere illos omnia retulisse. Porro alterum dubium hic nobis occurrit priori difficilius, cum beatus Matthæus dicat: *Et egredientibus illis ab Hierico, ecce duo cæci sedentes secus viam.* Beatus Marcus ex illis tantum magis insignem referens, ait: *Et proficiscente eo de Hierico, & discipulis eius, & plurima multitudine, filius Timæi Bartimæus cæcus sedebat iuxta viam mendicans, Marci 10.* Beatus verò Lucas cap. 18. *Factum est, inquit, cum appropinquaret Hierico, cæcus quidam sedebat secus viam medicans.* Beatus Matthæus & Marcus dicunt, quod recedente domino ab Hierico: beatus Lucas ait, cum appropinquaret. Sicut qui dicat eosdem esse cæcos, quos beatus Matthæus & Marcus & Lucas referunt. Et quod beatus Lucas ait: *Cum appropinquaret Hierico, in recessu ab Hierico intelligendum: ac si dicat exeunte cum de Hierico, eo adhuc Hierico propinquus esset, cæcus quidam sedebat in via mendicans.* Cæterum cum verbum, appropinquaret, à recessu & exitu sit diuersum, alius videtur cæcus sanatus in ingressu Hierico, de quo apud Lucam: & alius, Bartimæus sanatus in exitu ab Hierico, de quo apud Marcum, quorum apud Matthæum nomina retinentur: & si omnes illos iussit Christus ad se adducere, & eadem verba proferunt, & à turba clamare prohibentur. Namque domino iam Hierico appropinquante, secundum Lucam, sedebat quidam cæcus secus viam mendicans, qui clamabat: *Iesu filij David, miserere mei.* Et qui præibant increpabant illum, vt taceret: ipse verò multo magis clamabat: *Fili David, miserere mei.* Quem dominus iussit ad se venire, & illi visum reddidit. Hæc ab amicis vel fortè ab ipso eodem cæco, potuerunt referri alijs duobus cæcis, qui ad exitum Hierico cõsistebant: qui eisdem verbis dominum interpellant, & prohibiti sunt à turba. Hos dñs iubet ad se adduci: quod ex eo magis apparet sic contigisse, quoniã beatus Lucas cæco illuminato in ingressu Hierico tradit dominum dixisse: *Respice, fides tua te saluum fecit.* Et confestim vidit. Beatus autem Matthæus, duos illos cæcos dicit tactu domini illuminatos, dicens: *Quid vultis vt faciam vobis? Dicunt illi: Domine, vt aperiantur oculi nostri.* Misertus autem Iesus eorum, tetigit oculos eorum, & confestim viderunt. Huic interpretationi beatus Augustinus consentit lib. 2. de Consensu euangelistarum capit. 65. dicens: *Proculdubio Bartimæus iste Timæi filius, ex aliqua magna felicitate deiectus, notissima & famosissima mi-*

seriæ fuit: quod non solum cæcus, sed etiam mendicus se debet. Hinc est ergo, quod ipsum solum voluit commemorare Marcus. Cuius illuminatio tam claræ famam huic miraculo comparauit, quàm erat illius nota calamitas. Lucas verò quamuis omnino eodem modo factum, tamen in alio cæco intelligendus est par commemorare miraculum, & eiusdem miraculi partem modum. Ille quippè hoc factum dicit, cum appropinquaret Hierico: at isti cum egrederetur ab Hierico: sed nomen ciuitatis & facti similitudo putari suadet semel esse factum: Sed euangelistas in hoc sibi aduersari, quòd alius dicat: cum appropinquaret Hierico: alij, cū egrederetur ab Hierico, non sane hoc persuadet nisi eis, qui procliuius credi volunt mentiri euangelium, quàm duo similia similiterq; miracula fecisse Iesum. Quid autem sit credibilis, & quid potius verum, omnis fidelis filius euangelij facillimè videt: & omnis contentiosus, saltem cum admonitus fuerit, vel tacendo, vel etiamsi tacere noluerit cogitando, sibi ipsi respondet. Constat igitur cæcum vnum, quem ponit Lucas, illuminatum in ingressu Hierico: duo vero in recessu ab Hierico. Nec prætermittendum, quòd in ingressu & recessu Hierico innuat dominus cæcos: quando Iudæa, quæ per istos cæcos designatur, nec recepit dominum ingredientem in mundum, & tot miracula efficientem: nec nouit in recessu à mundo, cum resurgens à mortuis cælum ascendit gloriosus: nec euangelio credidit domino prædicante, & discipulis eius post aduentum Spiritus sancti idem annuntiantibus: nec demiq; cum à Iudæa discipuli recesserunt & conuersi sunt ad gentes. Merito ipse Hierico cum a Iosue capitur, non armis sed tubis vincitur sacerdotum: quoniam acclamantibus beatis apostolis tradita est Iudæa in excidium Romanorum, eo quòd non cognouit domini verbum & apostolorum. Dixitq; Iosue: sit ciuitas hæc anathema, Iosue cap. 6. Sic & Iudæa perpetuo percussa est anathemate, vsq; quo reliquæ saluentur ex ea, secundum vaticinium Esai. cap. 10. Si enim fuerit populus tuus Israel, quasi arena maris, reliquæ conuertentur. Nos igitur quibus datum est agnoscere dominum nostrum Iesum Christum, cum his cæcis illuminati sequamur illum: laudantes & magnificantes diem, qui dedit nobis redemptionem & gratiam, per dominum nostrum Iesum Christum: cui cum patre & Spiritu sancto est gloria, honor, & imperium in æternum. Amen.

Tractatus primus in XXI. cap. beati Matthæi.

ET cum appropinquassent Hierosolymis, & venissent Bethphage ad montem Oliueti: tunc Iesus misit duos discipulos, dicens eis: Ite in castellum quod contra vos est, & statim inuenietis asinam alligatam & pullum cum ea: soluite & adducite mihi: & si quis vobis aliquid dixerit, dicite: quia dominus his opus habet: & confestim dimittet eos. Hoc autem factum est, vt adimpletetur quod dictum est per prophetam: Dicite filiæ Sion. Ecce rex tuus venit tibi mansuetus, sedens super asinam, & pullum filium subingalis. Eunt autem discipuli, fecerunt sicut præcepit illis Iesus. Et adduxerunt asinam & pullum, & imposuerunt super eos vestimenta sua, & cum desuper sedere fecerunt. Plurima autem turba strauit vestimenta sua in via: alij autem cædebant ramos de arboribus, & sternebant in via: turba autem quæ præcedebant, & quæ sequebantur, clamabant dicentes: Hosanna filio Dauid: benedictus qui venit in nomine

Zacha. 9.